

rijksuniversiteit
groningen
campus fryslân

Foto van de regio Flevoland

Onderzoek BRE Flevoland

VRIJDAG 2 SEPTEMBER

Inhoudsopgave

Deel A – Kern van onze bevindingen

- Hoofdstuk 1: inleiding en samenvatting
 - 1.1 Inleiding: aanleiding, vraagstelling, scope en aanpak
 - 1.2 Rode draden
 - 1.3 Opgavenprofiel

Deel B – Verdieping

- Hoofdstuk 2: Gebiedskenmerken
- Hoofdstuk 3: BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen
 - 3.1 Het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE)
 - 3.2 Het Maatschappelijke Regionale Ecosysteem (ERE)
 - 3.3 Het Economische Regionale Ecosysteem (MRE)
 - 3.4 Verbindingen tussen de ecosystemen
- Hoofdstuk 4 – Organisatie en draagvlak
 - 4.1 Organisatie
 - 4.2 Draagvlak
- Hoofdstuk 5 – Publieke waarde
 - 5.1 Indicatoren Brede Welvaart

Leeswijzer

Deel A – Kern van onze bevindingen

Deel A bevat de kern van onze bevindingen en is in feite een samenvatting van de foto. De kern van onze bevindingen geven we weer in de vorm van rode draden en het opgavenprofiel.

Deel B – Verdieping

De verdieping bevat een onderbouwing van de rode draden en hebben we langs de lijnen van de deelvragen (zie hiernaast) opgebouwd, namelijk:

- Hoofdstuk 2: Gebiedskenmerken (deelvraag 1)
- Hoofdstuk 3: BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen (deelvraag 2 t/m 4)
 - 3.1 Het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE)
 - 3.2 Het Maatschappelijke Regionale Ecosysteem (ERE)
 - 3.3 Het Economische Regionale Ecosysteem (MRE)
 - 3.4 Verbindingen tussen de ecosystemen
- Hoofdstuk 4 – Organisatie en draagvlak (deelvraag 6 en 7)
 - 4.1 Organisatie
 - 4.2 Draagvlak
- Hoofdstuk 5 – Publieke waarde (deelvraag 5)
 - 5.1 Indicatoren Brede Welvaart

Deelvragen eindrapport:

1. *Wat zijn specifieke kenmerken van de regio?*
2. *Hoe ziet het BRE eruit?*
3. *Hoe ziet het maatschappelijk ecosysteem eruit?*
4. *Hoe ziet het economisch ecosysteem eruit?*
5. *Welke publieke waarde wordt er in de regio gerealiseerd?*
6. *Welke organisatorische capaciteit is er?*
7. *In hoeverre is er draagvlak voor het BRE?*

Deel A

Hoofdstuk 1

1.1 Inleiding

Inleiding

Aanleiding

Het kabinet Rutte-III zette de schijnwerper op de regio. Het kabinet wilde niet inzetten op grootschalige structuurveranderingen in het binnenlands bestuur, maar legde stevig de nadruk op 'de regio' en 'regionale afspraken', op tal van beleidsterreinen. Dit past in een trend die al eerder is ingezet. Met de decentralisaties in het sociaal domein, maar ook met andere complexe maatschappelijke opgaven die hoog op de agenda staan. Denk aan de energietransitie, het stikstofdossier, de woningbouwopgave, de toekomst van de landbouw, klimaatadaptatie en mobiliteit. Stuk voor stuk onderwerpen met zowel een ruimtelijke als een sociale dimensie, waarvan de oplossing in 'de regio' wordt gezocht.

Maar wat is 'de regio' eigenlijk? Welke resultaten behaalt de regio en hoe meten we die? Aan volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren de taaie opgave om, zonder helderheid over deze concepten, kaders en meetinstrumenten, het succes van hun regio te vergroten en te zorgen voor meer publieke waarde.

Om meer grip te krijgen op 'de regio' en de factoren die bijdragen aan het realiseren van publieke waarde in die regio, doen de Rijksuniversiteit Groningen en Berenschot hier onderzoek naar. We voeren in tien regio's veldonderzoek uit – waaronder in Flevoland.

Het samenspel tussen het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE), het economische ecosysteem en het maatschappelijke ecosysteem staat hierbij centraal. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft zich financieel en inhoudelijk gecommitteerd aan het onderzoek.

Vraagstelling

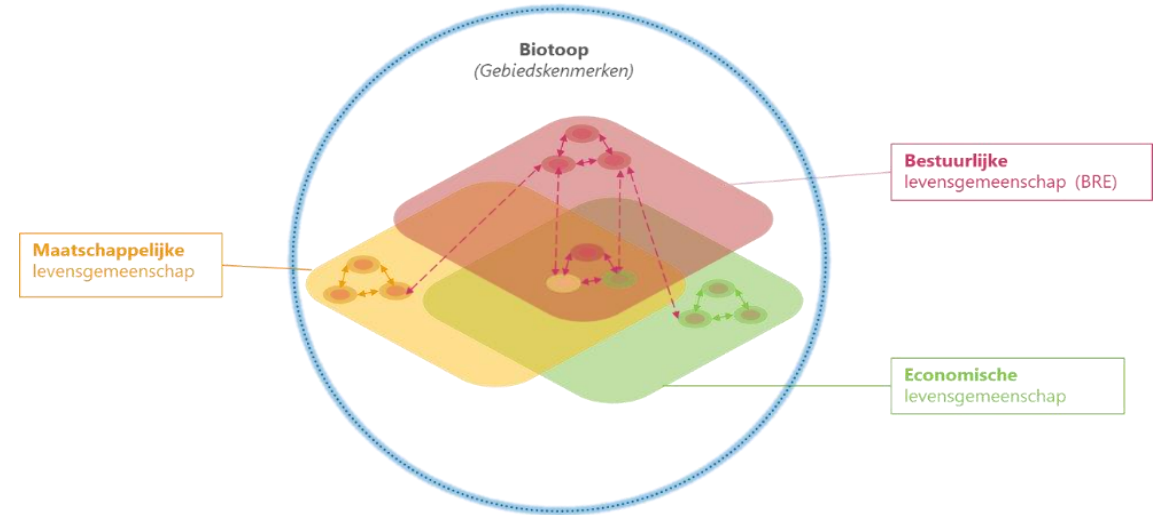
De centrale onderzoeksvraag voor Flevoland luidt:

Hoe succesvol is het BRE in Flevoland in het realiseren van publieke waarde, welke factoren spelen hierin een rol en hoe kan de samenwerking worden verbeterd?

Scope van het onderzoek

Het ecosysteem bakenen we op verschillende manieren af:

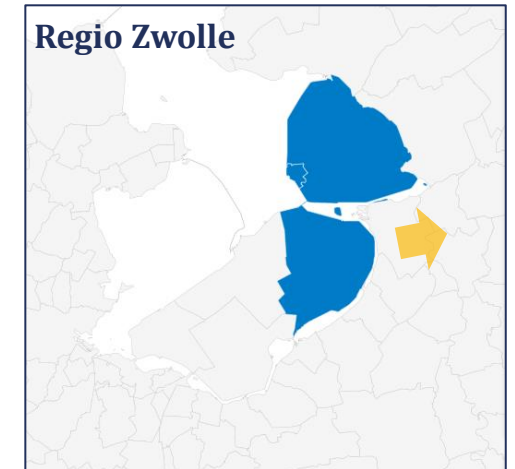
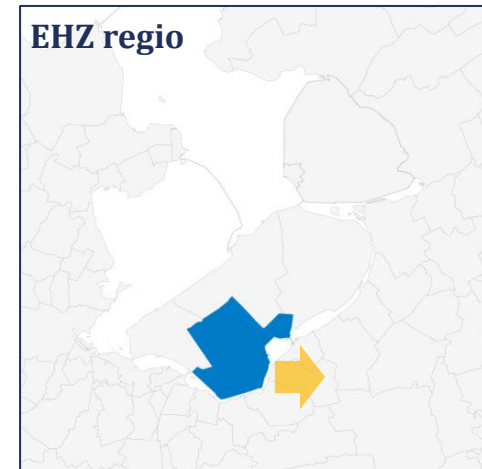
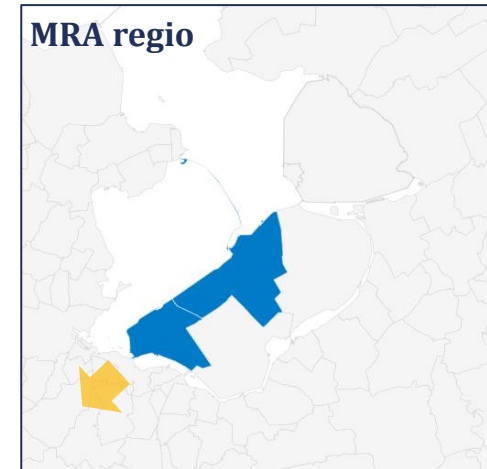
- Vanuit het perspectief van de **bestuurlijke levensgemeenschap** (in dit onderzoek verder ‘bestuurlijk regionaal ecosysteem’) kijken we naar de lokale overheden en hun onderlinge samenwerkingsverbanden.
- Vanuit het perspectief van de **maatschappelijke levensgemeenschap** (in dit onderzoek verder ‘maatschappelijk regionaal ecosysteem’) kijken we naar het daily urban/rural system (het gebied waarbinnen mensen zich verplaatsen om te wonen, werken, recreëren en dergelijke) én naar het schaalniveau waarop maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen zijn georganiseerd.
- Vanuit het perspectief van de **economische levensgemeenschap** (in dit onderzoek verder ‘economisch regionaal ecosysteem’) kijken we naar het schaalniveau waarop economische actoren zijn georganiseerd.
- In het ecosysteem bepaalt de **biotoop**, de specifieke kenmerken die gelden voor het gebied, in grote lijnen de vorm van de levensgemeenschap en andersom heeft de levensgemeenschap ook invloed op de biotoop.

In dit onderzoek ligt de focus op het functioneren van de bestuurlijke levensgemeenschap, onderling en in interactie met de economische en maatschappelijke levensgemeenschappen (de rode pijlen in bovenstaande figuur) en met de biotoop. Het gaat hierbij in essentie om het vinden van balans tussen de drie ecosystemen. Vanuit de theorie en rekening houdend met relevante contextfactoren komen we tot handelingsperspectieven hoe je als bestuurlijk regionaal ecosysteem bij kan dragen aan een florerend ecosysteem.

De biotoop: de schaal van Flevoland

Een regio is per definitie een pluriform iets: de grenzen van een regio zijn niet met een stanleymes af te snijden en al naar gelang opgaven dat vragen, verschuift ook de schaal van de regio (meestal) mee. Echter, een onderzoek vraagt ook om afbakening van het onderzoeksobject: anders blijft de scope variabel. Voor dit onderzoek hanteren we een afbakening van de regio vanuit de empirie: wij beschouwen de schaal van Flevoland als één BRE (d.w.z. de 6 gemeenten, de provincie en het waterschap Zuiderzeeland). Bijzonder voor Flevoland is dat het bestuurlijk regionale ecosysteem samenvalt met de provincie Flevoland. Als we het in dit onderzoek hebben over BRE Flevoland dan hebben we het dus over de regio. Binnen de scope van het onderzoek hebben we tevens aandacht voor de boven- en interregionale schaal, in het bijzonder de Metropoolregio Amsterdam, regio Zwolle en de regio Ermelo-Harderwijk-Zeewolde (EHZ). Ook hebben we aandacht voor subregio's (bijv. DUN-regio), voor zover relevant. En de positie van de provincie Flevoland en het waterschap Zuiderzeeland zijn eveneens nadrukkelijk in het onderzoek meegenomen. Als we het in dit onderzoek hebben over de provincie Flevoland dan hebben we het over de actor en dus niet over een gebied.

Over onze aanpak en de foto

Over deze foto

Het doel van de foto is om feitelijkheden over het BRE Flevoland, de kenmerken van het gebied, de spelers in en verbindingen met het maatschappelijk en economisch ecosysteem en de gewenste en gerealiseerde publieke waarde in beeld te brengen. De foto dient als startpunt en als input voor de gesprekken die we in de tweede fase gaan voeren met de belangrijkste spelers uit de regio.

We hebben de foto gemaakt op basis van data- en documentanalyse. Het geeft hiermee een feitelijk beeld van de regio – kleuring, duiding en waardering ontbreken nog. De interviews, vragenlijsten en focusgroepen in het tweede deel van het onderzoek zijn daarop gericht.

De beelden van de regio die in deze ‘foto’ worden gepresenteerd zijn gebaseerd op zowel open als eigen databronnen. Waar mogelijk maken we gebruik van data op gemeenteniveau. Sommige data is echter enkel beschikbaar op het schaalniveau van de (COROP-) regio's.

Aanpak

Het onderzoek bestaat uit twee fases van dataverzameling en analyse. In de eerste fase voeren wij een bureaustudie uit en voeren we ook een paar gesprekken. Voorliggend document bevat onze bevindingen uit fase 1. In de tweede fase zullen we deze bevindingen valideren en verdiepen in interviews en focusgroepen en middels vragenlijsten. Daarna volgt een eindrapportage waarin we de centrale onderzoeksvraag beantwoorden en aanbevelingen doen voor het versterken van de samenwerking in het BRE Flevoland.

1.2 Rode draden

Inleiding

De rode draden bouwen we op langs de deelvragen (zie hiernaast) en daaraan gekoppeld het publiekewaardemodel van Harvard-hoogleraar Mark Moore. Moore beargumenteert dat het handelen van overheden (en dus ook de regio) effectief is wanneer drie bollen met elkaar in evenwicht zijn. Wij beschrijven de bollen van Moore als volgt.

- **Publieke waarde.** Elke overheid in Nederland heeft één primair doel: publieke waarde realiseren. Het gaat dan om opgaven en uitdagingen die zich de komende jaren voor de regio aandienen (deelvraag 1 en deels 2 t/m 4*), de bestuurlijke ambities die de regio daarop wil realiseren en de prestaties** die de regio levert (deelvraag 5).
- **Organisatie.** Dit vergt een adequate en toegeruste organisatie. De inzet van mensen en middelen moet gericht zijn op het realiseren van die waarde en daar ook toe in staat worden gesteld. De vorm van de organisatie (deelvraag 2 t/m 4***) en de (financiële) bijdrage van de overheden aan de regio (deelvraag 6) zijn daarin belangrijke elementen.
- **Draagvlak.** Zowel de organisatie van het BRE als de publieke waarde moet op draagvlak kunnen rekenen: inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, raadsleden en bestuurders moeten er hun goedkeuring en richting aan (kunnen) geven (deelvraag 7).

* Voor wat betreft het cijfermatige deel

** O.b.v. de indicatoren Brede Welvaart

** Voor wat betreft het organisatorische deel (hoe zien het BRE, MRE en ERE eruit)?

Deelvragen	Hoofdstuk
Deelvraag 1: Wat zijn specifieke kenmerken van de regio?	Gebiedskenmerken
Deelvraag 2: Hoe ziet het BRE eruit?	BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen
Deelvraag 3: Hoe ziet het maatschappelijk ecosysteem eruit?	<ul style="list-style-type: none"> • Het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE) • Het Maatschappelijke Regionale Ecosysteem (ERE)
Deelvraag 4: Hoe ziet het economisch ecosysteem eruit?	<ul style="list-style-type: none"> • Het Economische Regionale Ecosysteem (MRE) • Verbindingen tussen de ecosystemen
Deelvraag 6: Welke organisatorische capaciteit is er?	Organisatie en draagvlak <ul style="list-style-type: none"> • Organisatie • Draagvlak
Deelvraag 7: In hoeverre is er draagvlak voor het BRE?	
Deelvraag 5: Welke publieke waarde wordt er in de regio gerealiseerd?	Publieke waarde <ul style="list-style-type: none"> • Indicatoren Brede Welvaart

Gebiedskenmerken

Ontstaansgeschiedenis

- Flevoland, ingesteld in 1986, is een relatief 'jonge' provincie c.q. regio.
- Urk is de oudste van de huidige zes gemeenten en was voor de inpoldering een eiland. Urk behoorde tot 1950 tot de provincie Noord-Holland, waarna het tot 1986 Overijssels werd.
- Gemeente Noordoostpolder is ingesteld in 1962, na drooglegging van de Noordoostpolder (1936-1942) en was tot 1986 Overijssels.
- Na drooglegging van het oostelijk en zuidelijke deel van Flevoland (1950-1968) werden de andere vier gemeenten ingesteld. Dronten in 1972, Lelystad in 1980 en tot slot Almere en Zeewolde in 1984.
- Almere was eerst niet voorzien, maar werd gebouwd om de bevolkingsgroei in Amsterdam en het Gooi op te vangen. Oorspronkelijk was het idee dat Lelystad minstens 100.000 inwoners zou moeten tellen, maar de komst van Almere heeft dit verhinderd.

Deelvraag 1: Wat zijn specifieke kenmerken van de regio?

Demografie

- Er wonen ruim 435.000 inwoners in het BRE Flevoland. Ongeveer de helft hiervan is woonachtig in Almere. De bevolkingsprognose is dat het BRE Flevoland qua inwoneraantal tussen 2020 en 2050 fors zal groeien. Terwijl de Nederlandse bevolking naar verwachting groeit met 5%, neemt de bevolking in het BRE Flevoland toe met 39%. Vooral in Almere wordt er een flinke groei verwacht (54%).
- In het BRE Flevoland is er sprake van een relatief lage mate van vergrijzing en een relatief hoge mate van vergroening. De prognose is dat zowel de vergrijzing als vergroening richting 2050 toeneemt.
- Gemeenten in het BRE Flevoland hebben gemiddeld genomen een hoger aantal personen per huishouden (2,4) dan het landelijke gemiddelde (2,2). Overigens zijn er wel grote verschillen tussen gemeenten. In het BRE Flevoland neemt het aantal huishoudens, vergeleken met het landelijke gemiddelde, naar verwachting fors toe. Namelijk met 41,7% ten opzichte van 14,5% landelijk. Vooral in Almere wordt er een flinke groei verwacht (54,8%).

Gebiedskenmerken

Geografie

- Het BRE Flevoland kent een door landbouw gedomineerd landschap en heeft bovendien ook relatief veel binnenwater. Het BRE grenst immers aan o.a. het IJsselmeer, Markermeer, IJmeer, Gooimeer en Veluwemeer en al deze wateren maken (deels) deel uit van het BRE.
- Het BRE Flevoland heeft met gemiddeld 1.057 adressen/km² een iets lagere adressendichtheid dan het landelijk gemiddelde (1.154 adressen/km²). Overigens zijn er wel grote verschillen tussen gemeenten. Zo hebben Almere en Lelystad een relatief hoge adressendichtheid (1.601 en 1.369 adressen/km²) en heeft Noordoostpolder een relatief lage adressendichtheid (741 adressen/km²).
- Door inklinking van de bodem sinds de inpoldering heeft zich in Flevoland een flinke bodemdaling voorgedaan die met de jaren in snelheid afneemt.

Deelvraag 1: Wat zijn specifieke kenmerken van de regio?

- In Flevoland vormen verkeer en vervoer met 67% de belangrijkste bron van Nox-emissies (stikstofoxiden) en landbouw met 89% van NH₃-emissies (ammoniak). De verbinding van de Nox- en NH₃-emissies wordt in de volksmond ook wel 'stikstof' genoemd.

Wonen

- Het BRE Flevoland heeft relatief veel koopwoningen en relatief weinig woningen in eigendom van woningcorporaties of overige verhuurders.
- De gemiddelde huizenprijs ligt in het BRE Flevoland onder het landelijke gemiddelde. De huizenprijzen zijn in Flevoland overigens wel met 23,2% gestegen (2022 t.o.v. 2020), meer dan landelijk gemiddeld is (13,7%).

Gebiedskenmerken

- De gemiddelde woningvoorraad ligt in Flevoland (28.206) hoger dan het landelijk gemiddelde (22.014). Overigens zijn er wel grote verschillen tussen gemeenten. Zo hebben Almere en Lelystad een relatief hoge en bijvoorbeeld Urk een relatief lage woningvoorraad. De prognose voor 2050 laat daarnaast ook zien dat Flevoland naar verwachting een groei kent van 46% ten opzichte van 18% landelijk. Voor Almere wordt zelfs een groei van 61% voorspeld. De prognoses passen overigens in de ambitie om in de gehele provincie Flevoland fors bij te bouwen, namelijk zo'n 100.000 tot 140.000 woningen.

Voorzieningen

- BRE Flevoland scoort gemiddeld op de toegankelijkheid tot voorzieningen. Wel zijn er grote verschillen tussen gemeenten. Zo liggen, ten opzichte van andere Flevolandse gemeenten, voorzieningen voor inwoners van Almere en Lelystad dichterbij.

Deelvraag 1: Wat zijn specifieke kenmerken van de regio?

- In BRE Flevoland zijn 9 Mbo- en 4 Hbo-instellingen gevestigd. Flevoland heeft geen universiteit. Daarnaast herbergt het BRE ook een aantal bekende attracties, musea en evenementen, zoals Walibi, Aviodrome, Lowlands en Defqon. Kijkend naar het bereik van de Flevolandse dagattracties dan valt overigens geen enkele dagattractie in de Nederlandse top 50. Dit geldt wel voor de twee festivals, Lowlands en Defqon, die beiden in de Nederlandse top 15 staan.

Regionale identiteit

- De enquête onder inwoners laat zien dat vooral het karakteristieke landschap van Flevoland en in mindere mate de saamhorigheid en verbondenheid bijdragen aan de identiteit van de regio. De gedeelde geschiedenis van de gemeenschap ("nieuw land") draagt vrijwel niet bij aan de regionale identiteit.

BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen

Het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE)

Onder het BRE (Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem) verstaan wij het geheel aan gestructureerde interbestuurlijke samenwerking binnen een gebied. Landelijke samenwerkingsverbanden (zoals de VNG) en niet-regionale, thematische samenwerkingsverbanden (zoals de G40 of P10) vallen buiten de scope.

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

- Op de schaal van BRE Flevoland werken overheden voornamelijk samen in verplichte samenwerkingsverbanden (GGD, Omgevingsdienst en Veiligheidsregio), in samenwerkingsverbanden die door het Rijk zijn bepaald (Regionale Energiestrategie) of samenwerkingsverbanden die hiermee verband houden, zoals bijvoorbeeld de Centrumregeling Sociaal Domein Flevoland (Jeugdzorg, Wmo 2015 en Participatiewet).
- Ook werken alle Flevolandse overheden strategisch samen binnen Samen Maken We Flevoland. Op dit moment richt deze samenwerking zich voornamelijk op de fysieke thema's.

- Door overheden binnen het BRE Flevoland wordt er, in wisselende samenstellingen en op diverse thema's, intensief samengewerkt met overheden buiten het BRE. De belangrijkste schalen/gebieden waarin dit gebeurt zijn Metropoolregio Amsterdam, de regio Zwolle en Noord(west)-Veluwe.
- Binnen BRE Flevoland zijn er geen duidelijke subregio's te onderscheiden. Door overheden binnen het BRE Flevoland wordt er wel op diverse thema's, veelal in wisselende samenstelling, samengewerkt.

Structuur en kenmerken BRE Flevoland

- De congruentiescore voor Flevoland is, vergeleken met de andere BRE's, relatief laag (41%). Dit betekent dat Flevolandse overheden er relatief minder vaak voor kiezen om alleen met elkaar samen te werken en er relatief veel over de regio-grenzen heen wordt samengewerkt.
- Binnen het BRE wordt er het meest intensief samengewerkt tussen Almere en Lelystad, gevolgd door Urk en Noordoostpolder. Noordoostpolder en Zeewolde en Urk en Zeewolde werken binnen het BRE het minst intensief met elkaar samen.

BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen

- In het BRE Flevoland kiest men het vaakste voor afstemming als organisatievorm om samen te werken. De meeste samenwerking richt zich op het beleidsdomein ruimte, wat overigens vergelijkbaar is met andere BRE's.

Legitimiteit en regionale identiteit

- De enquête onder inwoners laat zien dat inwoners zich vooral sterk verbonden voelen met Nederland, gevolg door hun buurt of wijk. Zij voelen zich minder verbonden met hun regio dan in andere BRE-regio's: ca. 55% van de respondenten geeft aan zich redelijk of sterk verbonden te voelen met de regio.
- Volgens inwoners dragen vooral het karakteristieke landschap van Flevoland en in mindere mate de saamhorigheid en verbondenheid bij aan de identiteit van hun regio.
- De enquête onder volksvertegenwoordigers laat zien dat veel respondenten het er (sterk of tamelijk) mee eens zijn dat samenwerking tussen zowel overheden onderling als tussen overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners nodig is om maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

- In vergelijking met andere BRE-regio's vinden Flevolandse volksvertegenwoordigers het minst vaak dat hun regionale ambities goed aansluiten op de lokale ambities.

Het Maatschappelijk Regionale Ecosysteem (MRE)

Met het MRE bedoelen het gebied dat vanuit het perspectief van inwoners doorgaat als 'de regio' en de maatschappelijke actoren die zich inzetten voor het realiseren van maatschappelijke opgaven.

Hoe ziet het MRE Flevoland eruit?

- Op het niveau van BRE Flevoland werken maatschappelijke partijen voornamelijk samen op het gebied van het sociaal domein.
- Door maatschappelijke partijen wordt met name interregionaal samengewerkt. De belangrijkste schalen/gebieden waarin dit gebeurt zijn Metropoolregio Amsterdam en de regio Zwolle. Bovenregionaal zijn er ook met Noord-Holland verbindingen, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs en kindzorg.

BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen

Op subregionaal niveau zijn er enkele samenwerkingsverbanden waaraan door maatschappelijke partijen wordt deelgenomen, op wisselende thema's. Vaak rondom een specifieke opgave, bijvoorbeeld Nationaal Park Nieuwe Land, Markermeer IJmeer of de Flevo Campus.

Maatschappelijke betrokkenheid

- De politieke samenstelling verschilt flink per Flevolandse gemeente. Waar de ene gemeente een meer liberale (Almere) en christelijke signatuur (Dronten en Urk) heeft, hebben in andere gemeenten lokale partijen weer relatief veel zetels (Lelystad, Zeewolde en Noordoostpolder). De mate van versplintering verschilt per gemeente. De versplintering is het grootste in Almere en Lelystad. In de andere gemeenten is hiervan in (veel) mindere mate sprake.
- Kijkend naar de opkomst bij gemeentelijke en TK-verkiezingen, dan liggen de opkomstpercentages van Almere en Lelystad onder het landelijke gemiddelde, terwijl Urk juist fors boven het landelijk gemiddeld scoort.

- Het aantal inwoners dat in het BRE Flevoland aan vrijwilligerswerk doet is gemiddeld vergeleken met de landelijke cijfers. Overigens zijn er wel grote verschillen tussen gemeenten. In Almere en Lelystad doen relatief weinig en op Urk juist relatief veel mensen aan vrijwilligerswerk.
- De sociale cohesie verschilt sterk per gemeente. De sociale cohesie is het laagste in Almere en Lelystad en het hoogste op Urk.

Verplaatsingen van inwoners binnen en buiten BRE Flevoland

- Van het totaal aantal verplaatsingen binnen de regio vindt 93% binnen een gemeente (intragemeentelijk) en 7% tussen twee gemeenten (intergemeentelijk) plaats*. Het eerstgenoemde percentage is relatief hoog vergeleken met andere BRE's. Deze percentages liggen tussen de 67 en 82%.
- Almere is binnen het BRE een duidelijke hub en deelt de meeste wederzijdse vervoersstromen met Lelystad.

* Let op: verplaatsingen naar gemeenten buiten de regio Flevoland zijn in deze percentages niet meegenomen.

BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen

- 65% van alle bewegingen van en naar Flevoland blijft binnen de regio*. Dit percentage is laag vergeleken met andere BRE's, waar de percentages tussen de 72 en 92% liggen.
- Als we de intragemeentelijke verplaatsingen buiten beschouwing laten (en dus alleen kijken naar verplaatsingen tussen gemeenten), zien we dat 11% binnen het BRE blijft. Dat percentage is zeer laag vergeleken met andere BRE's, waar de percentages tussen de 30 en 73% liggen.
- Er is een zeer grote intergemeentelijke stroom tussen Almere en Amsterdam. Van alle bewegingen, naar en binnen Flevoland, maakt deze stroom meer dan 21% van het totale aantal uit. Ter vergelijking: in andere BRE casus-regio's lag dit percentage nooit boven de 2%

**Let op: in dit percentage zijn de intragemeentelijke verplaatsingen meegenomen.*

Het Economische Regionale Ecosysteem (ERE)

Het economisch ecosysteem bestaat enerzijds uit de economische kenmerken van het gebied en anderzijds uit de belangrijkste economische actoren in de regio.

Hoe ziet het ERE Flevoland eruit?

- Door economische partijen wordt er met name interregionaal samengewerkt. De belangrijkste schalen/gebieden waarin dit gebeurt zijn Metropoolregio Amsterdam en de regio Zwolle.
- Op het niveau van BRE Flevoland werken economische partijen met name samen op de fysieke thema's (bouwen; energie, energietransitie en duurzaamheid; natuur en leefomgeving).
- Op subregionaal niveau is er een enkele samenwerking waaraan partijen uit het ERE deelnemen, bijvoorbeeld op het gebied van mobiliteit (Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum).

BRE, ERE, MRE en samenspel daartussen

Economische structuurkenmerken

- Bijna de helft van het totaal aantal bedrijven in BRE Flevoland is gevestigd in Almere. Overeenkomstig met de landelijke cijfers heeft Flevoland vooral veel zakelijke dienstverlening. Daarnaast heeft BRE Flevoland relatief veel bedrijven die actief zijn in de landbouw/visserij.
- Het aandeel praktisch opgeleiden ligt in BRE Flevoland iets hoger dan het landelijk gemiddelde, terwijl het aandeel theoretisch opgeleiden juist lager ligt dan het landelijk gemiddelde.
- De gemiddelde afstand tot een hoofdverkeersweg is in BRE Flevoland gelijk aan het landelijk gemiddelde (2 km), terwijl de afstand tot een treinstation hoger is dan het landelijk gemiddelde (12 km t.o.v. 7 km). Met de Lelylijn liggen er overigens wel plannen om het BRE en de gemeenten daarbinnen beter te ontsluiten met andere gebieden in Nederland. Ook de gemiddelde woon-werk afstand is in BRE Flevoland hoger (30 km) dan het landelijk gemiddelde (23 km).
- De arbeidsparticipatie ligt in het BRE Flevoland hoger dan het landelijk gemiddelde en is de afgelopen jaren ook flink gestegen. Vooral in de collectieve- en zakelijke dienstverlening en in de handel zijn veel banen en ook heeft BRE Flevoland vergeleken met het landelijk gemiddelde meer banen t.o.v. het aantal inwoners.
- De werkloosheid ligt in BRE Flevoland boven het landelijk gemiddelde, maar is de afgelopen jaren wel gedaald.

Organisatie en draagvlak

*Deelvraag 6 en 7: Welke organisatorische capaciteit is er?
In hoeverre is er draagvlak voor het BRE?*

Verbindingen tussen de ecosystemen

- We hebben totaal 32 netwerken geïdentificeerd die we naar thema hebben geclusterd. In de netwerken zijn het BRE en in mindere mate het MRE het meeste vertegenwoordigd. Het ERE is relatief weinig vertegenwoordigd. Het BRE is met name vertegenwoordigd in de netwerken die zich richten op economie & arbeidsmarkt, energie & duurzaamheid en welzijn & sociaal. Het MRE is met name vertegenwoordigd in netwerken die zich richten op welzijn en sociaal.
- Maatschappelijke partijen die aan relatief veel netwerken deelnemen zijn de drie onderwijsinstellingen ROC van Flevoland, Aeres Hogeschool en Hogeschool Windesheim Flevoland, gevolgd door de zorg- en welzijnsorganisaties Coloriet, Zorggroep Oude en Nieuwe Land en Icare.
- Netwerken die er qua hoeveelheid deelnemers en overlap tussen deelnemers het meeste uitspringen zijn HCA ZWF, Zorgetafel Flevoland en Werkplaats Sociaal Domein (thema welzijn en sociaal).

Organisatie

- Almere draagt, als grootste gemeente, in absolute zin het meeste bij aan gemeenschappelijke regelingen in Flevoland, maar in relatieve zin (uitgaven aan gemeenschappelijke regelingen als percentage van de totale lasten) dragen Zeewolde en Urk het meeste bij.
- Het aantal fte dat naar regionale samenwerking gaat is het hoogste in Almere, waarvan het grootste deel naar de MRA gaat.

Draagvlak

- De provincie wordt door 80% van de inwoners gezien als de 'regio' waarin ze wonen.
- Flevolandse inwoners zijn vooral trots op Nederland, en in mindere mate op Europa, hun stad of dorp en hun buurt of wijk. Zij schamen zich wel eens voor Europa en voor Nederland. Ze schamen zich het minste voor de provincie en de regio.
- In vergelijking met andere BRE-regio's valt op dat inwoners uit Flevoland het minst trots zijn op hun regio.

Publieke waarde

1. Welzijn

Brede Welvaart indicatoren

- Flevolandse zijn overwegend tevreden met hun leven. Tegelijkertijd scoort de COROP-regio Flevoland relatief laag op dit punt ten opzichte van de rest van Nederland. De COROP-regio Flevoland staat op de 34^e plaats van ranglijst van de totaal 40 COROP-regio's in Nederland. De tevredenheid met vrije tijd scoort met een 13^e positie een stuk hoger. Opvallend is de stijging op dit punt ten opzichte van 2015 (34^e positie).

2. Samenleving

Brede Welvaart indicatoren

- Het contact met familie, vrienden en burens dat Flevolandse hebben en het vrijwilligerswerk dat zij doen is, net als landelijk, de afgelopen jaren afgenomen. De coronacrisis speelt hier mogelijk een rol in.
- Het vertrouwen in anderen en in instituties is in de COROP-regio Flevoland relatief laag. Op de vier indicatoren neemt COROP-regio Flevoland de plaatsen 34, 37, 35 en 34 (van de 40) in. Wat opvalt is de daling tussen 2015 en 2020 op de indicator 'contact met familie, vrienden en burens' (van plek 23 naar 34).

Deelvraag 5: Welke publieke waarde wordt er in de regio gerealiseerd?

3. Gezondheid

Brede Welvaart indicatoren

- De ervaren gezondheid is de afgelopen jaren toegenomen en ligt boven het landelijke gemiddelde. Dit lag in 2015 nog (fors) onder het landelijk gemiddelde.
- Het aantal inwoners met langdurige ziekten of aandoeningen laat per gemeente een verschillend beeld zien. In Dronten, Lelystad, Noordoostpolder en Urk is er sprake van een toename.

4. Veiligheid

Brede Welvaart indicatoren

- Het aantal geregistreerde misdrijven is in Flevoland afgenomen, op Urk en Zeewolde na, waar een lichte stijging was. Het aantal ondervonden delicten is in heel Flevoland gedaald in de periode 2015-2020. Flevolandse voelen zich echter wel vaker onveilig in de buurt.

Publieke waarde

Deelvraag 5: Welke publieke waarde wordt er in de regio gerealiseerd?

5. Milieu

Brede Welvaart indicatoren

- De particuliere zonne-energie is in alle Flevolandse gemeenten enorm toegenomen in de afgelopen jaren. Dronten en Zeewolde hebben het hoogste aantal particuliere zonne-energie hebben.
- De broeikas emissies per inwoner liggen in Flevoland hoger dan het landelijk gemiddelde. Men name in Dronten, Lelystad en Zeewolde is er sprake van een toename.
- Het aandeel natuur- en bosgebieden en het natuurgebied per inwoner is in Flevoland heel licht afgenomen. Alleen in de Noordoostpolder en op Urk is er een stijging van het aandeel natuur- en bosgebieden.

6. Materiële welvaart

Brede Welvaart indicatoren

- De gemiddelde schuld per huishouden is in Flevoland van 2015 tot 2020 toegenomen, maar ligt onder het landelijk gemiddelde. Uitzondering hierop is Lelystad: daar daalde de gemiddelde schuld per huishouden.

7. Arbeid & vrije tijd

Brede Welvaart indicatoren

- De bruto- en netto arbeidsparticipatie zijn de afgelopen jaren toegenomen en liggen boven het landelijk gemiddelde. Op de ranking neemt Flevoland respectievelijk een 13^e en 14^e plek in. De werkloosheid laat een dalende trend zien, al staat Flevoland met een 33^e plek wel laag in de ranking.
- Ook het aandeel hoogopgeleide bevolking steeg, behalve in Urk. Op de ranking daalde Flevoland echter wel van plaats 26 in 2015 naar plaats 30 in 2020.
- De tevredenheid met reistijd van en naar werk is toegenomen, m.u.v. Lelystad.

8. Wonen

Brede Welvaart indicatoren

- Flevoland scoort onder het landelijk gemiddelde wat betreft de afstand tot een basisschool en café. Ook in de ranking staat de regio met respectievelijk een 24e en 36e plek relatief laag.

1.3 Opgavenprofiel

Inleiding

- Op basis van de beantwoording van de voorgaande deelvragen komen we samengevat tot een **opgavenprofiel**. In het opgavenprofiel schetsen we de voornaamste opgaven die zich de komende jaren voor de regio aandienen, afgezet tegen de bestuurlijke ambities die de regio daarop wil realiseren. Het opgavenprofiel bevat dus geen uitputtende weergave van alle opgaven en ambities voor de regio. De schaal van de opgave voegen we toe in de eindrapportage, na de gesprekken in de tweede fase van het onderzoek.
- We onderscheiden **sociaalmaatschappelijke, economische en ruimtelijke**, met daaronder een aantal thema's (zie hiernaast). Deze opgaven staan natuurlijk niet los van elkaar, maar dienen in samenhang bekeken te worden. Met name de demografische opgaven hebben doorgaans een grote invloed op de andere sociaalmaatschappelijke, economische en ruimtelijke opgaven.

Sociaalmaatschappelijke opgaven

- Demografische opgaven
- Gezondheid en welzijn

Sociaalmaatschappelijke/Economische opgaven

- Voorzieningen en leefbaarheid
- Arbeidsmarkt en onderwijs
- Economie

Ruimtelijke opgaven

- Toekomst van het landelijke gebied
- Wonen
- Energie en klimaat
- Natuurrecreatie en toerisme
- Bereikbaarheid

Opgavenprofiel

Sociaalmaatschappelijke opgaven

Schaal

Demografische opgaven

Opgaven: Flevoland kent een relatief hoge groene en lage grijze druk. Desondanks wordt voor komende jaren in alle gemeenten vergrijzing verwacht. Dit brengt opgaven met zich mee op gebied van bijvoorbeeld woningbouw, zorg en voorzieningen. Daarnaast heeft de enorme (verwachte) bevolkingsgroei, met name in Almere, invloed op alle andere opgaven die we hierna schetsen. Bijvoorbeeld ruimtelijk en economisch, maar ook sociaalmaatschappelijk. Wanneer bijvoorbeeld de voorzieningen niet meestijgen met de bevolkingsgroei, dan heeft dat invloed op de leefbaarheid in het gebied. Dit geldt ook voor bereikbaarheid. Als de infrastructuur niet meegroeit met de groei van het aantal mensen, dan heeft dat invloed op de bereikbaarheid van het BRE.

Ambitie: geen (voor zover bij ons bekend).

Gezondheid en welzijn

Opgaven: De gemiddelde tevredenheid met het leven en ervaren gezondheid van Flevolandse is benedengemiddeld, maar in de periode 2015-2020 wel (licht) toegenomen. De gemiddelde afstand tot een ziekenhuis is, uitgezonderd Almere en Lelystad, in Flevoland relatief groot: in Noordoostpolder en Urk zelfs meer dan 30 km.

Ambities: De regio streeft naar meer verkracht in de samenleving en een hogere participatiegraad, zowel wat betreft werk als andere vormen van maatschappelijke participatie. De Flevolandse overheden willen de gezondheid van inwoners verhogen, door kwetsbare groepen te ondersteunen en beschermen middels preventie. Gezondheid wordt gekoppeld aan welzijn, bijvoorbeeld door in te zetten op een gezonde leefstijl en leefomgeving en deelname aan vrijetijdsactiviteiten (Samen maken we Flevoland; GGD Flevoland).

*Invullen
o.b.v. de
gesprek-
ken*

Sociaalmaatschappelijke/Economische opgaven

Schaal

Voorzieningen en leefbaarheid

Opgaven: De bevolkingsgroei en toename van het aantal woningen leidt tot druk op voorzieningen. De afstand tot voorzieningen is in sommige delen van het BRE relatief groot. **Ambities:** Flevoland werkt aan de doorontwikkeling van een samenleving waarin leefbaarheid en vitaliteit voorop staan (Samen maken we Flevoland). Ook hebben Flevolandse overheden de ambitie om onveiligheid aan te pakken, ondermijning te bestrijden en in te zetten op een redzame samenleving (Veiligheidsregio Flevoland en Gooi & Vechtstreek).

*Invullen
o.b.v. de
gesprek-
ken*

Arbeidsmarkt en onderwijs

Opgaven: De regio kent een overwegend praktisch opgeleide beroepsbevolking. Het BRE heeft dan wel 9 Mbo- en 4 Hbo-instellingen, maar geen universiteit. Opgave voor de regio is om, mede ingegeven door de bevolkingsgroei, voldoende gekwalificeerd personeel aan te blijven trekken en te behouden.

Ambities: De Flevolandse overheden zetten in op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en meer theoretisch opgeleiden. Ook investeert de regio een Flevo Campus, een kennisinstituut dat wetenschap, onderwijs, ondernemerschap en beleid aan elkaar koppelt en helpt oplossingen te verzinnen voor taaie (stedelijke) voedselvraagstukken (Samen maken we Flevoland; HCA ZWF; Flevo Campus).

Economie

Opgaven: De grootste economische sector in Flevoland is de zakelijke dienstverlening, al concentreert deze zich vooral in Almere en Lelystad. Verder zijn, vergeleken met andere regio's, de sectoren landbouw, bosbouw & visserij en vervoer, informatie & communicatie groot. Voor de landelijke gemeenten is landbouw een belangrijke sector, voor Urk de visserij. Uitdagingen liggen vooral op het gebied van het aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel.

Ambities: Flevoland heeft de ambitie te werken aan een circulaire economie in zowel de landbouwsector als in andere sectoren. Er komt ruimte voor innovatie in pilots en scale-ups. En er worden structurele maatregelen getroffen voor een duurzame en minder conjunctuurgevoelige economie (Samen maken we Flevoland).

Opgavenprofiel

Ruimtelijke opgaven

Schaal

Toekomst van het landelijk gebied

Opgaven: Flevoland kent een door landbouw gedomineerd landschap en heeft een hoog percentage bodemgebruik voor agrarisch terrein (69% t.o.v. 54% landelijk gemiddeld) en relatief veel bos en open natuurlijk terrein (17% t.o.v. 12%). Dit brengt opgaven met zich mee op het gebied van natuurinclusieve landbouw en de toekomst van het landelijk gebied (balans tussen landbouw en andere maatschappelijke opgaven op het gebied van wonen, energietransitie, mobiliteit, natuur en recreatie).

Ambities: Flevoland zet in op verduurzaming van de landbouw en wil een uitstootvrije, natuurinclusieve en circulaire landbouw realiseren waar zo min mogelijk gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, de vruchtbare bodem wordt beschermd en waar boeren ook goed aan kunnen verdienen. Flevoland heeft de ambitie in Nederland voorloper te zijn in de duurzame akkerbouw, tuinbouw en bosbouw (Samen maken we Flevoland).

Wonen

Opgaven: Flevoland heeft een relatief grote woonvoorraad en lage huizenprijzen, ondanks dat de prijzen afgelopen tijd flink zijn gestegen. Volgens de prognose (en de Flevolandse ambitie) is het aantal woningen in Flevoland in 2050 met 46% gegroeid, en in Almere zelfs met 61%. De uitdaging is om te zorgen dat deze woningen kwalitatief goed (duurzaam) zijn en aansluiten bij de woonbehoeften in de samenleving, denk bijvoorbeeld aan vergrijzing. Daarnaast is het zaak dat ook andere beleidsterreinen met de bevolkingsgroei meebewegen, zoals de voorzieningen, de bereikbaarheid en de arbeidsmarkt.

Ambities: Flevoland heeft de ambitie om 100.000 tot 140.000 extra woningen te bouwen, die uitgaande van de huidige plancapaciteit met name in Almere (60.000-85.000) en Lelystad (15.000-40.000) terecht zullen komen. Dit heeft effect op tal van andere opgaven zoals arbeidsmarkt, bereikbaarheid, leefbaarheid, energie en voorzieningen (Routekaart programma 100.000+ woningen/Flevoland bouwt aan Nederland; inventarisatie plancapaciteit per individuele gemeente). Flevoland zet ook in op het ontwikkelen van een divers cultureel aanbod, om de regio aantrekkelijker te maken als woongebied. Daarnaast wil Flevoland een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor zowel theoretisch als praktisch geschoolde werknemers.

*Invullen
o.b.v. de
gesprek-
ken*

Ruimtelijke opgaven

Schaal

Energie en klimaat

Opgaven: Flevoland loopt voorop in de energietransitie. De regio zal echter door de enorme verwachte bevolkingsgroei de toenemende vraag naar duurzame energie, woningen, economie en mobiliteit moeten blijven bijbenen.

Ambities: Flevoland stelt zich tot doel een flinke bijdrage te leveren aan de duurzame energiedoelstellingen van Nederland. Daarnaast is er de ambitie om de bestaande windmolens te vervangen door nieuwe, die meer energie opwekken (RES Flevoland, Regioplan Windenergie)

*Invullen
o.b.v. de
gesprek-
ken*

Natuurrecreatie en toerisme

Opgaven: Flevoland beschikt over veel ruimte en wil inzetten op natuurrecreatie en toerisme. De opgave is om de kwaliteit van het landschap te behouden. De (ruimtelijke) balans tussen recreatie, landbouw, economie en natuur verhoudt zich in sterke mate tot de klimaatopgave en de toekomst van het landelijk gebied.

Ambities: Flevoland zet in op het creëren van een aantrekkelijke recreatie en toerisme sector, met het thema 'nieuw land op zeebodem' (Beleidsplan Recreatie & Toerisme Flevoland).

Bereikbaarheid

Opgaven: Binnen de regio bestaan grote verschillen in hoe gemeenten ontsloten zijn, zeker op gebied van openbaar vervoer. Er liggen grote opgaven in bereikbaarheid en de ontsluiting van de dorpen en kernen op het platteland, zeker in relatie tot de enorme verwachte bevolkingsgroei.

Ambities: Provincie Flevoland heeft de ambitie te fungeren als schakelregio tussen het Noorden en de Randstad. De komst van de Lelylijn is één van de dragers van deze ambitie en wordt gezien als de katalysator voor sociaaleconomische ontwikkeling (Deltaplan Noord-Nederland).

Deel B

Hoofdstuk 2. Gebiedskenmerken

Inleiding: kenmerken van de regio

Waarom brengen we de kenmerken van de regio in kaart?

Een BRE acteert binnen een bepaalde context: naar analogie van de ecosysteem-metafoor, de biotoop. Elke biotoop heeft bepaalde kenmerken die lastig te veranderen zijn. Deze hebben betrekking op de fysieke omgeving (hoe ziet het gebied eruit), de demografie (hoeveel inwoners heeft het gebied en wat zijn hun kenmerken), economische structuurkenmerken en identiteit van de regio.

Het is van belang om deze gebiedskenmerken in kaart te brengen, omdat ze de publieke waardecreatie in het BRE beïnvloeden. Bepaalde (combinaties) van gebiedskenmerken geven een BRE een meer of minder gunstige uitgangspositie. Bijvoorbeeld: regio's die economisch floreren, blijken vaak een gezonde beroepsbevolking en aantrekkelijke woonomgevingen hebben (Raspe e.a. 2017). Uit onderzoek blijken inwoners van Drenthe het gelukkigst van Nederland dankzij de 'rust en ruimte' in het gebied (Atlas voor de gemeenten, 2017). Ook in het verleden gemaakte keuzes zijn van invloed: zo doen regio's met een mainport (zoals Schiphol of de Rotterdamse haven) het economisch vaak goed. Afhankelijk van de gebiedskenmerken kunnen sterktes en zwaktes in termen van publiekewaardecreatie dus steeds in dezelfde regio's neerslaan (Raspe & Stam 2019).

Lastiger meetbaar maar minstens zo relevant, is de invloed van een gedeelde regionale identiteit en de (politiek-bestuurlijke) cultuur op de kwaliteit van de samenwerking.

Welke kenmerken brengen we in kaart?

Op basis van openbare en eigen databronnen brengen we in kaart:

1. Ontstaansgeschiedenis Flevoland
2. Demografie
3. Geografie
4. Wonen
5. Voorzieningenniveau
6. Regionale identiteit

De economische en maatschappelijke gebiedskenmerken komen aan de orde in de hoofdstukken over het Economische en Maatschappelijke Ecosysteem.

Ontstaansgeschiedenis Flevoland

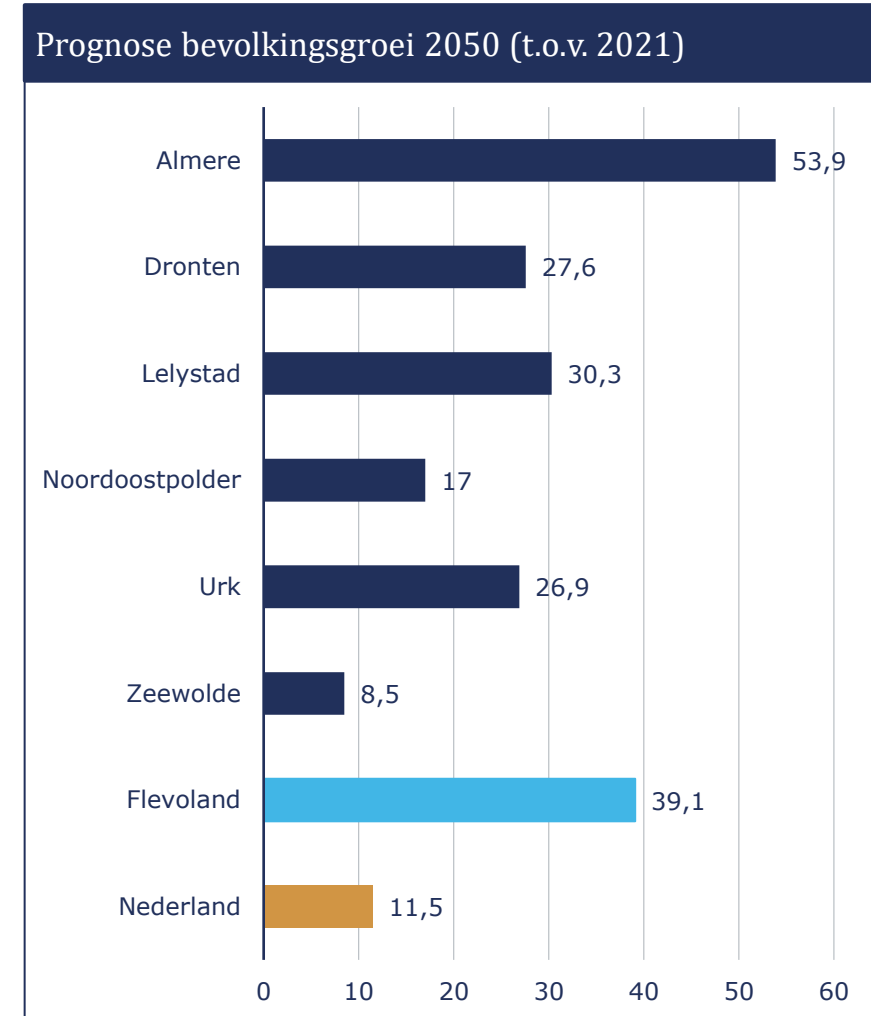
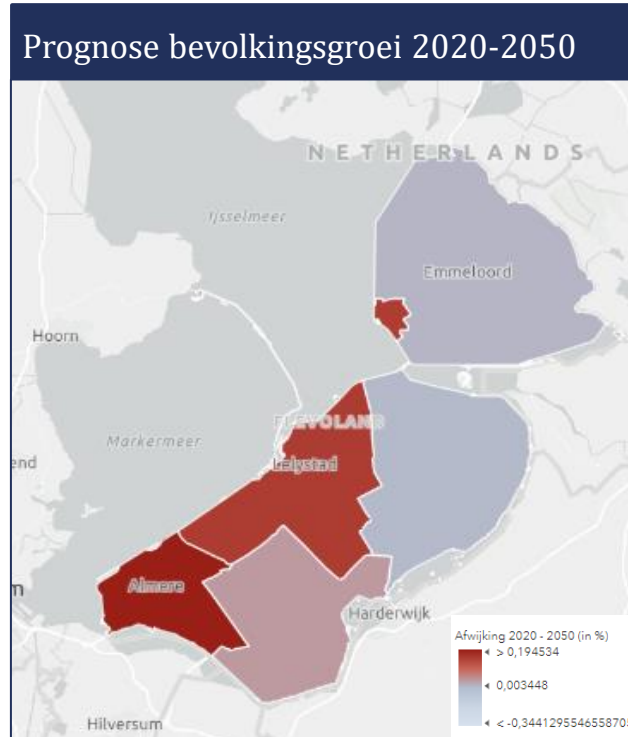

Ontstaansgeschiedenis Flevoland

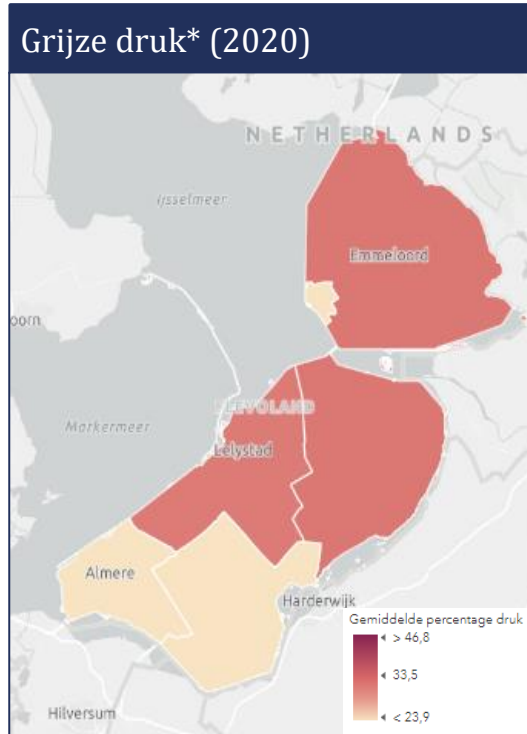
Demografie

- Er wonen ruim 435.000 inwoners in het BRE Flevoland. Ongeveer de helft hiervan is woonachtig in Almere, 18% in Lelystad, 11% in Noordoostpolder, 10% in Dronten, 5% in Zeewolde en ook 5% op Urk.
- Het werkgebied van het waterschap Zuiderzeeland bevindt zich op de bodem van de vroegere Zuiderzee en valt samen met het BRE.
- De bevolkingsprognose is dat het BRE Flevoland qua inwoneraantal tussen 2020 en 2050 fors zal groeien. Terwijl de Nederlandse bevolking naar verwachting groeit met 5%, neemt de bevolking in het BRE Flevoland toe met 39%. Vooral in de gemeente Almere wordt er een flinke groei verwacht (54%). Ter vergelijking: in 2050 heeft een Nederlandse gemeente naar verwachting gemiddeld 48.525 inwoners, terwijl dit in Flevoland naar verwachting 82.633 inwoners is.

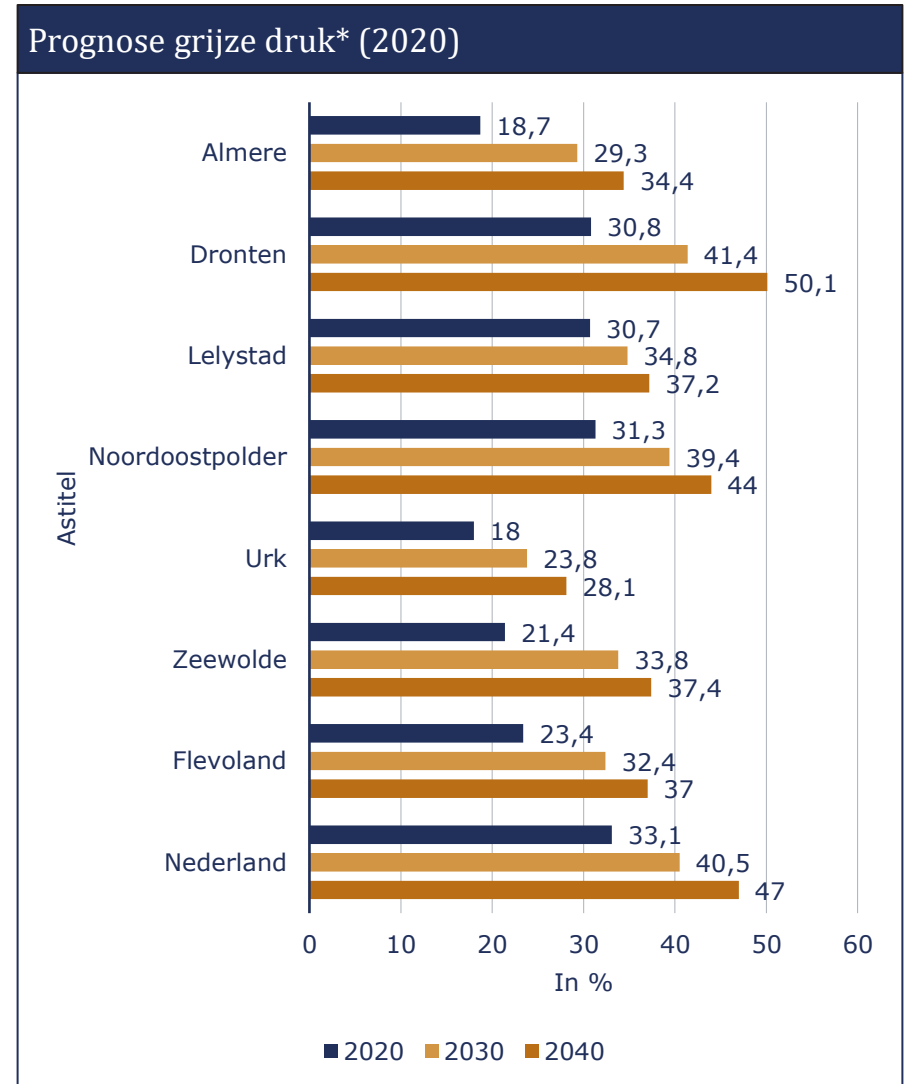

Demografie

- In het BRE Flevoland is er sprake van een relatief lage mate van vergrijzing. De grijze druk* in het BRE Flevoland is met 25% lager dan het landelijke gemiddelde (38%) en dit percentage ligt op Urk (18%) en in Almere (18%) zelfs nog lager dan het BRE-gemiddelde. De grijze druk is het hoogste in Dronten (30,7%) en Noordoostpolder (30,6%), maar ook deze percentages liggen nog onder het landelijk gemiddelde.
- De prognose is dat de grijze druk in het BRE Flevoland toeneemt, net als in alle Flevolandse gemeenten. De prognose is wel dat in 2040 de grijze druk in BRE Flevoland nog fors lager ligt dan het landelijk gemiddelde. Alleen in Dronten ligt de grijze druk in 2040 naar verwachting hoger dan het landelijk gemiddelde.

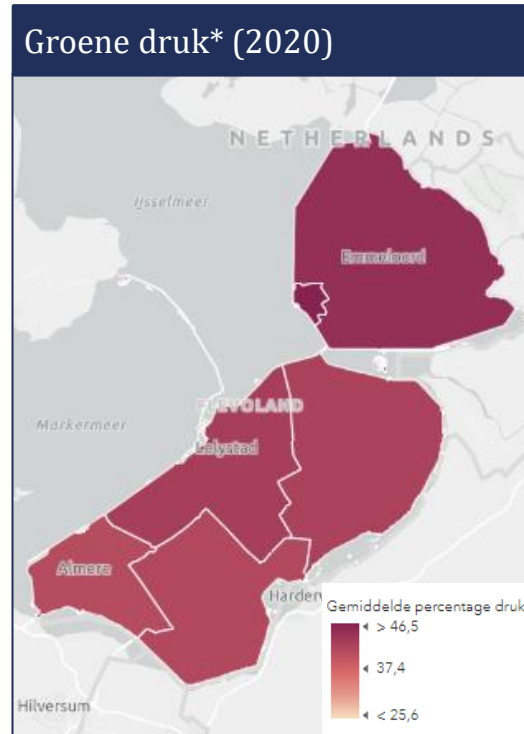

* De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder en het aantal personen van 20 tot 65 jaar.

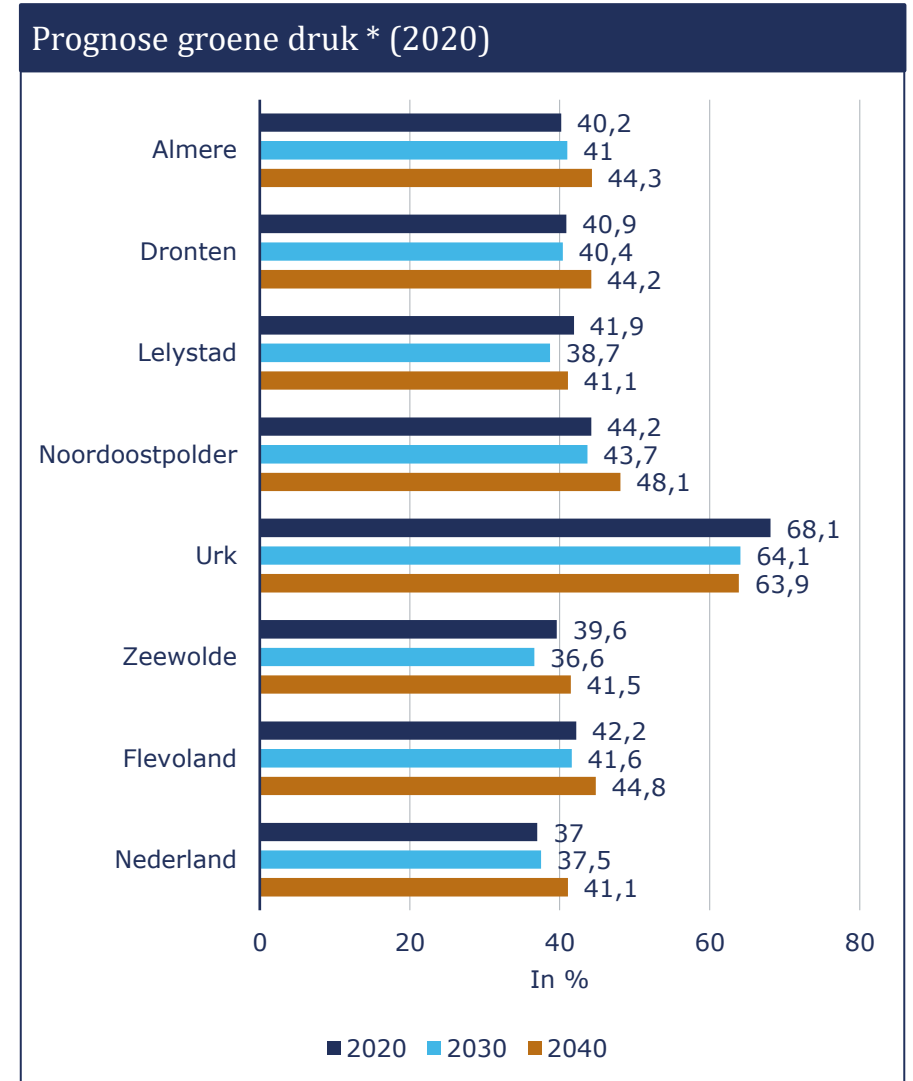

Demografie

- In het BRE Flevoland is er sprake van een relatief hoge mate van vergroening. De groene druk* in het BRE Flevoland is met 46% hoger dan het landelijke gemiddelde (39%) en op Urk is de groene druk zelfs 69%. In Almere is de groene druk het laagste met 40,5%, al ligt dit percentage nog steeds boven het landelijk gemiddelde.
- De prognose is dat de groene druk in het BRE Flevoland richting 2030 licht afneemt en richting 2040 vervolgens weer toe. De prognose is ook dat in 2040 de groene druk in BRE Flevoland hoger ligt dan het landelijk gemiddelde, net als in bijna alle Flevolandse gemeenten. Alleen in Lelystad is de groene druk in 2040 naar verwachting gelijk aan het landelijk gemiddelde.

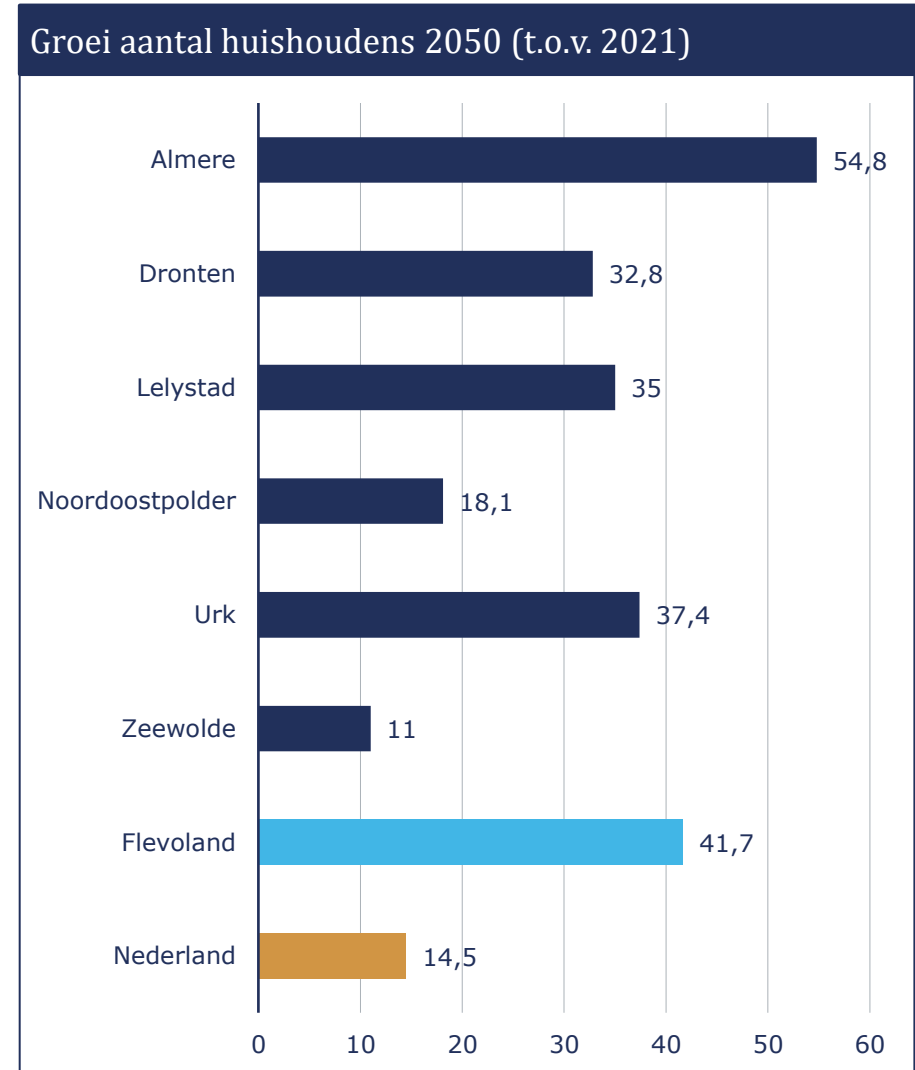
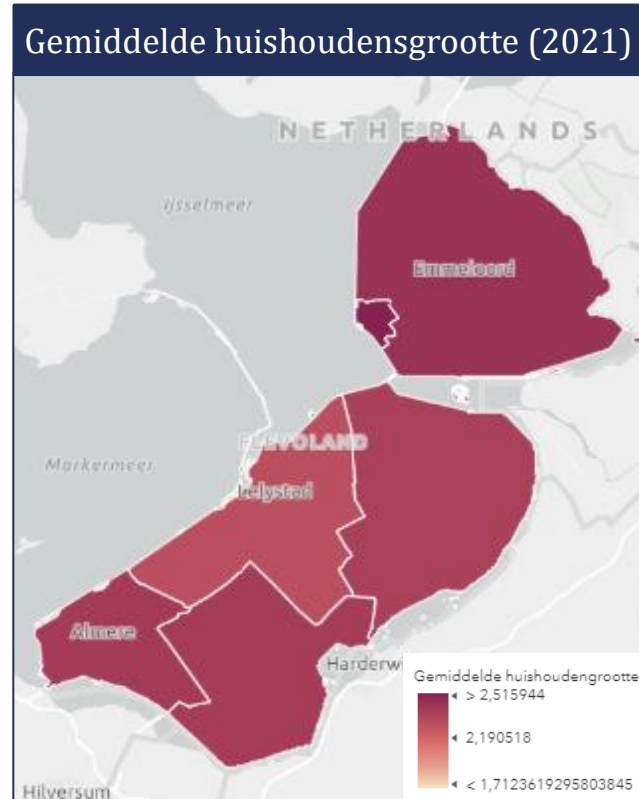

* De groene druk is de verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en het aantal personen van 20 tot 65 jaar.

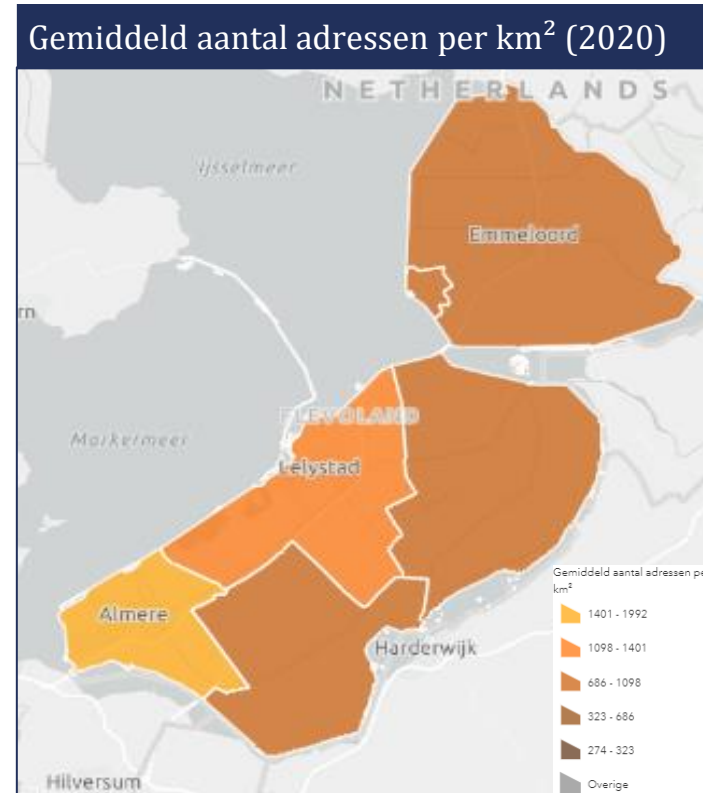
Demografie

- Gemeenten in het BRE Flevoland hebben gemiddeld genomen een hoger aantal personen per huishouden (2,4) dan het landelijke gemiddelde (2,2). We zien hier overigens wel grote verschillen binnen het BRE Flevoland. Urk is een uitschieter naar boven (3,3) en Lelystad kent het laagste aantal personen per huishouden (2,3), al ligt dit aantal nog wel hoger dan het landelijke gemiddelde.
- In het BRE Flevoland neemt het aantal huishoudens, vergeleken met het landelijke gemiddelde, naar verwachting fors toe. Namelijk met 41,7% ten opzichte van 14,5% landelijk. We zien overigens ook hier weer grote verschillen binnen het BRE Flevoland. Almere is een uitschieter naar boven (54,8%), terwijl Zeewolde een uitschieter naar beneden (11%) is.

Geografie

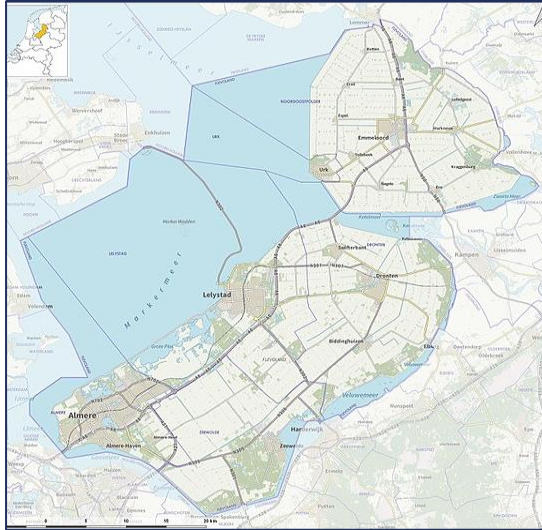
- Het BRE Flevoland heeft met gemiddeld 1.057 adressen/km² een relatief lage **adressedichtheid** ten opzichte van het landelijk gemiddelde (1.154 adressen/km²). De adressedichtheid is in Almere het hoogste met 1.601 adressen/km². Gevolgd door Lelystad (1.369) en Urk (1.064). Zeewolde (806), Dronten (761) en Noordoostpolder (741) hebben een relatief lage adressedichtheid. Dit is te verklaren, omdat bijvoorbeeld Noordoostpolder qua landoppervlakte één van de grootste gemeenten van Nederland is.

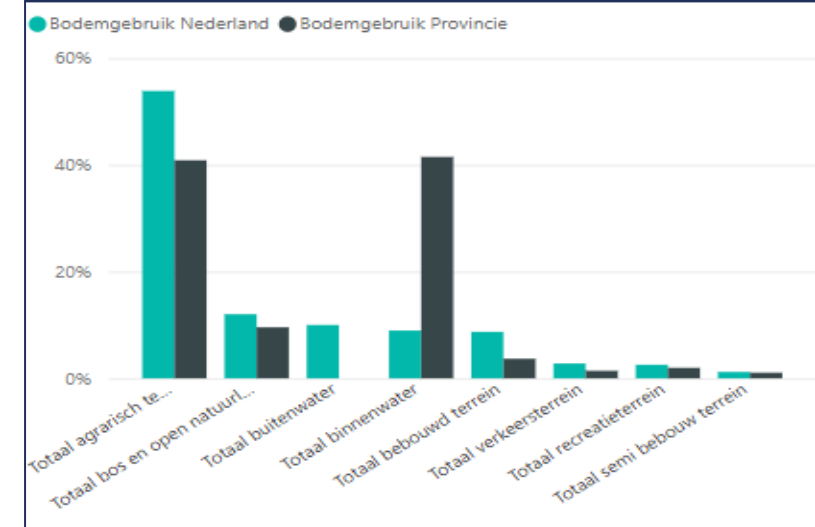
Geografie

- Het BRE Flevoland kent een door landbouw gedomineerd landschap en heeft ten opzichte van het landelijk gemiddelde een fors hoger percentage **bodemgebruik** voor agrarisch terrein (70%), dat ongeveer 16% procentpunt boven het landelijk gemiddelde van 54% ligt. Ook heeft het BRE Flevoland relatief veel bos en open natuurlijk terrein (16% t.o.v. 12% landelijk). Het aandeel bebouwd terrein ligt gemiddeld dan weer iets lager. (6% t.o.v. 8,7% landelijk).
- In de grafiek rechtsonder laten we het bodemgebruik, excl. binnen- en buitenwater zien. Als we binnen- en buitenwater wel meenemen, dan heeft het BRE relatief veel binnenwater (42% t.o.v. 9% landelijk). Het BRE grenst immers aan o.a. het IJsselmeer, Markermeer, IJmeer, Gooimeer en Veluwemeer en al deze wateren vallen ook (deels) binnen de provinciegrenzen.

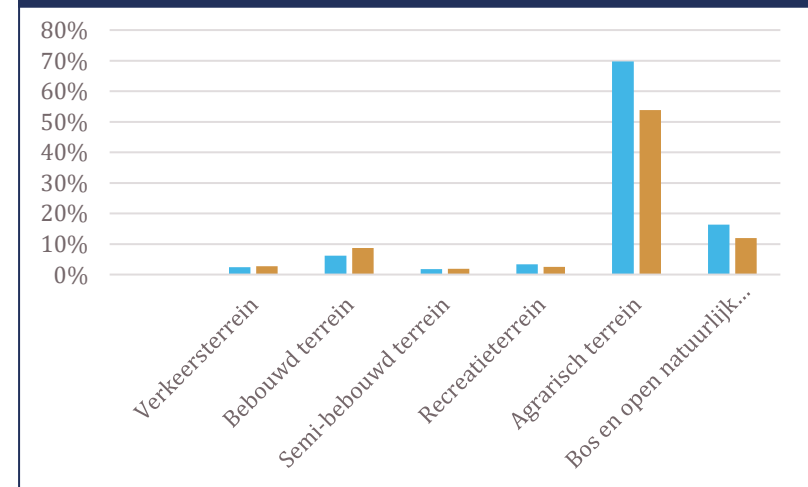
Provinciegrenzen Flevoland

Bodemgebruik incl. binnen- en buitenwater (2015)

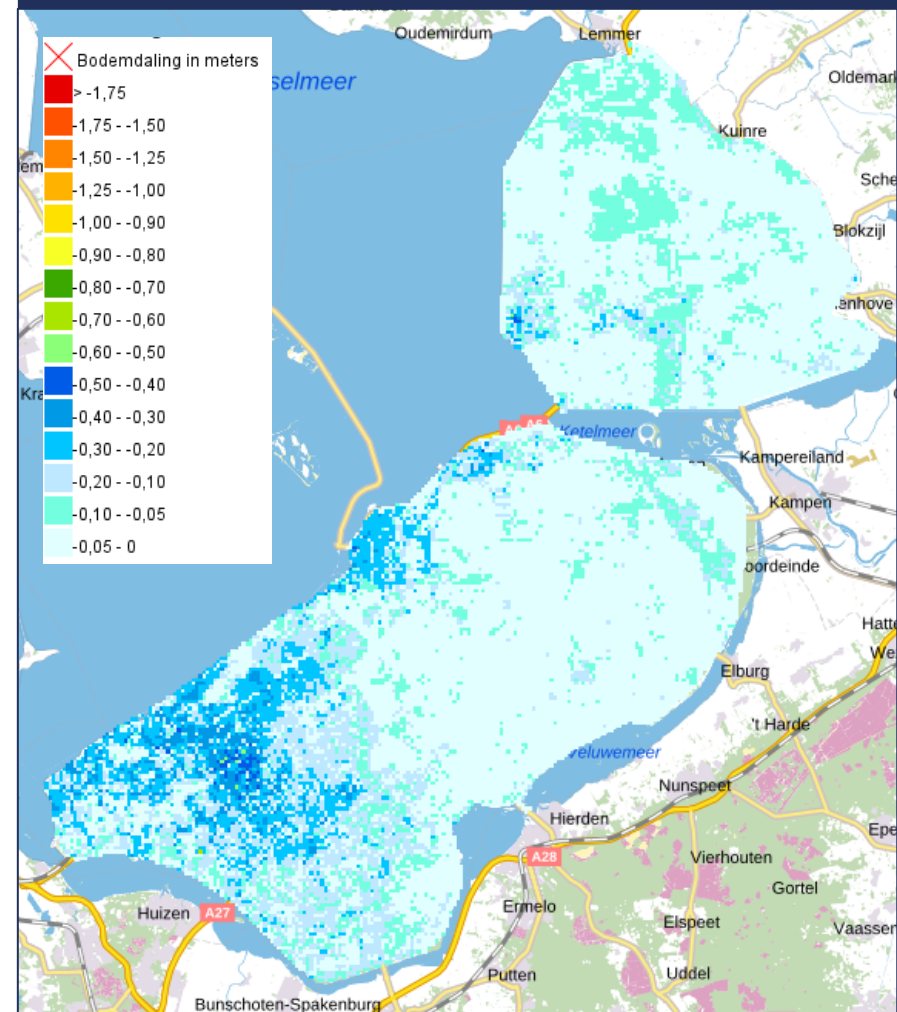
Bodemgebruik excl. binnen- en buitenwater (2015)

Geografie

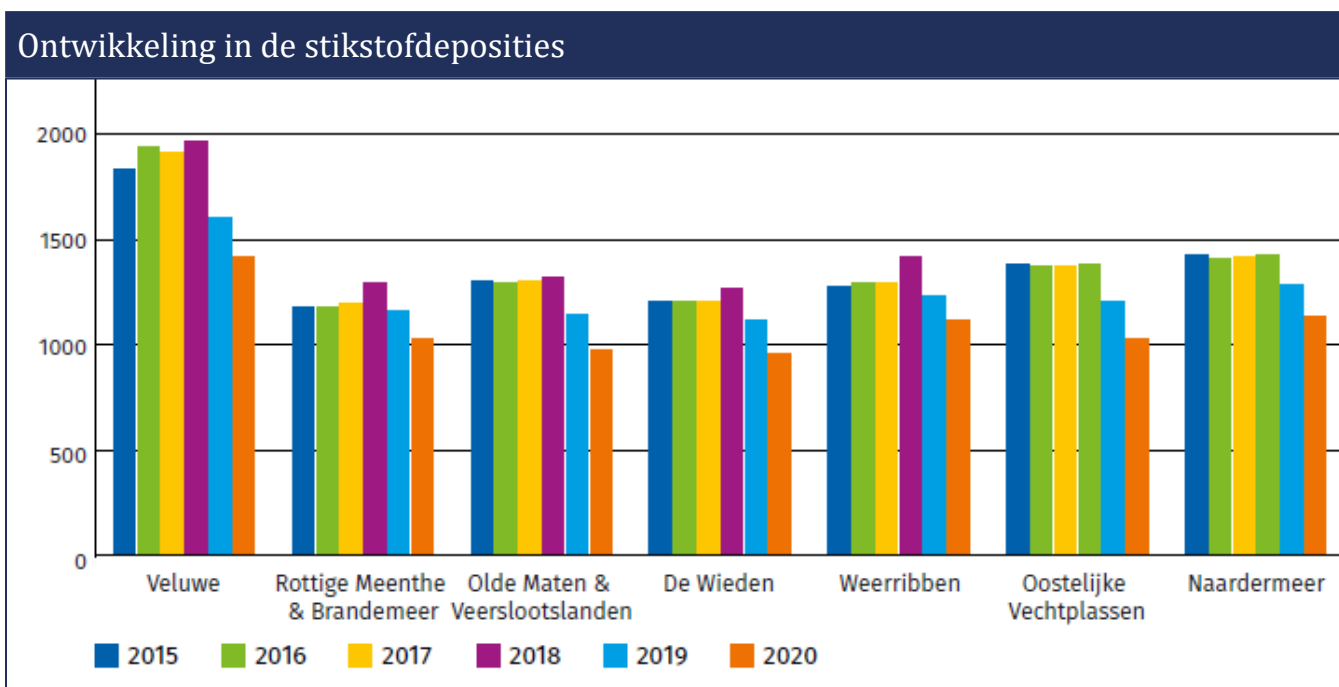
- De kaart rechts toont de verwachte **bodemdaling** tot 2030. Door inklinking van de bodem sinds de inpoldering heeft zich in Flevoland een flinke daling voorgedaan die met de jaren in snelheid afneemt. In de gebieden met veen in de ondergrond zet de bodemdaling zich als gevolg van oxidatie van het veen echter onverminderd door. Bodemdaling is lastig te beheersen, maar de grondwaterstand is hiervoor wel een belangrijke sturende factor.
- Bodemdaling is tegenwoordig een urgente opgave, omdat de cumulatieve aard van bodemdaling tot een steeds lagere ligging leidt, wat samen met de stijgende zeespiegel leidt tot steeds grotere risico's die gemitigeerd moeten worden tegen hoge maatschappelijke kosten. Daarnaast wonen en werken er steeds meer mensen in Nederland wat zijn weerslag heeft op de bodembeweging. Ook kennis en bewustzijn over bodemdaling is de afgelopen jaren toegenomen. Dit alles heeft ervoor gezorgd dat er steeds meer initiatieven ontstaan om bodemdaling tegen te gaan.

Verwachte bodemdaling tot 2030

Geografie

- De grafiek hieronder en de kaart rechtsonder tonen de ontwikkeling in de **stikstofdeposities** op Flevolandse natuurgebieden. De grafiek laat een dalende trend zien voor 2019 en 2020 ten opzichte van 2018. Een verklaring hiervoor is de landelijke dalende trend voor Nox-emissies als gevolg van het schoner worden van het wagenpark, (incidenteel) versterkt door een drastische afname in het wegverkeer als gevolg van corona.
- In Flevoland vormen verkeer en vervoer de belangrijkste bron van Nox-emissies en landbouw van NH₃-emissies (zie tabel hieronder).

Aandeel Flevolandse sectoren in stikstofuitstoot

NOx

Aandeel sector in totale NOx-emissie Flevoland in %

Verkeer en vervoer	67%
Landbouw	22%
Energie	4%
Industrie	1%

NH₃

Aandeel sector in totale NH₃-emissie Flevoland in %

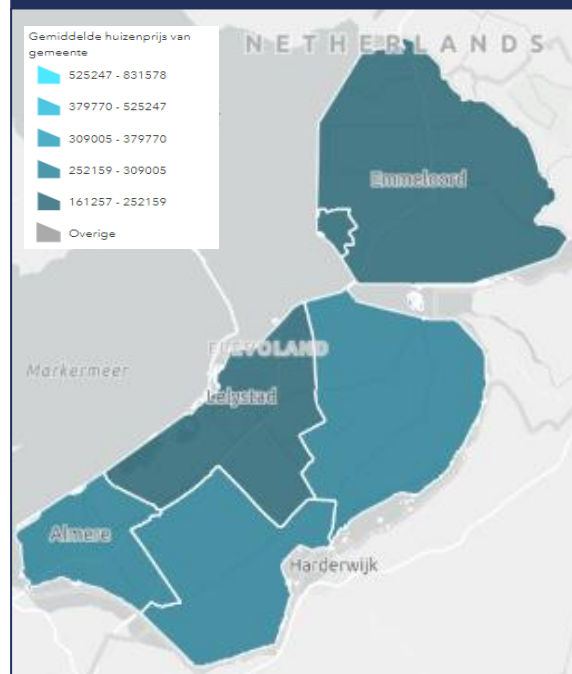
Landbouw	89%
Consumenten	5%
Verkeer en vervoer	3%

Bron: Flevolandse aanpak stikstof Voortgangs- en monitoringsrapportage maart 2022, Provincie Flevoland.

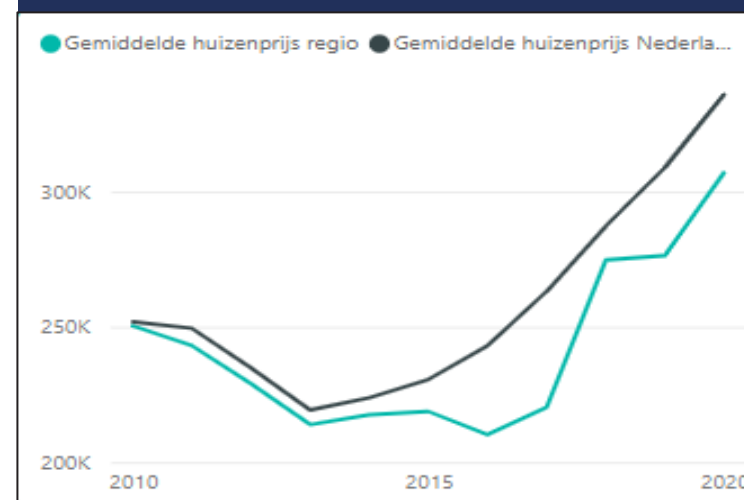
Wonen

- Het aantal **koopwoningen** als aandeel van de totale woonvoorraad ligt in het BRE Flevoland (65%) boven het Nederlands gemiddelde (57%). Het aandeel woningen in eigendom van **woningcorporaties** is in Flevoland lager (26%) dan het landelijk gemiddelde (29%). Net zoals het aantal woningen in eigendom van overige verhuurders (8% t.o.v. 13%).
- De gemiddelde **huizenprijs** ligt in het BRE Flevoland met 286.951 euro structureel onder het landelijke gemiddelde (335.849 euro). In de Noordoostpolder is de gemiddelde huizenprijs het laagste (226.690), in Almere (294.248) en Zeewolde (275.729) het hoogste. De huizenprijzen zijn in Flevoland overigens wel met 23,2% gestegen (2022 t.o.v. 2020), wat meer is dan landelijk gemiddeld (13,7%).
- Almere kent het grootste aantal **huurwoningen** (31723) en Urk kent het minst aantal huurwoningen (1488).

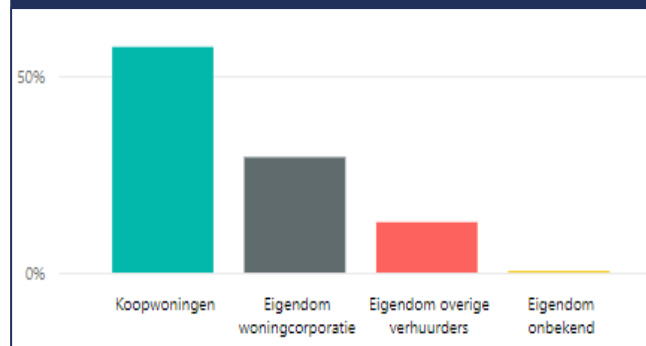
Gemiddelde huizenprijzen (2020)

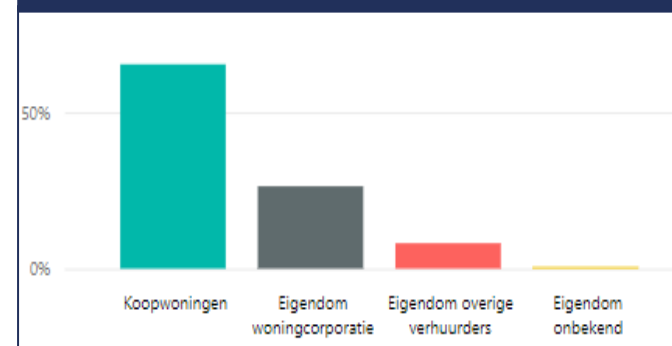
Prijzontwikkeling (2022 t.o.v. 2021)

Woningvoorraad Nederland (2020)

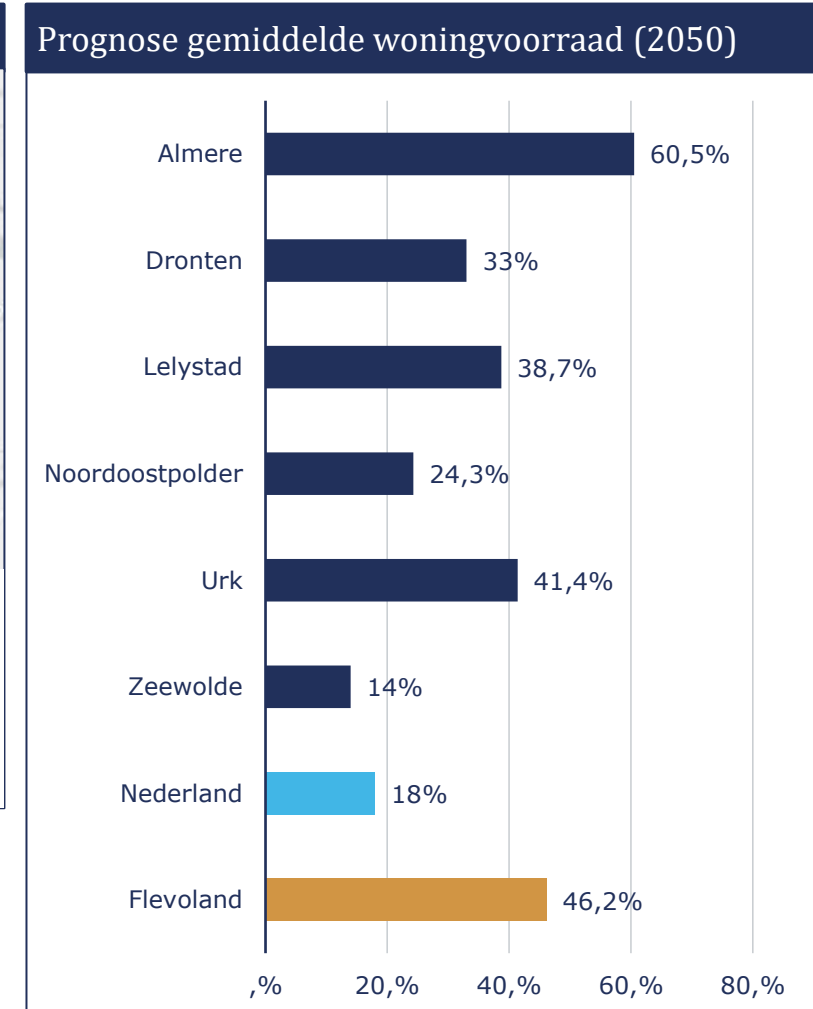
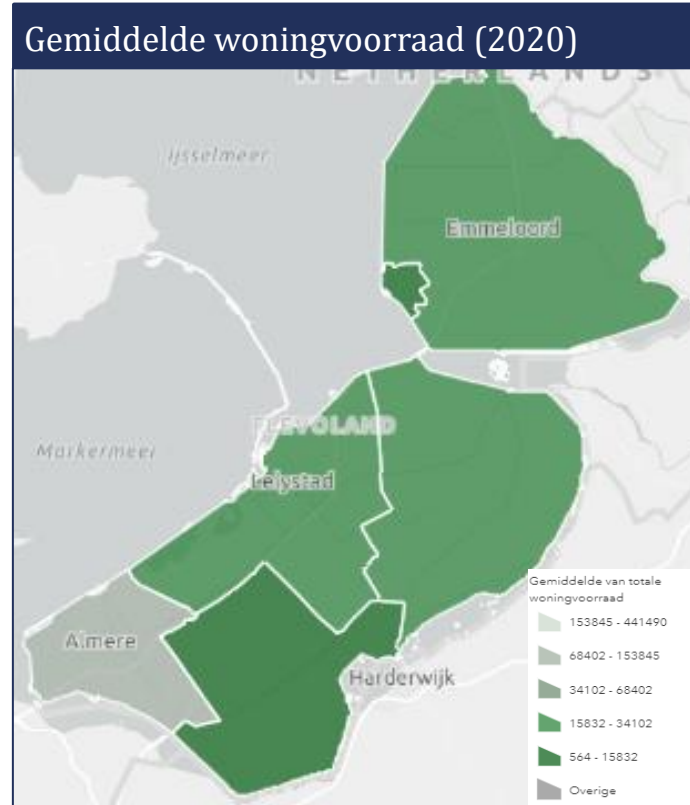

Woningvoorraad Flevoland (2020)

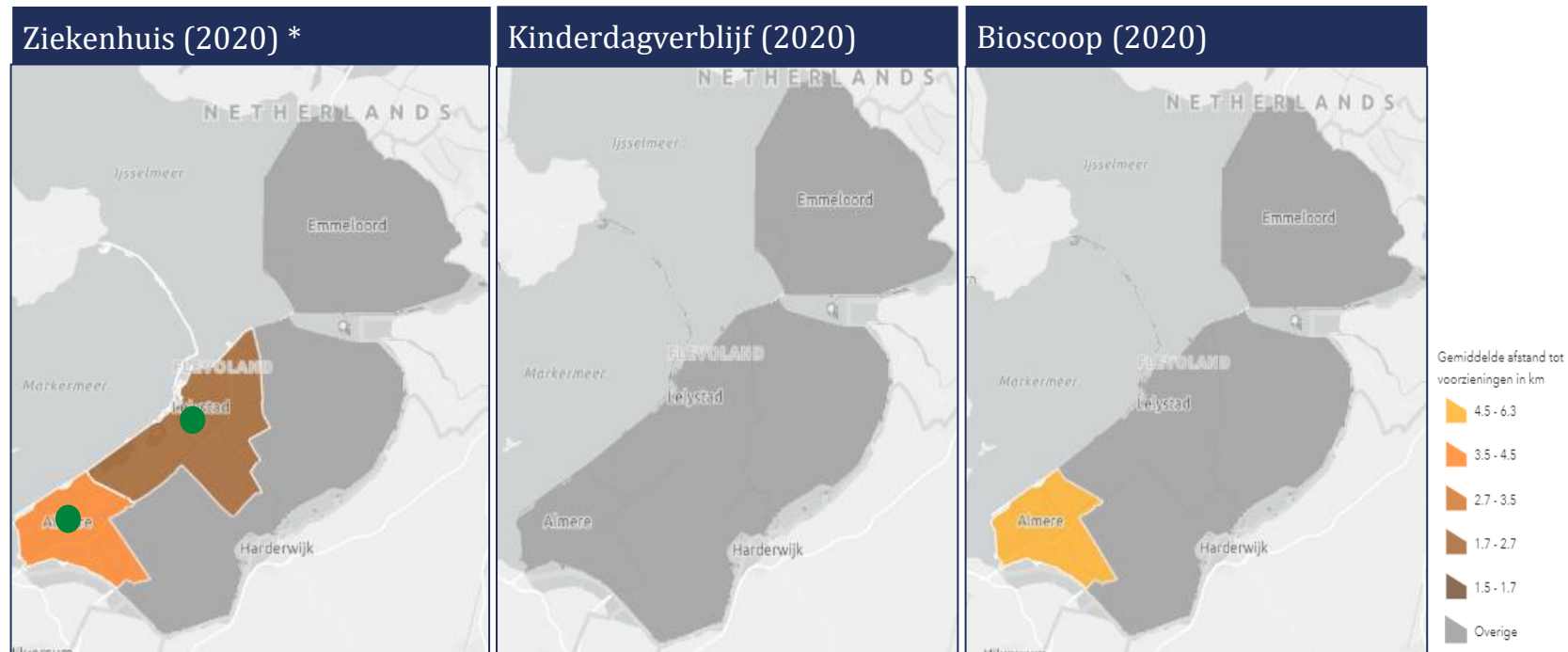
Wonen

- De gemiddelde **woningvoorraad** ligt in Flevoland (28.206) hoger dan het landelijk gemiddelde (22.014). Overigens zijn er wel grote verschillen tussen de Flevolandse gemeenten. De woningvoorraad is het laagste op Urk (6663) en in Zeewolde (8678). De Noordoostpolder (20134) en Dronten (17390) kennen een vergelijkbare voorraad. De voorraad is het hoogste in Lelystad (33385) en Almere (85977).
- De **prognose** voor 2050 laat daarnaast ook zien dat Flevoland naar verwachting een groei kent van 46% ten opzichte van 18% landelijk. Voor Almere wordt zelfs een groei van 61% voorspeld, gevolgd door Urk (41%). Zeewolde is een uitschieter naar beneden. Voor Zeewolde wordt een groei van 14% voorspeld. De prognoses passen overigens in de ambitie om in de gehele provincie Flevoland fors bij te bouwen, namelijk zo'n 100.000 woningen ([Motie Koerhuis](#)).

Voorzieningen

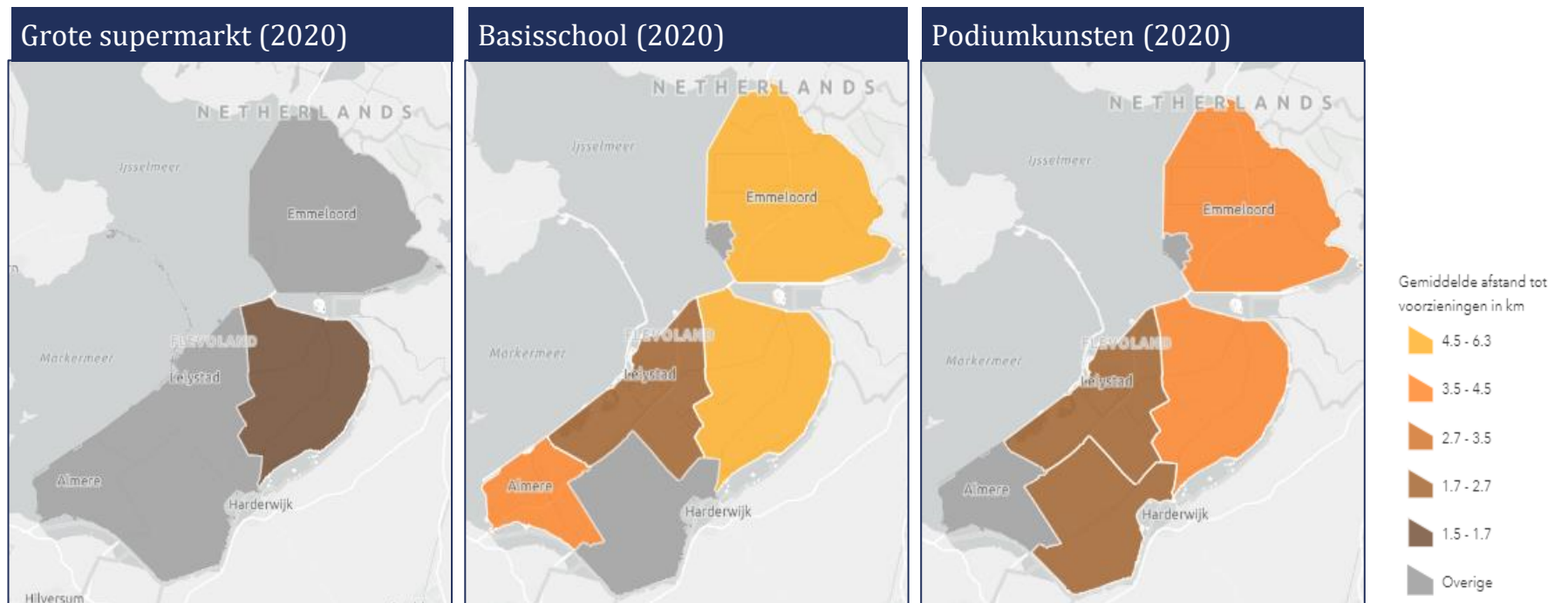
- BRE Flevoland scoort gemiddeld op de toegankelijkheid tot voorzieningen. Wel zijn er grote verschillen tussen gemeenten. Voor de meeste voorzieningen geldt dat deze voor inwoners van Almere en Lelystad vergeleken met andere Flevolandse gemeenten relatief dichtbij zijn.
- De afstand tot een ziekenhuis is in het BRE Flevoland groter (17 km) dan gemiddeld (10 km). In Almere en Lelystad ligt de afstand onder de 5 km. Terwijl in Noordoostpolder (32,9 km) en op Urk (30,8 km) de afstand tot een ziekenhuis meer dan 30 km is.
- De afstand tot een kinderdagverblijf is in het BRE Flevoland gemiddeld vergeleken met het landelijke gemiddelde (1 km).
- De afstand tot een bioscoop is in het BRE Flevoland (18 km) groter dan het landelijk gemiddelde (9 km). Afgezien van Almere (4,9 km) moeten andere inwoners gemiddeld zo'n 12 (Zeewolde) tot 29,1 km (Urk) reizen.

* De groene bollen geven de ziekenhuizen aan

Voorzieningen

- De afstand tot een grote supermarkt is in het BRE Flevoland gemiddeld vergeleken met het landelijke gemiddelde (1 km).
- De afstand tot een basisschool is in Flevoland gemiddeld 3 km. Dit komt tevens overeen met het landelijk gemiddelde. Op Urk hoeft er zelfs maar 0,9 km afgelegd worden om een basisschool te bereiken. In Dronten en Noordoostpolder is dit ongeveer 4,4 km.
- De afstand tot podiumkunsten is in Flevoland ook gelijk aan het landelijk gemiddelde van 7 km. In Lelystad (2,5 km), Almere (4,4 km), Dronten (4,9 km) en de Noordoostpolder (5,6 km) is deze afstand relatief het kleinste. De afstand is relatief het grootste op Urk (12,3 km) en in Zeewolde (12,4 km).

Voorzieningen

9 MBO scholen in Flevoland

- Almere = 3
- Dronten = 2
- Lelystad = 2
- Noordoostpolder = 2

4 HBO scholen in Flevoland

- Almere = 3
- Dronten = 1

Dagattracties

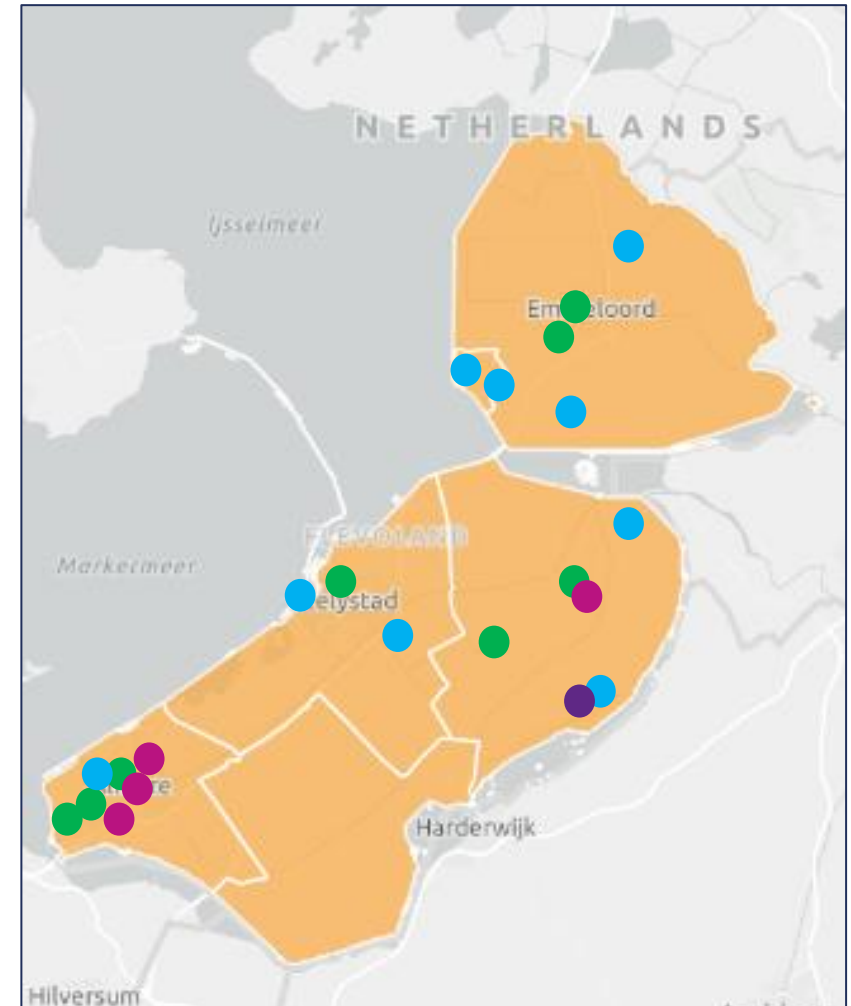
- 11 Beaufort
- Aviodrome
- Dutch Digital Art Museum Almere
- Erfgoedpark Batavialand
- Het Grote Kabouterbos Dronten
- Museum Het Oude Raadhuis
- Orchideeën Hoeve
- Walibi
- Werelderfgoed/museum Schokland

Evenementen

- Lowlands
- Defqon

Deze kaart laat de volgens visitflevoland.nl meest vooraanstaande dagattracties en evenementen van BRE Flevoland zien. Ook geeft de kaart de Flevolandse onderwijsinstellingen weer. BRE Flevoland huisvest geen universiteit, maar wel 9 Mbo- en 4 Hbo-instellingen.

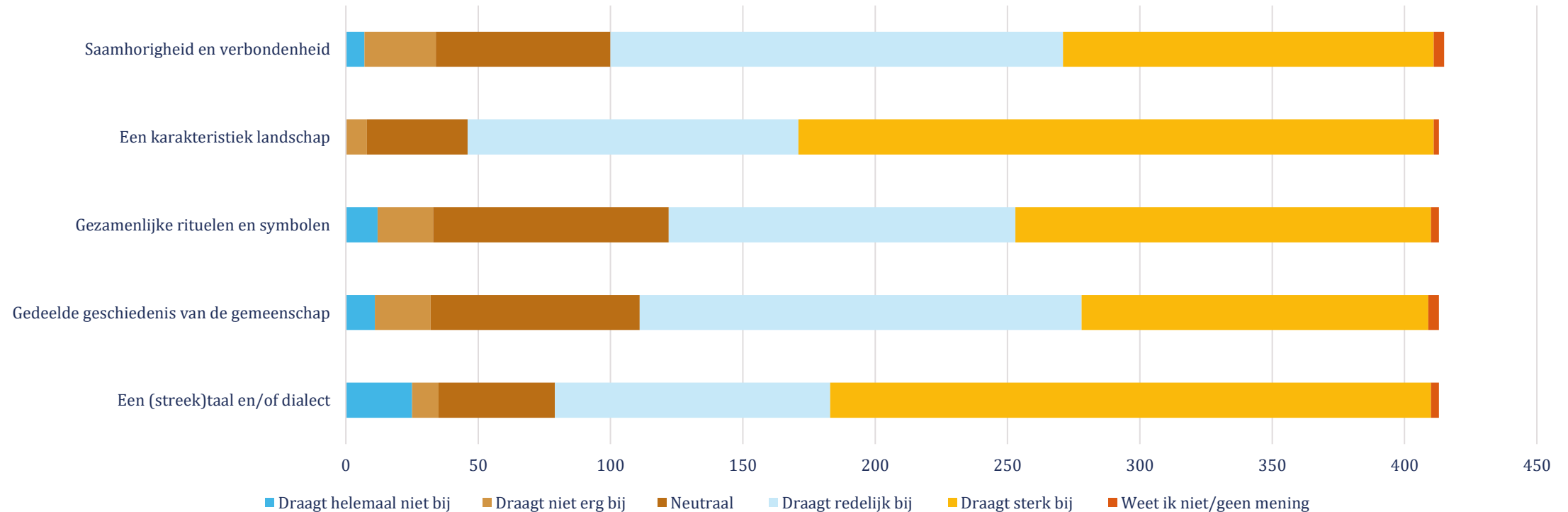
Kijkend naar het bereik van de Flevolandse dagattracties dan valt overigens geen enkele dagattractie in de [Nederlandse top 50](#). Dit geldt wel voor de twee festivals, Lowlands en Defqon, die beide in de [Nederlandse top 15](#) staan.

Regionale identiteit

De enquête onder inwoners laat zien dat vooral het **karakteristieke landschap** van Flevoland en in mindere mate de **saamhorigheid en verbondenheid** bijdragen aan de identiteit van de regio. Opvallend is verder dat de gedeelde geschiedenis van de gemeenschap (“nieuw land”) niet zo veel bijdraagt aan de regionale identiteit dan misschien te verwachten is van een nieuwe provincie.

In welke mate dragen de volgende zaken voor u bij aan de identiteit van uw regio?

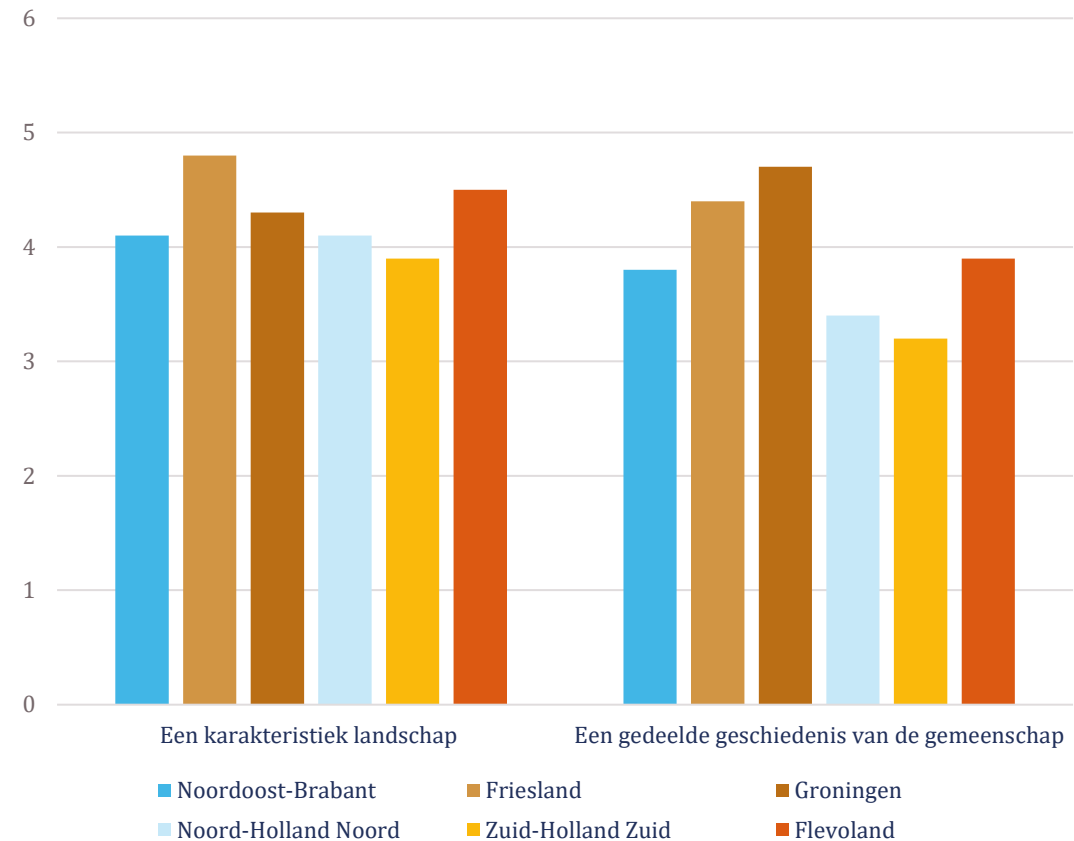

Regionale identiteit

In vergelijking met andere BRE-regio's valt op dat in Flevoland het **karacteristieke landschap** in sterke mate bijdraagt aan de identiteit van de regio. Alleen in Friesland vinden inwoners dat het landschap sterker bijdraagt aan de regionale identiteit.

De **gedeelde geschiedenis van de gemeenschap** draagt in Flevoland volgens inwoners meer bij aan de regionale identiteit dan in Zuid-Holland Zuid, Noord-Holland Noord en Noordoost-Brabant, maar niet zoveel als in Groningen en Friesland.

In welke mate dragen de volgende zaken voor u bij aan de identiteit van uw regio?

Hoofdstuk 3. BRE, MRE en ERE en samenspel daartussen

3.1 Het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem (BRE)

Inleiding

Wat is een BRE?

De Nederlandse staatsinrichting lijkt op het eerste gezicht overzichtelijk: Rijk, provincies en gemeenten, aangevuld met waterschappen, elk met hun eigen taken en bevoegdheden. De praktijk is echter veel complexer. Naast de drie formele bestuurslagen wordt er veelvuldig samengewerkt in 'de regio': op het schaalniveau boven de gemeente en onder de provincie. Dit netwerk van bestuurlijke samenwerkingsverbanden in een regio noemen wij het Bestuurlijk Regionale Ecosysteem (BRE). Het aantal samenwerkingsverbanden verschilt per BRE. Ook de mate van congruentie in samenwerking binnen BRE's loopt sterk uiteen.

Hoe brengen we het BRE Flevoland in beeld?

De dataset 'interbestuurlijke samenwerkingsverbanden 2020' vormt ons vertrekpunt. Deze dataset is gebaseerd op een inventarisatie die is gedaan in opdracht van het ministerie van BZK. Ook hebben wij zelf een aantal bewerkingen gedaan. De lijst omvat (min of meer) geïnstitutionaliseerde samenwerkingsverbanden. Dat zijn bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen, maar zeker ook samenwerkingen op basis van een convenant of bestuurlijke tafels.

De stelregel die is gehanteerd is dat een samenwerkingsverband onderdeel van het BRE is als er afspraken zijn gemaakt over doel, samenstelling en frequentie van bijeenkomen. Gestructureerd-informeel overleg wordt dus wel meegeteld; ad hoc-informeel overleg niet. Vervolgens hebben wij de Ambtelijke Contactgroep (ACG) gevraagd om de lijst met samenwerkingsverbanden te verifiëren. Op basis van deze geüpdatete lijst hebben we een visualisatie gemaakt van het BRE Flevoland. Kwantiteit zegt overigens niets over kwaliteit. Dit onderzoeken we in fase 2 van het onderzoek.

Vanuit de empirie beschouwen wij de schaal van Flevoland als één BRE. Dit is dan ook de geografische scope voor het onderzoek. Binnen deze scope hebben wij ook aandacht voor inter- en bovenregionale en subregionale samenwerking en de positie van provincie en waterschap. In de tabel op de volgende pagina's geven we weer hoe er op de verschillende schaalniveaus bestuurlijk wordt samengewerkt en welke Flevolandse overheden deelnemen. Voor de inter- en bovenregionale samenwerking geldt dat we alleen de Flevolandse deelnemers weergeven. We schetsen in de tabel per schaalniveau de voornaamste samenwerkingsverbanden. Op de slides erna volgt een korte toelichting.

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

		Almere	Lelystad	Dronten	Noord-oostpolder	Urk	Zeewolde	Flevoland	Zuiderzeeland
Boven- en interregionaal	Integraal								
	Regio Zwolle			X	X	X		X	X
	Metropoolregio Amsterdam	X	X					X	X
	Gemeenschappelijke regeling Meerinzicht						X		
	Afval								
	Afvalzorg Holding	X	X					X	
	ROVA					X			
	Belastingen								
	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn			X					X
	Economie en arbeidsmarkt								
	Amsterdam Economic Board	X	X						
	Arbeidsmarktregio Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe						X		
	Sociale Recherche Gooi- en Vechtstreek	X							
	Energie, energietransitie en duurzaamheid								
	Huisvuilcentrale Alkmaar - HVC groep	X	X	X	X			X	
	Green Deal Visserij voor een Schone Zee						X		
	Green Deal Aardgasvrije Wijken	X				X			
	Bestuurlijk Platform Visserij						X		X
	Fysiek domein								
	Omgevingsdienst Flevoland en Gooi- en Vechtstreek (OFGV)	X	X	X	X	X	X	X	X
Coöperatie Gastvrije Randmeren	X		X				X	X	

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

		Almere	Lelystad	Dronten	Noord-oostpolder	Urk	Zeewolde	Flevoland	Zuiderzeeland
Boven- en interregionaal	Natuur en leefomgeving								
	Stuurgroep Markermeer IJmeer	X	X					X	
	Ondersteunende processen								
	Inkoopsamenwerking Noord Veluwe						X		
	Sociaal domein								
	Factor werk						X		
	Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek			X					
	Impact			X					
	Talentenregio			X					
	Werkvoorzieningschap Tomingroep	X							
	Sociale werkvoorziening								
	Werkvoorzieningschap Kampen - Dronten			X					
	Veiligheid								
	Samen Veilig Midden-Nederland	X	X	X	X	X	X		
	RIEC Midden-Nederland (veiligheidscoalitie)	X	X	X	X	X	X		
	Samenwerkende Veiligheidsregio's en GGD'en	X	X	X	X	X	X		
	Water								
	Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) Rijn-Oost	X	X	X	X	X	X	X	X
	BRE Flevoland								
Integraal									
Samen Maken We Flevoland	X	X	X	X	X	X	X	X	
VNG Flevoland	X	X	X	X	X	X	X		

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

	Almere	Lelystad	Dronten	Noord-oostpolder	Urk	Zeewolde	Flevoland	Zuiderzeeland
BRE Flevoland								
Economie en arbeidsmarkt								
Technofonds - Horizon B.V.	X	X	X	X	X			
Arbeidsmarktregio Flevoland	X	X	X	X	X			
Flevoland Werkt!	X	X	X	X	X			
Economic Board Flevoland						X	X	
Flevofood	X	X	X	X	X	X	X	
Energie, energietransitie en duurzaamheid								
Flevolandse Energie Agenda (RES Flevoland)	X	X	X	X	X	X	X	X
Duurzaam Door	X	X				X	X	X
Platform Circulair Flevoland	X	X	X	X	X	X	X	X
EnergieLoket Flevoland	X	X	X	X	X	X	X	
Klimaatadaptatie Flevoland	X	X	X	X	X	X	X	X
Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland	X	X	X	X	X	X		X
Samenwerking biodiversiteit	X	X	X	X	X	X		X
Ondersteunende processen								
SWIF samenwerken in Flevoland	X	X	X	X	X	X	X	X
Sociaal domein								
GGD Flevoland	X	X	X	X	X	X		
Centrumregeling Sociaal Domein Flevoland	X	X	X	X	X	X		
DSP Regionale Samenwerking Flevoland Kwetsbare Groepen	X	X	X	X	X	X		
Zelfstandigenloket Flevoland	X	X	X	X	X			
Human Capital Agenda en Welzijn Flevoland HCA ZWF	X	X	X	X	X	X	X	

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

		Almere	Lelystad	Dronten	Noord-oostpolder	Urk	Zeewolde	Flevoland	Zuiderzeeland
BRE Flevoland	Sociaal domein (vervolg)								
	Werkplaats Sociaal Domein	X	X	X	X	X	X		
	ExpEx Flevoland	X	X	X	X	X	X		
	Jeugdcentraal Flevoland	X	X	X	X	X	X		
	Zorgtafel Flevoland	X	X	X	X	X	X	X	
	Netwerk Palliatieve Zorg Noord- en Oost Flevoland		X	X	X	X	X		
	Veiligheid								
	Veiligheidsregio Flevoland	X	X	X	X	X	X		
	Veiligheidshuis Flevoland	X	X	X	X	X	X		
	Districtelijk Veiligheidscollege DVC	X	X	X	X	X	X		
Subregionaal	Integraal								
	Regio Deal Noordelijk Flevoland				X	X		X	
	Cultuur en cultureel erfgoed								
	Het Flevolands Archief (HFA)		X	X		X	X	X	X
	Economie en arbeidsmarkt								
	Lelystad Airport Businesspark		X					X	
	Energie, energietransitie en duurzaamheid								
	Regioplan Windenergie		X	X			X	X	
	Flevo Campus	X						X	
	Fysiek domein								
Gebiedsontwikkeling Oosterwold (Bestuurlijk Overleg Oosterwold)	X					X	X	X	
Airport Garden City (OMALA)	X	X					X		

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

		Almere	Lelystad	Dronten	Noord-oostpolder	Urk	Zeewolde	Flevoland	Zuiderzeeland
Subregionaal	Maatschappelijk								
	Maatschappelijk proces knardijk	X					X	X	X
	Mobiliteit								
	Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC)				X			X	
	Natuur en leefomgeving								
	Nationaal Park Nieuw Land	X	X						X
	Sociaal domein								
	Het Learning Cities Netwerk	X				X	X		
	Sociale werkvoorziening								
	Concern voor Werk N.V.		X		X	X			
Werkvoorzieningschap IJsselmeergroep			X		X	X			
Provincies en waterschappen	Integraal								
	Waterkracht								X
	Infrastructuur								
	Coöperatieve vereniging NDOV-DOVA U.A.							X	
	Natuur en leefomgeving								
	Marker Wadden							X	
	Onderzoek								
	Randstedelijke Rekenkamer (GR)							X	
	Onderwijs								
Talent kleurt Flevoland							X		

Hoe ziet het BRE Flevoland eruit?

Boven- en interregionaal

Door overheden binnen het BRE Flevoland wordt er, in wisselende samenstellingen en op diverse thema's, intensief samengewerkt met overheden buiten het BRE. De belangrijkste schalen/gebieden waarin dit gebeurt zijn Metropoolregio Amsterdam, de regio Zwolle en Noord(west)-Veluwe. Er zijn relatief weinig bovenregionale samenwerkingsverbanden waaraan alle Flevolandse overheden gezamenlijk deelnemen. Dit geldt alleen voor samenwerking op het gebied van water. Voor het thema veiligheid geldt dat niet alle Flevolandse overheden, maar wel alle gemeenten vertegenwoordigd zijn. En voor de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi- en Vechtstreek geldt dat, afgezien van waterschap Zuiderzeeland, alle Flevolandse overheden vertegenwoordigd zijn.

BRE Flevoland

Op de schaal van BRE Flevoland werken overheden voornamelijk samen in verplichte samenwerkingsverbanden (GGD, Omgevingsdienst en Veiligheidsregio), in samenwerkingsverbanden die door het Rijk zijn bepaald (Regionale Energiestrategie) of samenwerkingsverbanden die hiermee verband houden.

Ook werken alle Flevolandse overheden strategisch samen binnen Samen Maken We Flevoland. Op dit moment richt deze samenwerking zich voornamelijk op de fysieke thema's.

Subregionaal

Door overheden binnen het BRE Flevoland wordt er, in wisselende samenstellingen en op diverse thema's, samengewerkt op subregionaal niveau. Kijkend naar deze samenwerkingsverbanden zijn er overigens geen duidelijke subregio's te onderscheiden, zoals bijvoorbeeld Almere-Lelystad die samen in de Metropoolregio Amsterdam participeren of Dronten, Urk en Noordoostpolder (DUN) die samen in de regio Zwolle participeren.

Provincies en waterschappen

Provincies en waterschappen participeren in samenwerkingsverbanden waaraan ook gemeenten deelnemen. Daarnaast zijn er ook een aantal samenwerkingsverbanden waaraan alleen provincies of waterschappen deelnemen. Deze samenwerkingsverbanden hebben we in de tabel bij provincies en waterschappen opgenomen.

Uitgelicht: samenwerkingsagenda's MRA, EHZ en regio Zwolle

Agenda MRA

Deelnemers: 31 gemeenten rondom Amsterdam (waaronder Almere en Lelystad), provincies Noord-Holland en Flevoland en Vervoersregio Amsterdam

1. Economie: werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone economie.
2. Wonen: bouwen voor woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken.
3. Mobiliteit: vaart maken met het metropolitaan mobiliteitssysteem.

Wat valt op?

Alle drie de agenda's richten zich op economie (in het geval van EHZ: werklocaties), wonen (valt in Zwolle onder leefomgeving) en bereikbaarheid (in EHZ in de vorm van lobby)

Agenda EHZ

Deelnemers: Ermelo, Harderwijk, Zeewolde en provincies Gelderland en Flevoland

1. Ruimte: ruimtelijke vraagstukken slimmer en waardevoller oplossen door groter grondgebied en variëteit aan kwaliteit.
2. Wonen: evenwichtig en gevarieerd woningaanbod voor zowel huidige als toekomstige inwoners.
3. Werklocaties: sterk en aantrekkelijk economisch profiel van het gebied, met aantrekkelijk vestigingsklimaat en een goede mix tussen theoretische en praktisch geschoolde werknemers.
4. Gezamenlijke lobby richting het Rijk op verbetering van de bereikbaarheid en om te werken aan jaarrond kwaliteitstoerisme.

Agenda regio Zwolle

Deelnemers: 22 gemeenten rondom Zwolle en provincies Drenthe, Flevoland, Gelderland en Overijssel

1. Economie: ideale infrastructuur bieden voor groei van bewezen en veelbelovende sectoren.
2. Bereikbaarheid: optimaliseren van de fysieke bereikbaarheid van de economische centra.
3. Leefomgeving: hét alternatief in het 'groot stedelijk netwerk' zijn.
4. Menselijk kapitaal: voldoende geschikte werknemers, die beschikken over vaardigheden en flexibiliteit. Iedereen moet de kans krijgen om te participeren.
5. Energie: van toegevoegde waarde zijn in de versnelling van de energietransitie. Concreet inspireren en aanjagen. Over de fysieke grenzen heen én over de schotten heen.

Uitgelicht: samenwerkingsagenda's Flevoland en Noord-Nederland

Agenda Samen maken we Flevoland

Deelnemers: Alle Flevolandse overheden

1. Krachtige samenleving: vergroten van de gezondheid en participatie
2. Circulaire economie: samen werken, leren en ontwikkelen van een meer circulaire economie
3. Landbouw Meerdere Smaken: ondersteunen van proeftuinen gericht op vernieuwing en diversificatie van het agrofoodstelsel
4. Ruimte voor initiatief: samen met gebiedspartners komen tot een moderne manier van besturen (ja mits houding)
5. Regionale kracht: op bovenregionaal niveau nadenken over de woonagenda, beleid voor recreatie en toerisme en de landbouwopgave
6. Duurzame energie: uitvoering van de RES en verkenning van duurzame oplossingen met een langere tijdshorizon
7. Het verhaal van Flevoland: vormgeven van ontwikkelingen vanuit het Flevolands verhaal en de Flevolandse identiteit en kwaliteit uitdragen

Agenda Deltaplan van het Noorden

Deelnemers: vier noordelijke provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Flevoland, i.s.m.

Leeuwarden, Groningen, Assen en Emmen.

1. Woningbouw: Noordelijk Nederland kan ca. 220.000 extra woningen bouwen, bovenop de reeds bestaande plannen en afspraken voor de autonome behoeften.
2. Bereikbaarheid: Hiervoor achten de partijen het wel noodzakelijk dat de bereikbaarheid van het noorden per trein wordt verbeterd middels de Lelylijn, de Nedersaksenlijn en verbeteringen aan het bestaande spoor. Hiervoor loopt momenteel een lobby bij het Rijk.

Wat valt op?

Het thema bereikbaarheid wordt bovenregionaal opgepakt (in samenwerking met de andere noordelijke provincies), de thema's circulaire economie, landbouw, duurzaamheid en Flevoland-marketing worden op provinciale schaal opgepakt.

Over de MRA-samenwerking

- **Informeel samenwerkingsverband** zonder eigen bevoegdheden of wettelijke taken.
- **Partners:** 30 gemeenten (verdeeld over zeven deelregio's: Amsterdam, Amstelland-Meerlanden, Zuid Kennemerland, Gooi en Vechtstreek, Zaanstreek-Waterland, IJmond en Almere-Lelystad), provincies Noord-Holland en Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam.
- **Financiën:** alle gemeenten leveren een jaarlijkse basisbijdrage, naar rato van hun inwoneraantal. De provincies dragen evenveel bij als de grootste gemeente uit hun provincie.
- **Capaciteit:** een regiobureau jaagt aan en alle deelnemers stellen de benodigde inzet 'om niet' beschikbaar. Als dat niet lukt betalen ze naar rato een extra financiële bijdrage.
- **Ontstaansgeschiedenis:** voornamelijk opgericht uit ruimtelijke overwegingen, om afwegingen in het kader van economie en mobiliteit en ruimte voor een groter gebied te kunnen maken.

metropool
 regio **amsterdam**

Over de samenwerking regio Zwolle

- **Informeel samenwerkingsverband** zonder eigen bevoegdheden of wettelijke taken.
- **Partners:** 22 gemeenten, vier provincies, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke organisaties. In het Regiobestuur hebben vertegenwoordigers uit al deze “4 O’s” zitting.
- **Financiën:** alle gemeenten en provincies leveren een algemene bijdrage, daarnaast bijdragen van overige partners aan specifieke onderzoeken, verkenningen of investeringen.
- **Capaciteit:** een regiobureau jaagt aan en partners stellen per opgave capaciteit beschikbaar, wat wordt vastgelegd in de uitvoeringsplannen per opgave.
- **Ontstaansgeschiedenis:** de regio Zwolle is opgezet met een primaire focus op economie. De regio is een economische topregio en behoort samen met Amsterdam, Rotterdam/Den Haag en Eindhoven tot de economische pijlers van Nederland. De Economic Board Flevoland heeft een belangrijke positie binnen de regio Zwolle samenwerking.

**REGIO
ZWOLLE**

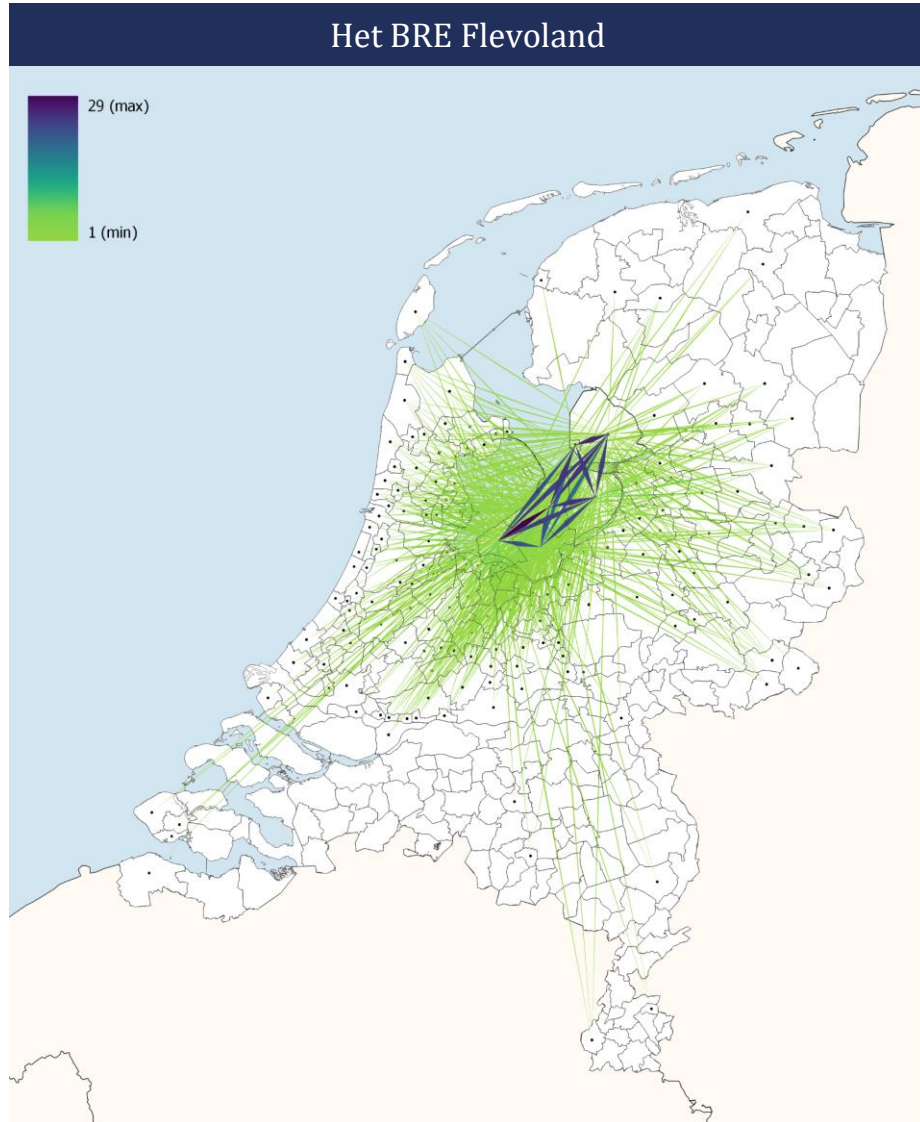
Over de EHZ-samenwerking

- **Informeel samenwerkingsverband** zonder eigen bevoegdheden of wettelijke taken.
- **Partners:** gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde en provincies Gelderland en Flevoland.
- **Status van de samenwerking:** de EHZ-Gebiedsagenda is vastgesteld en momenteel zijn de samenwerkingspartners bezig met het voorbereiden van de uitvoering hiervan.
- **Financiën:** er vindt geen overheveling van financiële middelen plaats, maar partners dragen wel financieel bij aan de investeringsagenda's en het EHZ-secretariaat.
- **Capaciteit:** alle partners leveren een bijdrage aan de benodigde ambtelijke capaciteit.
- **Ontstaansgeschiedenis:** de EHZ-samenwerking is primair ontstaan vanuit de gedachte om de bestuurlijke samenwerking beter aan te laten sluiten op het *daily urban system*.

Zeewolde

Het BRE van Flevoland in beeld

Geodienst (CIT, Rijksuniversiteit Groningen), KWINK groep, PROOF adviseurs, eigen bewerking (2022)

Wat zijn kenmerken van het BRE?

- De gemeenten in Flevoland nemen in totaal deel aan **63 regionale** samenwerkingsverbanden (volgens de definitie gegeven in de inleiding).
- Van de **63 regionale** samenwerkingsverbanden, nemen er aan **40** ten minste twee Flevolandse gemeenten deel. Aan **16** samenwerkingsverbanden neemt slechts één Flevolandse gemeente deel.
- Op deze kaart worden de samenwerkingsverbanden waaraan de provincie en waterschappen deelnemen niet gevisualiseerd. Maar er wordt natuurlijk wel interbestuurlijk samengewerkt:
 - Aan **28** van de **63** samenwerkingsverbanden neemt ook Flevoland deel. Dat is 44,4% van het totaal. Ter vergelijking: in Noord-Holland Noord (32,2%), Fryslan (29,9%), Midden-Holland (24,1%), Noordoost Brabant (21,9%) en Zuid-Holland Zuid (18,2%) nam de provincie aan minder samenwerkingsverbanden deel, en in Groningen (52,1%) en Drenthe (50,5%) aan meer.
 - Aan **14** van de **63** samenwerkingsverbanden neemt ook Zuiderzeeland deel. Dat is 22,2% van het totaal. Ter vergelijking: in Midden-Holland (4,3%), Noord-Holland Noord (7,8%), Noordoost Brabant (12,3%) en Zuid-Holland Zuid (15,9%) nam de provincie aan minder samenwerkingsverbanden deel, en in Fryslan (22,4%), Groningen (29,8%) en Drenthe (30,1) aan meer.

Structuur BRE Flevoland

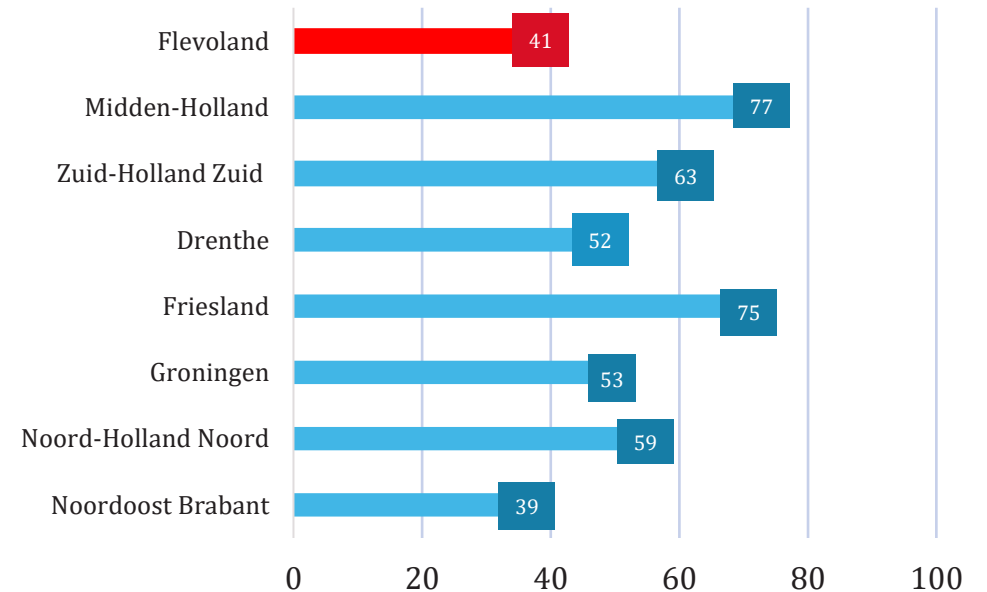
Congruentie van het BRE Flevoland

Op dit moment zijn er BRE onderzoeken afgerond in meerdere BRE-regio's. In de figuur hiernaast hebben we voor deze BRE's de congruentiescore in beeld gebracht.

Territoriale congruentie betreft de mate waarin de gemeenten binnen het BRE *alleen* met elkaar samenwerken. Met andere woorden, zoeken de gemeenten in de regio elkaar steeds op, of kiezen ze (ook) voor partners buiten de regio? We hanteren als congruentiemaat het percentage van het totaal aantal samenwerkingsverbanden waaraan alleen gemeenten uit het BRE deelnemen. Hoe hoger dat percentage, hoe congruenter de samenwerking in het BRE.

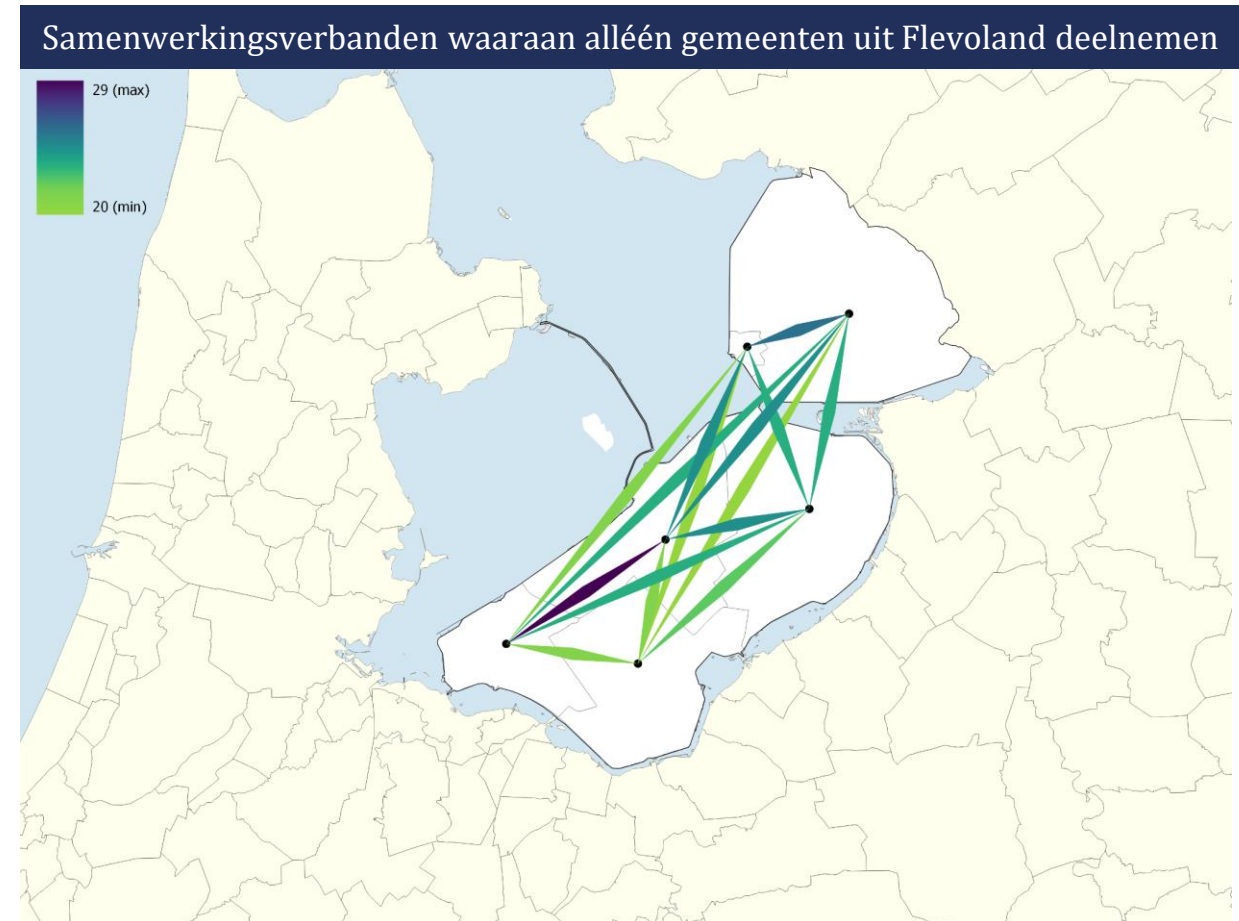
De congruentiescore voor Flevoland is, vergeleken met de andere BRE's, relatief laag (**41%**). Dit betekent dat Flevolandse overheden er relatief minder vaak voor kiezen om alleen met elkaar samen te werken dan decentrale overheden in andere regio's. Met andere woorden: er wordt veel over de regio-grenzen heen samengewerkt. Vanzelfsprekend zegt de mate van congruentie niets over de kwaliteit van de samenwerking.

Congruentie in vergelijking met andere BRE's

Structuur BRE Flevoland

- In de figuur hiernaast zoomen we in op de samenwerkingsverbanden binnen het BRE Flevoland . Een lijn tussen twee gemeenten betekent dat zij een samenwerkingsverband delen.
- Binnen BRE Flevoland wordt er het meest intensief samengewerkt tussen Almere en Lelystad (29 samenwerkingsverbanden) en Urk en de Noordoostpolder (26 samenwerkingsverbanden).
- Het minst intensief wordt er samengewerkt tussen Noordoostpolder en Zeewolde en Urk en Zeewolde (20 samenwerkingsverbanden).

Geodienst (CIT, Rijksuniversiteit Groningen), KWINK groep, PROOF adviseurs, eigen bewerking (2022)

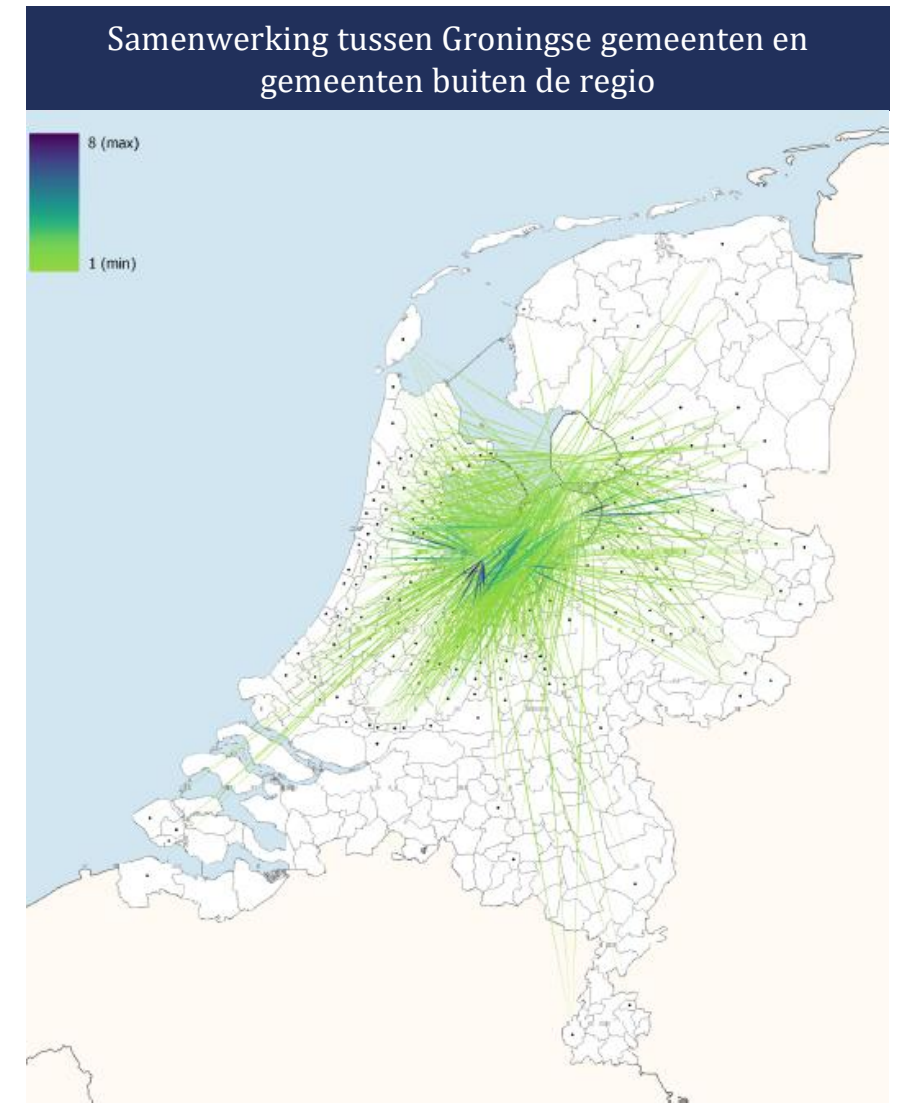
Structuur BRE Flevoland

Deze tabel geeft de samenwerking tussen gemeenten in Flevoland weer. De tabel wordt van boven naar beneden gelezen. Ter illustratie: Almere zit in 35 samenwerkingsverbanden, aan 66% hiervan doet ook Dronten mee. Zeewolde zit in 29 samenwerkingsverbanden, aan 66% hiervan doen ook Urk en Noordoostpolder mee.

	Almere	Dronten	Lelystad	Noordoostpolder	Urk	Zeewolde
Almere	100%	72%	85%	82%	72%	76%
Dronten	66%	100%	71%	82%	79%	76%
Lelystad	83%	75%	100%	86%	83%	76%
Noordoostpolder	66%	72%	71%	100%	86%	66%
Urk	60%	72%	71%	89%	100%	66%
Zeewolde	63%	69%	65%	68%	66%	100%
	35	32	34	28	29	29

Samenwerking bovenregionale schaal

- Op de kaart rechts worden samenwerkingsverbanden tussen Flevolandse gemeenten en gemeenten buiten Flevoland weergegeven. Een lijn tussen twee gemeenten betekent dat zij een samenwerkingsverband delen. Samenwerkingsverbanden tussen enkel Flevolandse gemeenten zijn niet meegenomen op deze kaart (zie daarvoor de vorige pagina).
- Er zijn in totaal 37 samenwerkingsverbanden waarin Groningse gemeenten samenwerken met gemeenten buiten de regio. Dat is 58,5% van het totaal en dit percentage is relatief hoog ten opzichte van andere BRE's.
- De gemeente Almere beslaat bijna de gehele top 10 van meeste samenwerkingen met niet-Flevolandse gemeenten. De gemeente Almere werkt buiten de regio het vaakst samen met:
 - Gooise Meren (8x)
 - Blaricum en Huizen (7x)

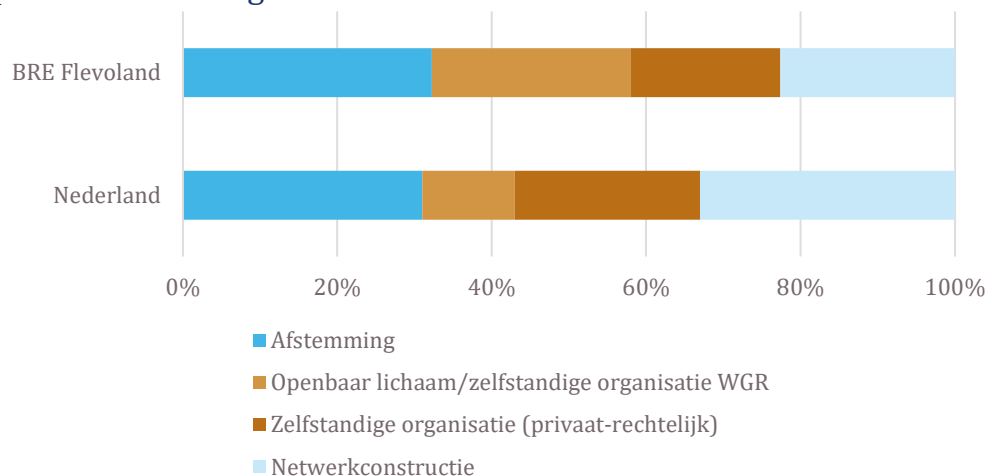

Geodienst (CIT, Rijksuniversiteit Groningen), KWINK groep, PROOF adviseurs, eigen bewerking (2022)

Kenmerken van het BRE Flevoland

Juridische vormen

Onderstaande figuur laat zien dat er in BRE Flevoland relatief vaak voor een afstemming wordt gekozen. Dit komt overeen met BRE Groningen, Noord-Holland Noord en Drenthe. Er wordt in mindere mate gekozen voor een zelfstandige organisatie of een netwerkconstructie. Al wordt er ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde wel relatief vaak voor een openbaar lichaam gekozen.

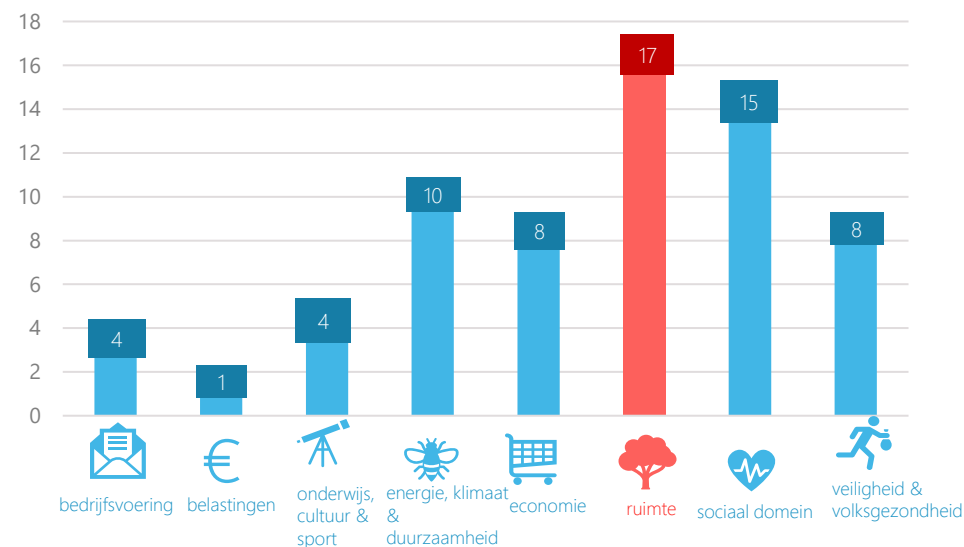

Mate van verplichtendheid

In de tabel op de volgende sheet regio Flevoland is een overzicht opgenomen van de kenmerken van het BRE Flevoland. Daarin maken we ook onderscheid in de mate waarin de samenwerkingsverbanden verplicht zijn.

Domeinen

De meeste samenwerkingsverbanden richten zich op het beleidsdomein Ruimte. Dit komt overeen met het alle andere uitgevoerde BRE onderzoeken. Belangrijke voorbeelden van ruimtelijke samenwerkingen zijn Gebiedsontwikkeling Oosterwold, de Regiodeal Noordelijk Flevoland en Green Deal Visserij voor een Schone Zee. Een samenwerkingsverband kan zich op meerdere beleidsdomeinen richten. Dit is bij 15 samenwerkingsverbanden het geval. Combinaties die het meest voorkomen zijn Energie, klimaat & Duurzaamheid en Economie.

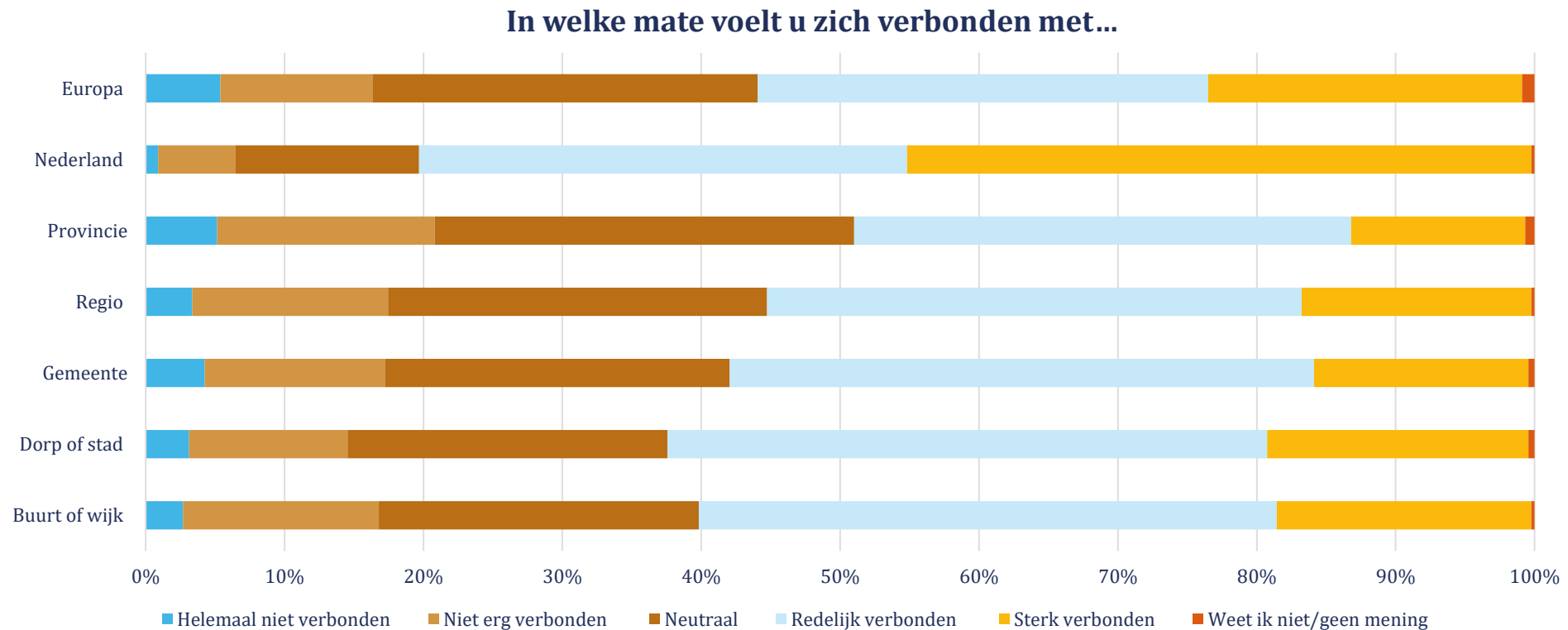
Samenwerkingsverbanden waaraan tenminste twee gemeenten uit BRE Flevoland deelnemen

		Domein → Totaal ↓	Bedrijfs- voering	Belastingen	Onderwijs, cultuur & sport	Energie, klimaat & duurzaamheid	Economie	Ruimte	Sociaal domein	Veiligheid & volksgezondheid
Verplicht	Openbaar lichaam							✓	✓	✓
Semi- verplicht	Openbaar lichaam									
	Netwerk- constructie									
	Afstem- ming					✓				✓
	Privaat- rechtelijk									
Van onderop	Openbaar lichaam				✓				✓	
	Netwerk- constructie				✓	✓		✓	✓	✓
	Afstem- ming		✓			✓	✓	✓	✓	✓
	Privaat- rechtelijk					✓	✓	✓	✓	✓

- Op deze pagina is een tabel te zien met daarin het overzicht van de kenmerken van het BRE Flevoland. Hierin wordt ook de mate van verplichtheid benoemd:
- **Verplicht:** de samenwerking en de samenstelling is door het Rijk opgelegd (GGD, Veiligheidsregio en omgevingsdienst)
 - **Semi-verplicht:** de samenwerking is door het Rijk opgelegd, maar gemeenten mogen zelf kiezen met wie zij samenwerken (o.a. de RES)
 - **Niet-verplicht:** de samenwerking is niet door het Rijk opgelegd.

Legitimiteit volgens inwoners

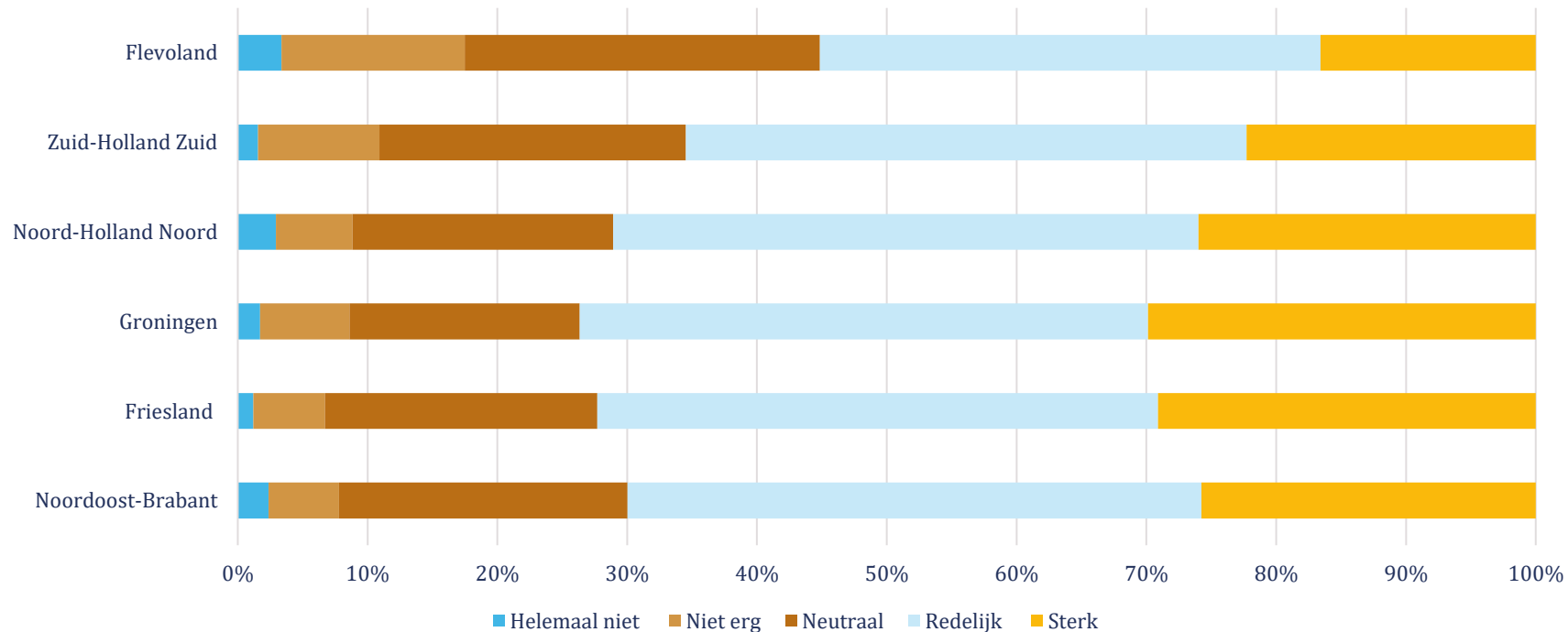
Onderstaande grafiek toont dat Flevolanders zich vooral verbonden voelen met Nederland (80% van de respondenten voelt zich redelijk of sterk verbonden). Daarna volgt verbondenheid met de stad of het dorp waarin men woont. De verbondenheid met de provincie Flevoland is het minst. Verbondenheid met de regio en de provincie geldt dat Noordoostpolder en Almere zich het minst verbonden voelen.

Legitimititeit volgens inwoners (vergelijking met andere regio's)

In vergelijking met andere regio's voelen inwoners van Flevoland zich niet erg verbonden met hun regio: slechts ca. 55% van de respondenten geeft aan zich redelijk of sterk verbonden te voelen met de regio. In de andere regio's (met Groningen als koploper) voelen inwoners zich meer verbonden met de regio.

In welke mate voelt u zich verbonden met uw regio?

3.2 Het Maatschappelijk Regionaal Ecosysteem (MRE)

Inleiding

Wat bedoelen we met het maatschappelijk ecosysteem?

Met het maatschappelijke ecosysteem bedoelen we ten eerste, het gebied dat vanuit het perspectief van inwoners doorgaat als ‘de regio’ en ten tweede de maatschappelijke actoren die zich inzetten voor het realiseren van maatschappelijke opgaven.

De regio vanuit inwonerperspectief

We hebben het gebied van het BRE gedefinieerd aan de hand van de dataset ‘interbestuurlijke samenwerking 2020’. We definiëren de regio dus vanuit het perspectief van de overheid.

Het is de vraag in hoeverre deze bestuurlijke definitie van de regio samenvalt met de maatschappelijke definitie. Wat is ‘de regio’ vanuit het perspectief van inwoners? Waar wonen, werken en recreëren zij, waar maken ze gebruik van voorzieningen en waar hebben ze sociale contacten? Een analyse van het zogenaamde *daily urban of rural system* geeft inzicht in het maatschappelijke ecosysteem.

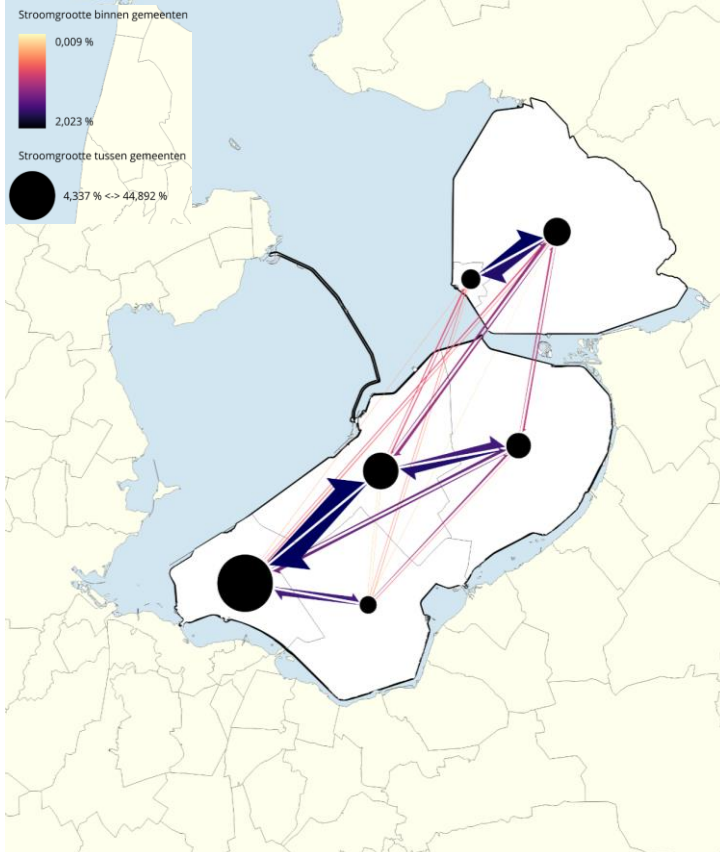
Maatschappelijke actoren

In de regio zetten inwoners en maatschappelijke actoren zich in tal van vormen (al dan niet formeel georganiseerd) in voor het realiseren van maatschappelijke opgaven. Een aantal van deze actoren zullen wij in fase 2 bevragen over het functioneren van het BRE Flevoland.

In deze paragraaf beschrijven we het maatschappelijk ecosysteem (MRE). In de tabel op de volgende pagina geven we weer hoe dit MRE op de verschillende schaalniveaus eruitziet. We schetsen in de tabel per schaalniveau alleen de voornaamste MRE’s. Na de tabel volgt een toelichting. Daar waar sprake is van samenwerking met actoren uit het bestuurlijke (BRE) en/of economische ecosysteem (ERE) geven we dit aan. Het gebied dat vanuit het perspectief van inwoners doorgaat als ‘de regio’ is niet in deze tabel opgenomen, deze beschrijving volgt hierna. De tabel richt zich uitsluitend op de verbinding tussen maatschappelijke actoren.

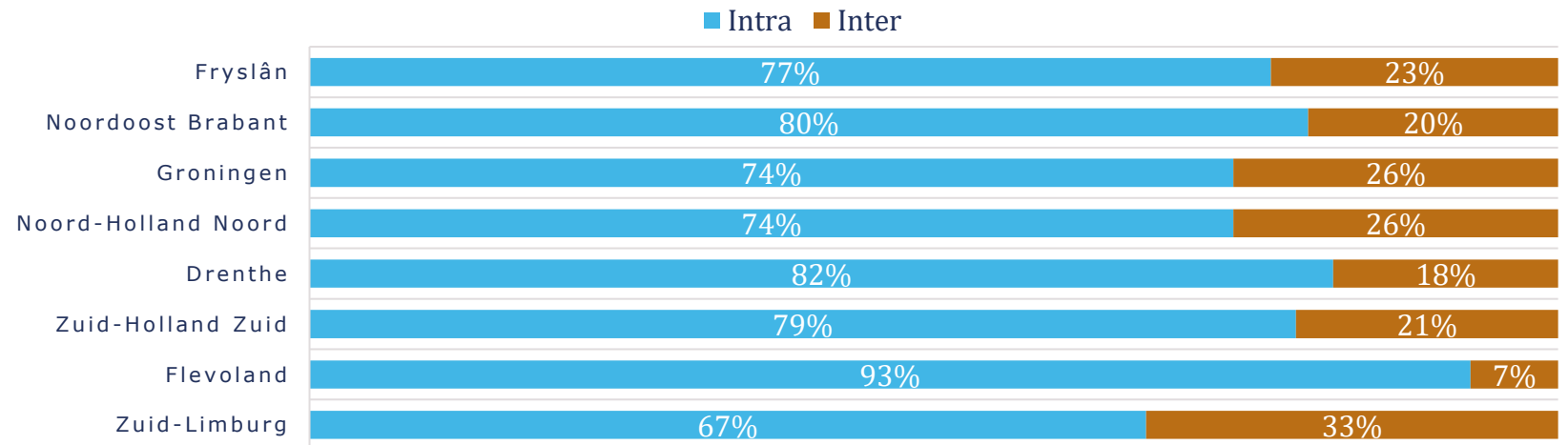
Verplaatsingen van inwoners binnen Flevoland

Mobiliteitsstromen tussen gemeenten (als percentage van alle mobiliteit binnen de regio)

De afbeelding links geeft de verplaatsingen van inwoners binnen de regio Flevoland weer. De gekleurde strepen staan voor de grootte van de verkeersstroom tussen gemeenten (hoe donkerder hoe groter). De zwarte stip staat voor de stroomgrootte binnen de gemeente. Hieruit komen de volgende trends:

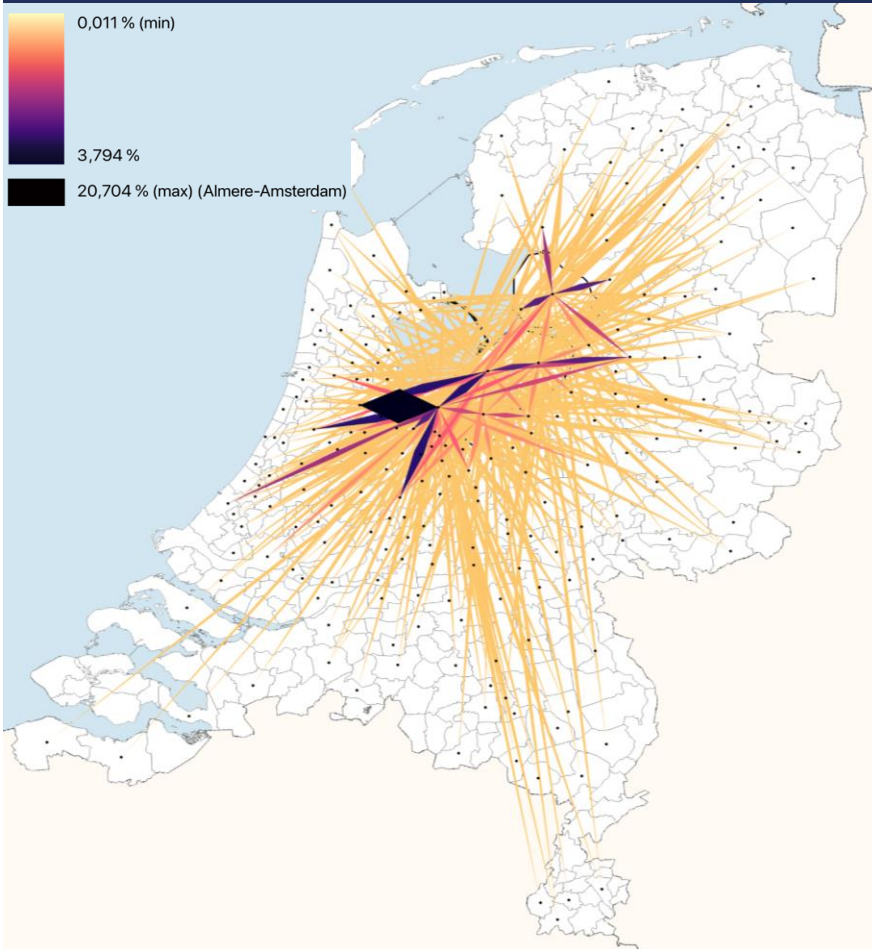
- Van het totaal aantal verplaatsingen binnen de regio vindt **93% binnen een gemeente (intragemeentelijk)** en 7% tussen twee gemeenten (intergemeentelijk) plaats. Het eerstgenoemde percentage is relatief hoog vergeleken met andere BRE's. *Let op: verplaatsingen naar gemeenten buiten de regio Flevoland zijn in deze afbeelding niet meegenomen.*
- **Almere** is een duidelijke hub en deelt de meeste wederzijdse vervoersstromen met Lelystad (29,7%). Een andere hub is **Lelystad**. Zowel tussen Lelystad en Almere als tussen Lelystad en Dronten (14,3%) zijn duidelijke vervoersstromen waar te nemen. Tussen Urk en Noordoostpolder (20,5%) is ook een duidelijke wederzijdse vervoersstroom.

Geodienst (CIT, Rijksuniversiteit Groningen), eigen bewerking (2022), OViN (2015-2017).

Verplaatsingen van inwoners buiten de regio

Interne en externe mobiliteitsstromen als percentage van alle mobiliteit van, naar of binnen de regio Flevoland

In de afbeelding links staan alle verplaatsingen van inwoners binnen en buiten de regio. Hoe paarser de kleur, des te meer verplaatsing. Uit dit overzicht komt het volgende beeld:

- **65%** van alle bewegingen van en naar Flevoland blijft binnen de regio. Daarvan vindt het grootste deel van de verplaatsingen binnen een gemeente plaats (zie vorige pagina). Het percentage is zeer laag vergeleken met andere BRE's. Ter illustratie: in Fryslan (92%), Groningen (88%), Noord-Holland Noord (88%), Drenthe (84%), Noordoost Brabant (83%), Zuid-Holland (80%) en Midden-Holland (72%) is dit aanzienlijk meer.
- Als we de intragemeentelijke verplaatsingen buiten beschouwing laten (en dus alleen kijken naar verplaatsingen tussen gemeenten), zien we dat **11%** binnen het BRE blijft. Ook dat percentage is zeer laag vergeleken met andere BRE's. Ter illustratie: in Fryslan (73%), Groningen (66%), Noord-Holland Noord (65%), Drenthe (48%), Noordoost-Brabant (49%), Zuid-Holland Zuid (45%) en Midden-Holland (30%) is dit (aanzienlijk) meer. Dit betekent dat Flevolandse relatief weinig naar andere Flevolandse gemeenten reizen, maar wel relatief veel naar gemeenten buiten Flevoland (89%).
- Er is een zeer grote intergemeentelijke stroom tussen **Almere** en **Amsterdam**. Van alle bewegingen, naar en binnen Flevoland, maakt deze stroom meer dan 21% van het totale aantal uit. Ter vergelijking: in andere BRE casus-regio's lag dit percentage nooit boven de 2%. Andere grote intergemeentelijke stromen zijn Almere-Utrecht, Lelystad-Amsterdam, Noordoostpolder-Steenwijkerland en Dronten-Zwolle.

Hoe ziet het MRE Flevoland eruit?

		Verbinding BRE	Verbinding ERE
Boven- en interregionaal	Integraal		
	MRA	Gemeenten Almere en Lelystad en waterschap Zuiderzeeland nemen deel	MRA samenwerking draagt ook bij aan verschillende economische projecten
	Regio Zwolle	Gemeenten Dronten, Noordoostpolder en Urk en de provincie Flevoland nemen deel	N.v.t.
	Natuur en leefomgeving		
	Project Marker Wadden	Provincie Flevoland en Noord-Holland nemen deel, en ook een aantal ministeries	N.v.t.
	Onderwijs		
	Regionaal netwerk mbo-hbo Noord-Holland/ Flevoland	N.v.t.	N.v.t.
	Sociaal domein		
	Netwerk Integrale Kindzorg Noord-Holland & Flevoland	N.v.t.	N.v.t.
	BRE Flevoland	Economie en arbeidsmarkt	
Flevoland Werkt!		Afgezien van Zuiderzeeland en gemeente Zeewolde nemen alle Flevolandse overheden deel	Werkgevers zijn via VNO-NCW Flevoland vertegenwoordigd
Leerwerkloket Flevoland		Idem	Werkgevers zijn via VNO-NCW Flevoland vertegenwoordigd, maar netwerk is vooral maatschappelijk van aard
Energie, energietransitie en duurzaamheid			
Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF)		Afgezien van Zuiderzeeland nemen alle Flevolandse overheden deel	Meerdere bedrijven nemen deel
Netwerk Flevolandse Energieagenda		Alle Flevolandse overheden nemen deel	O.a. werkgevers zijn via VNO-NCW Flevoland vertegenwoordigd
Platform Circulair Flevoland		Idem	Meerdere bedrijven nemen deel
Duurzaam Door		Provincie Flevoland, Almere, Lelystad, Zeewolde en waterschap Zuiderzeeland	N.v.t.

Hoe ziet het MRE Flevoland eruit?

	Verbinding BRE	Verbinding ERE	
BRE Flevoland	Onderwijs		
	Netwerk cultuureducatie vmbo Flevoland	N.v.t.	N.v.t.
	Flevowijs	N.v.t.	N.v.t.
	Sociaal domein		
	Zorgtafel Flevoland	Afgezien van Zuiderzeeland nemen alle Flevolandse overheden deel	Zorgverzekeraars nemen deel, maar netwerk is vooral maatschappelijk van aard
	Jeugdcentraal Flevoland	Afgezien van Zuiderzeeland en provincie Flevoland nemen alle Flevolandse overheden deel	N.v.t.
	Werkplaats Sociaal Domein	Idem	N.v.t.
	Autisme Netwerk Flevoland	N.v.t.	N.v.t.
	Netwerk Dementie Flevoland	N.v.t.	N.v.t.
	Provinciaal kennisdelingsnetwerk laaggeletterdheid	Alleen de provincie Flevoland neemt deel	N.v.t.
	Human Capital Agenda en Welzijn Flevoland HCA ZWF	Idem	Werkgevers in Zorg en Welzijn nemen deel, maar netwerk is vooral maatschappelijk van aard
	WEL in Flevoland	Alleen provincie Flevoland en GGD Flevoland nemen deel	N.v.t.
	Netwerk Palliatieve Zorg Noord- en Oost Flevoland	Afgezien van Almere, Zuiderzeeland en provincie Flevoland nemen alle Flevolandse overheden deel	N.v.t.
	ExpEx Flevoland	Afgezien van Zuiderzeeland en provincie Flevoland nemen alle Flevolandse overheden deel	N.v.t.
Subregionaal	Energie, energietransitie en duurzaamheid		
	Flevo Campus	Alleen Almere en provincie Flevoland nemen deel	N.v.t.
	Natuur en leefomgeving		
	Nationaal Park Nieuw Land	Alleen Almere, Lelystad en Zuiderzeeland nemen deel	N.v.t.
Stuurgroep Markermeer IJmeer	Idem	N.v.t.	

Hoe ziet het MRE Flevoland eruit?

		Verbinding BRE	Verbinding ERE
Subregionaal	Natuur en leefomgeving (vervolg)		
	Flevolands agrarisch collectief	N.v.t.	Ook LTO Noord (afdeling Flevoland) neemt deel
	Stichting Flevo Landschap	N.v.t.	N.v.t.
	Sociaal domein		
	Het Learning Cities Netwerk	Almere, Urk en Zeewolde nemen deel	N.v.t.

Hoe ziet het MRE Flevoland eruit?

Boven- en interregionaal

Door maatschappelijke partijen wordt er interregionaal samengewerkt. De belangrijkste schalen/gebieden waarin dit gebeurt zijn Metropoolregio Amsterdam en de regio Zwolle. Bovenregionaal zijn er ook met Noord-Holland verbindingen, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs en kindzorg.

MRE Flevoland

Op het niveau van BRE Flevoland werken maatschappelijke partijen voornamelijk samen op het gebied van het sociaal domein. Ook op het gebied van energie, energietransitie en duurzaamheid werken maatschappelijke partijen op de Flevolandse schaal samen, bijvoorbeeld in het Netwerk Flevolandse Energieagenda dat verbonden is aan de RES. Tevens zijn er een paar samenwerkingsverbanden op het gebied van economie en arbeidsmarkt en onderwijs. Voor bijna alle samenwerkingsverbanden geldt dat vaak één of meerdere Flevolandse overheden betrokken zijn.

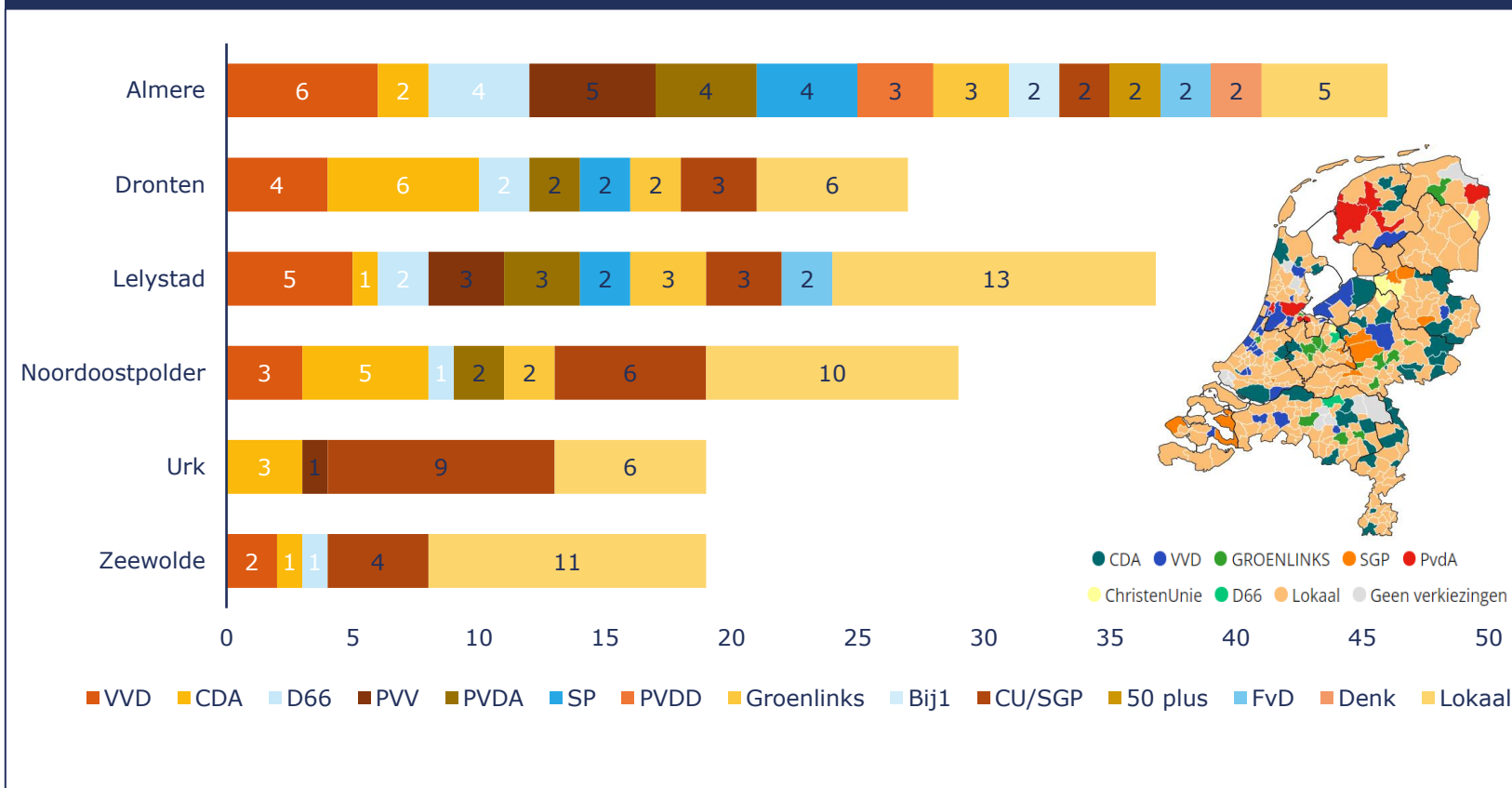
Subregionaal

Op subregionaal niveau zijn er paar samenwerkingsverbanden, op wisselende thema's. Vaak rondom een specifieke opgave, bijvoorbeeld Nationaal Park Nieuwe Land, Markermeer IJmeer of de Flevo Campus.

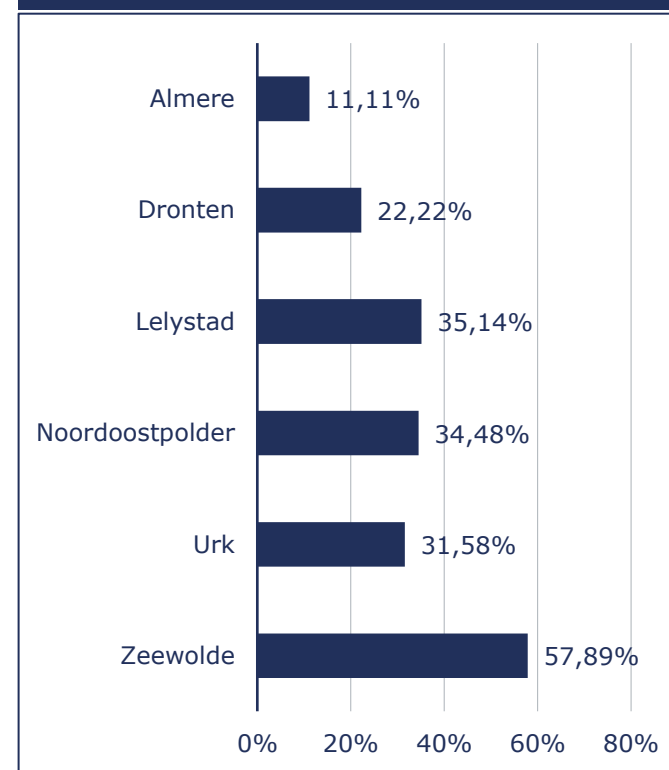
Maatschappelijke betrokkenheid

De politieke samenstelling verschilt flink per Flevolandse gemeente. Waar de ene gemeente een meer liberale (Almere) en christelijke signatuur (Dronten en Urk) heeft, hebben in andere gemeenten lokale partijen weer relatief veel zetels (Lelystad, Zeewolde en Noordoostpolder). Het aandeel lokale partijen is in Zeewolde zeer hoog (absolute meerderheid voor Leefbaar Zeewolde) en in Almere relatief laag.

Uitslagen gemeenteraadsverkiezingen (2022)

Aandeel lokale partijen (2022)

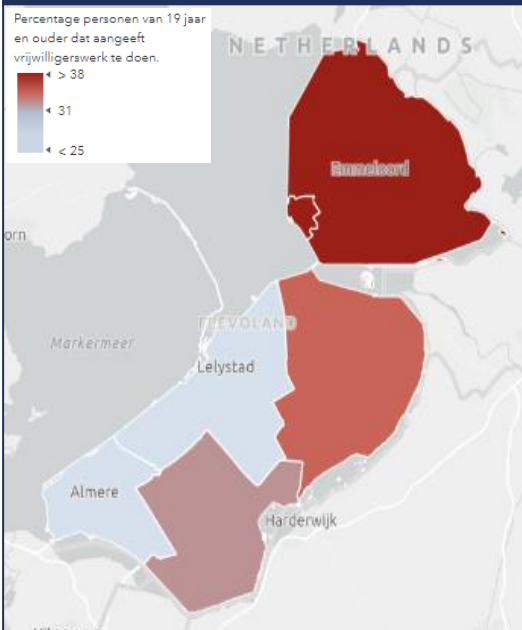
NB: In sommige gemeenten zit meerdere lokale partijen in de raad. In de figuur zijn, omwille van de leesbaarheid, de lokale partijen bij elkaar opgeteld.

Maatschappelijke betrokkenheid

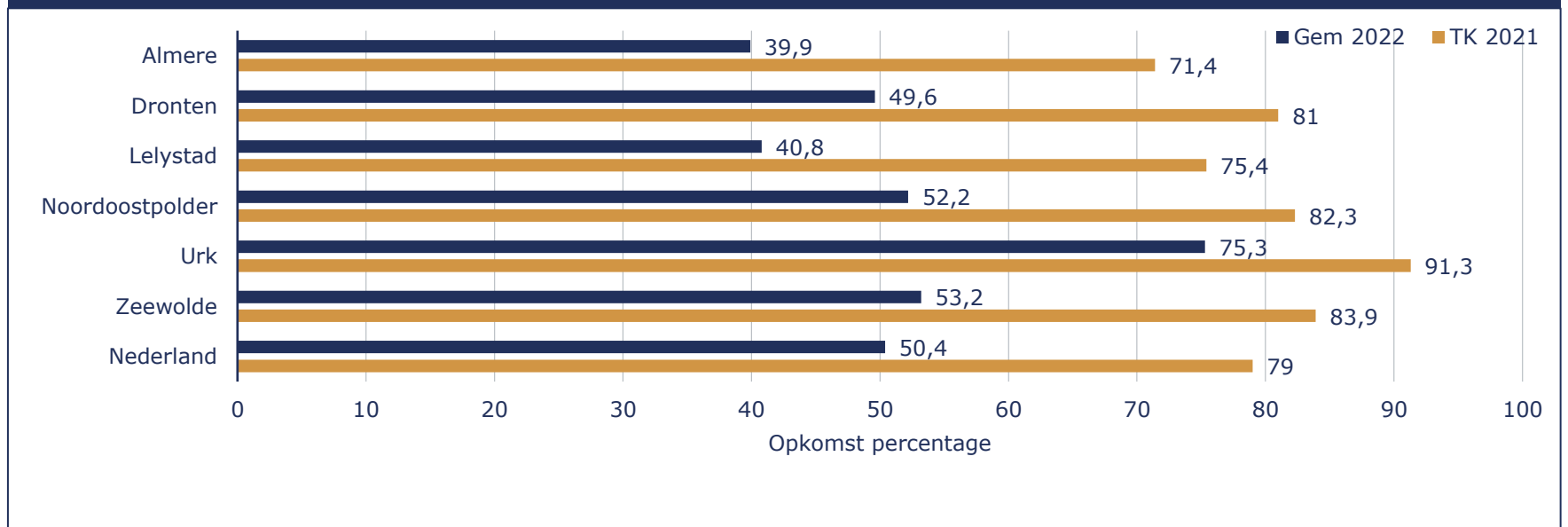
Maatschappelijke betrokkenheid en sociale cohesie onder inwoners is een belangrijk element voor een sterk maatschappelijk ecosysteem. Het percentage inwoners dat aan vrijwilligerswerk doet ligt in Flevoland op het landelijke gemiddelde (32%). Op Urk (46%), in de Noordoostpolder (39%) en in Dronten (35%) ligt dit percentage hoger.

Opvallend zijn de hoge opkomstpercentages bij verkiezingen op Urk. Zo was de opkomst bij de Tweede Kamerverkiezingen 91,3% tegenover 79% landelijk. Bij de raadsverkiezingen was de opkomst op Urk 75,3%, tegenover 50,4% landelijk. In Almere en Lelystad liggen de opkomstpercentages lager dan de landelijke gemiddeldes bij beide verkiezingen. Deze gemeenten hebben ook de meest versplinterde gemeenteraden. In Dronten ligt de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen ook lager dan het landelijk gemiddelde. Noordoostpolder en Zeewolde hebben vergelijkbare opkomstpercentages.

Percentage personen dat vrijwilligerswerk doet (2016)

Opkomstpercentages verkiezingen (2021 en 2022)

Maatschappelijke betrokkenheid

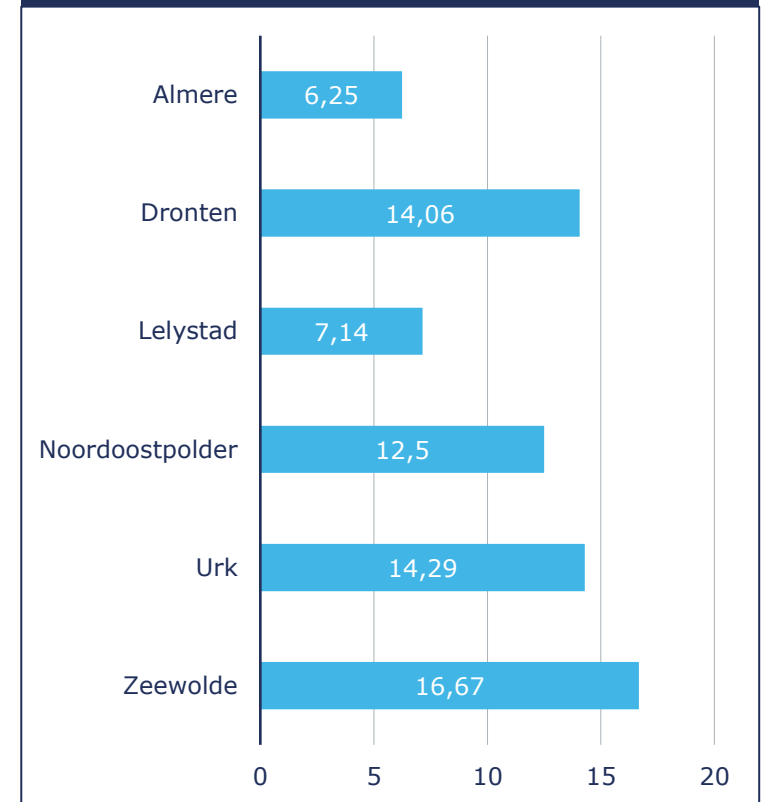
In de tabel staat per gemeente het aantal raadszetels en het aantal politieke partijen dat in de gemeenteraad zit. De grafiek laat de mate van **politieke versplintering** zien: het gemiddeld aantal zetels per fractie, als deel van het totaal aantal raadszetels. Hoe kleiner het percentage, hoe meer versplintering.

De versplintering is het grootst in Almere en Lelystad. In Almere is het gemiddeld aantal raadszetels per fractie 6,25%. In Lelystad is dit 7,14%. De versplintering is het kleinst in Zeewolde. Hier is het aantal raadszetels per fractie 16,67%. De versplintering is ook relatief laag op Urk (14,29%) en in Dronten (14,06%).

	Totaal aantal zetels	Aantal partijen
Almere	45	16
Dronten	27	8
Lelystad	37	14
Noordoostpolder	29	8
Urk	19	7
Zeewolde	19	6

Definitie politieke fragmentatie: Er zijn in de volksvertegenwoordiging meer partijen vertegenwoordigd zijn dan voorheen; er zijn meer partijen nodig om een meerderheidscoalitie te vormen en de omvang van de gemiddelde politieke fractie neemt af (Herweijer en Lunsing, 2016).

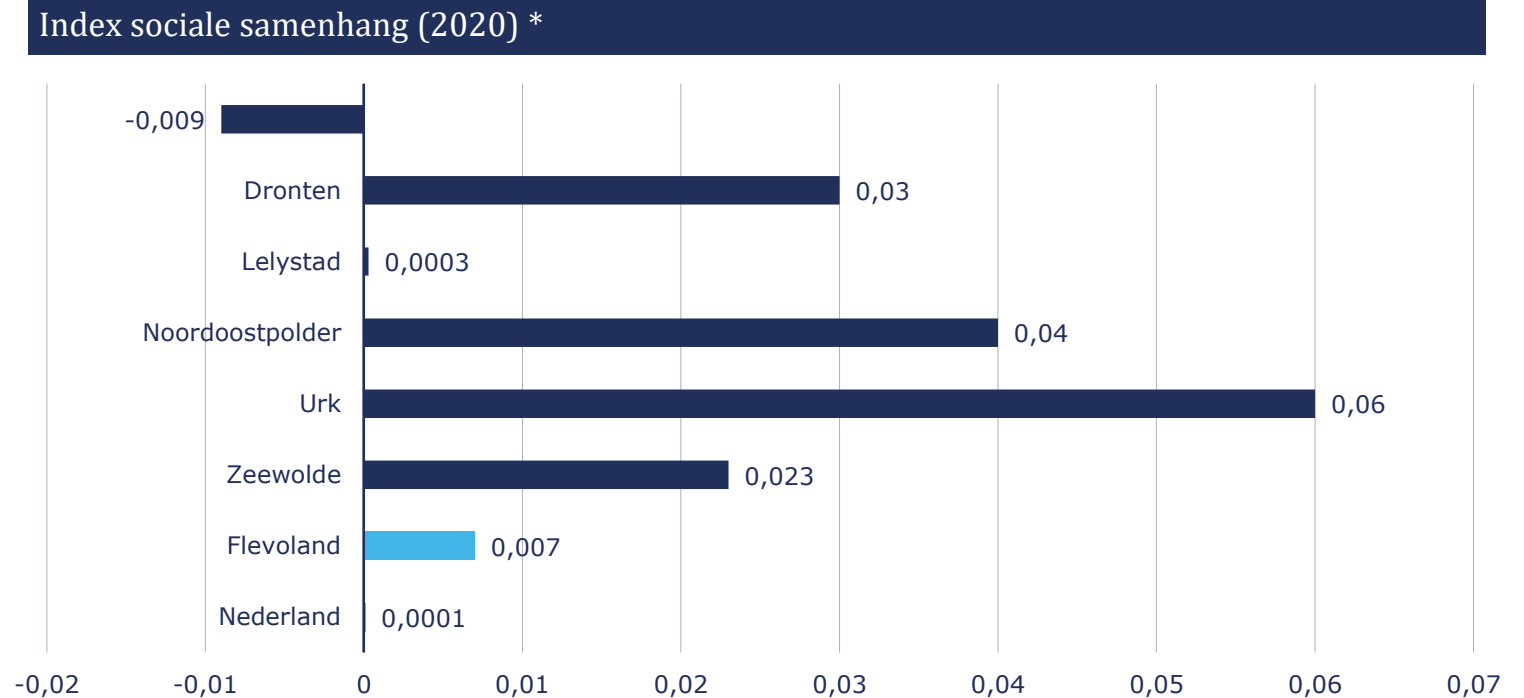
Gemiddeld aantal zetels per fractie als deel van het totaal aantal raadszetels (%)

Maatschappelijke betrokkenheid

De index sociale samenhang geeft aan hoe het staat met de leefbaarheid. Op Urk is de sociale cohesie het grootste. Gevolgd door Noordoostpolder, Dronten en Zeewolde. De sociale cohesie is het laagste in Almere en Lelystad.

** Deze cijfers komen uit de Leefbaarometer. Dit is een instrument om een inschatting te geven van de leefbaarheid.*

3.3 Het Economisch Regionaal Ecosysteem (ERE)

Inleiding

Wat bedoelen we met het economisch ecosysteem?

Het economisch ecosysteem bestaat enerzijds uit de economische kenmerken van het gebied en anderzijds uit de belangrijkste economische actoren in de regio.

Economische kenmerken

De economische kenmerken brengen wij in beeld op basis van de *entrepreneurial ecosystems*-benadering zoals ontwikkeld door prof. Erik Stam. Deze benadering vertrekt vanuit de gedachte dat regio's voor hun economische ontwikkeling gebaat zijn bij productief ondernemerschap, in de vorm van nieuwe groeiende ondernemingen en ondernemend gedrag in bestaande organisaties. Productief ondernemerschap resulteert in waardecreatie op allerlei vlakken, zoals werkgelegenheid, groei in toegevoegde waarde of welzijn. Om dit productief ondernemerschap te laten floreren, is een effectief ecosysteem nodig, waarin verschillende elementen (actoren en factoren) samenwerken om de condities te scheppen voor ondernemerschap.

De benadering maakt onderscheid tussen randvoorwaarden die niet op korte termijn te beïnvloeden zijn en iets gemakkelijker beïnvloedbare systeemelementen. Dit zijn als het ware de knoppen waaraan kan worden gedraaid om het ecosysteem te versterken.

We zijn benieuwd naar deze variabelen in Flevoland. We brengen verschillende indicatoren in beeld. Daarvoor moeten we data op gemeenteniveau aggregeren naar regioniveau. Helaas is niet voor elke variabele gemeentelijke data voorhanden.

Wat we wel in beeld kunnen brengen, zijn:

- Systeemelementen: talent, nieuwe kennis en intermediaire diensten
- Randvoorwaarden: ondernemerschapscultuur, fysieke infrastructuur en vraag

In de bijlage hebben we een overzicht opgenomen met voor elk van deze variabelen een beschrijving en de bijbehorende indicatoren en databron.

We vullen deze data aan met data over de sectorstructuur. Door *sectoren* in kaart te brengen, ontstaan meer mogelijkheden om te differentiëren tussen regio's.

Inleiding (vervolg)

Economische actoren

In de regio werken naast overheden ook bedrijven en kennisinstellingen, individueel en samen (bijvoorbeeld in triple helix samenwerkingen), aan maatschappelijke opgaven, waaronder de groei van de bedrijvigheid. Een aantal van deze spelers zullen wij in fase 2 bevragen over het functioneren van het BRE Flevoland.

In deze paragraaf beschrijven we het economisch ecosysteem (ERE). In de tabel op de volgende pagina geven we weer hoe dit ERE op de verschillende schaalniveaus eruitziet. We schetsen in de tabel per schaalniveau alleen de voornaamste ERE's. Na de tabel volgt een toelichting. Daar waar sprake is van samenwerking met actoren uit het bestuurlijke (BRE) en/of maatschappelijke ecosysteem (MRE) geven we dit aan. Na de tabel zoomen we verder in op de regionaliteit van het ecosysteem en beschrijven we systeemelementen en randvoorwaarden.

Hoe ziet het ERE Flevoland eruit?

		Verbinding BRE	Verbinding MRE
Boven- en interregionaal	Integraal		
	MRA	Gemeenten Almere en Lelystad en waterschap Zuiderzeeland nemen deel	O.a. versterking van verbinding arbeidsmarkt en onderwijs.
	Regio Zwolle	Gemeenten Dronten, Noordoostpolder en Urk en de provincie Flevoland nemen deel	O.a. Hogeschool Windesheim en Aeres hogeschool en Landstede nemen deel.
BRE Flevoland	Bouwen		
	Samenwerkingsovereenkomst circulaire woningcorporaties	N.v.t.	N.v.t.
	Economie en arbeidsmarkt		
	Economic Board Flevoland	Provincie Flevoland en gemeente Zeewolde nemen deel	O.a. een aantal onderwijsinstellingen neemt deel, maar het netwerk is vooral economisch van aard
	Arbeidsmarktregio Flevoland	Afgezien van Flevoland, Zuiderzeeland en gemeente Zeewolde nemen alle Flevolandse overheden deel	N.v.t.
	Flevoland Werkt!	Afgezien van Zuiderzeeland en gemeente Zeewolde nemen alle Flevolandse overheden deel	O.a. CNV en een aantal onderwijsinstellingen nemen deel
	Flevofood	Afgezien van Zuiderzeeland nemen alle Flevolandse overheden deel	O.a. de Aeres hogeschool neemt deel, maar het netwerk is vooral economisch van aard
	Energie, energietransitie en duurzaamheid		
	Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF)	Afgezien van Zuiderzeeland nemen alle Flevolandse overheden deel	Ook maatschappelijke organisaties zoals de Natuur en Milieufederatie Flevoland en Sportservice Flevoland nemen deel
	Netwerk Flevolandse Energieagenda	Alle Flevolandse overheden nemen deel	O.a. een aantal onderwijsinstellingen neemt deel en ook maatschappelijke organisaties zoals de Natuur en Milieufederatie Flevoland en Sportservice Flevoland nemen deel
Platform Circulair Flevoland	Idem	Ook maatschappelijke organisaties zoals de Natuur en Milieufederatie Flevoland nemen deel	

Hoe ziet het ERE Flevoland eruit?

		Verbinding BRE	Verbinding MRE
BRE Groningen	Natuur en leefomgeving		
	Flevolands agrarisch collectief	N.v.t.	Ook zes agrarische natuurverenigingen nemen deel
Subregionaal	Mobiliteit		
	Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC)	Provincie Flevoland en Noordoostpolder nemen deel	N.v.t.

Hoe ziet het ERE Flevoland eruit?

Boven- en interregionaal

Door economische partijen wordt er interregionaal samengewerkt. De belangrijkste schalen/gebieden waarin dit gebeurt zijn Metropoolregio Amsterdam en de regio Zwolle.

BRE Flevoland

Op het niveau van BRE Flevoland werken economische partijen met name samen op de fysieke thema's (bouwen; energie, energietransitie en duurzaamheid; natuur en leefomgeving). Ook op het gebied van economie en arbeidsmarkt zijn er een paar samenwerkingsverbanden. Voor bijna alle samenwerkingsverbanden geldt dat vaak twee of meerdere Flevolandse overheden betrokken zijn. Ook zijn er relatief veel verbindingen met organisaties uit het MRE.

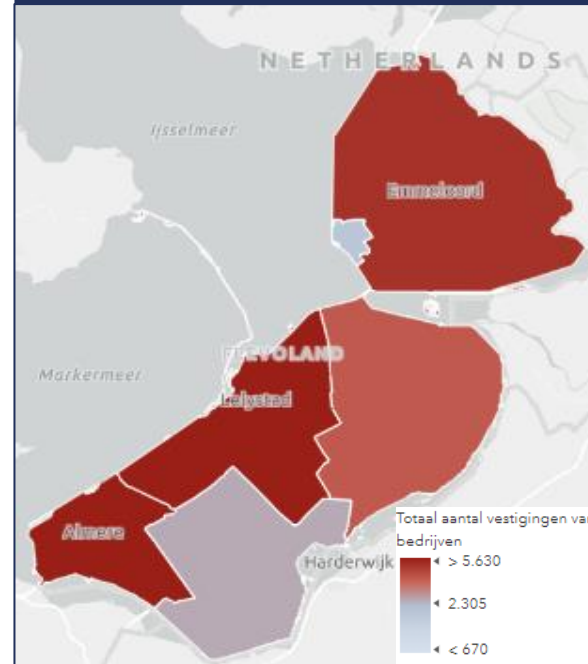
Subregionaal

Op subregionaal niveau is er een enkele samenwerking, namelijk op het gebied van mobiliteit (Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum).

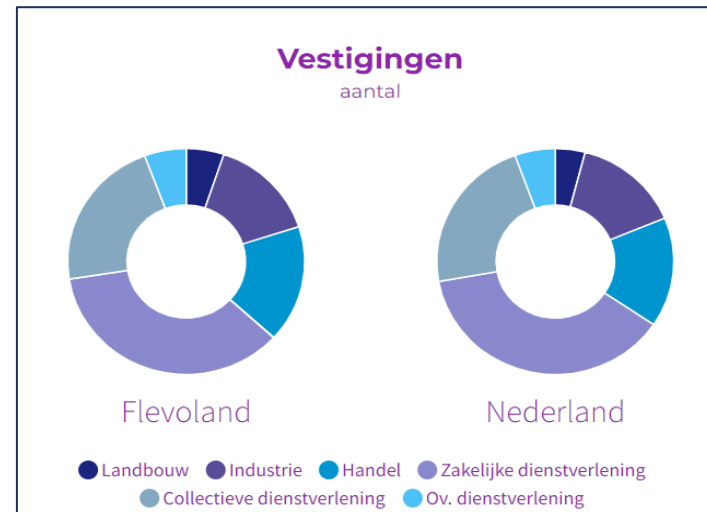
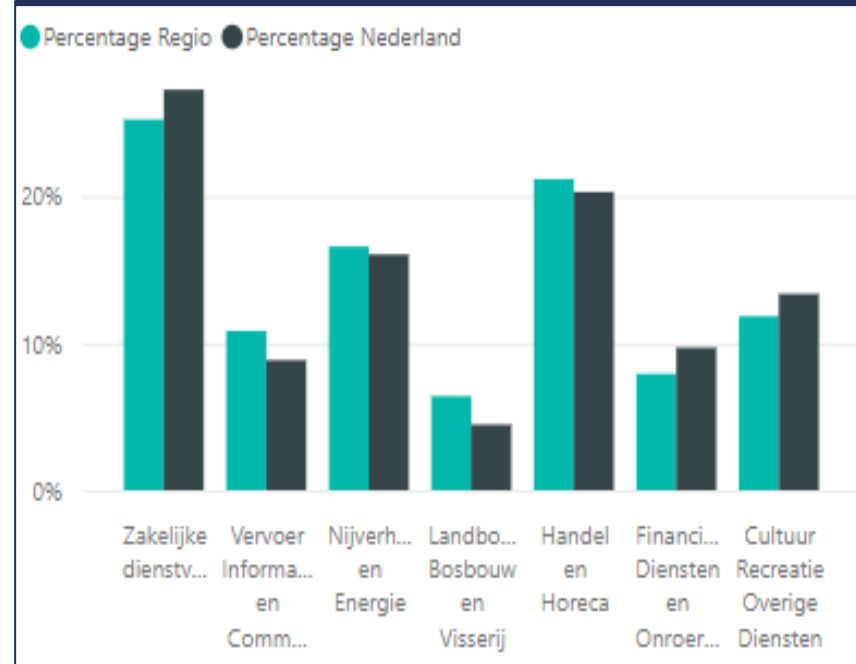
Economie

- In Flevoland zijn 39.535 bedrijven gevestigd. Dit is 2% van het totaal aantal bedrijven in Nederland. Bijna de helft van het aantal bedrijven is gevestigd in Almere (18.910). Gevolgd door Lelystad (6940) en de Noordoostpolder. (5100). Het minst aantal bedrijven is gevestigd op Urk (1855).
- Overeenkomstig met de landelijke cijfers (27,26%) heeft Flevoland vooral veel zakelijke dienstverlening (25,24%). Gevolgd door Handel & Horeca (21,18%), Nijverheid & Energie (16,58%). Opvallend is het hoge aantal vervoer, informatie & communicatie- (10,84%) en landbouw, bosbouw & visserijbedrijven (6,40%) in Flevoland.

Spreiding bedrijfsvestigingen (2020)

Sector structuur Flevoland (2020)

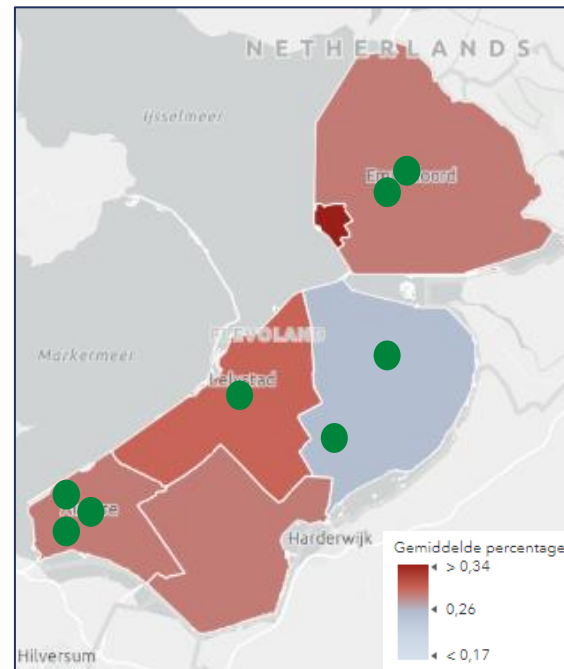
Talent

- Het aandeel praktisch opgeleiden ligt in Flevoland (30%) iets hoger dan het landelijk gemiddelde (29%). Het hoogst aantal praktisch opgeleiden is te vinden op Urk (36%). Gevolgd door Lelystad (30%), Noordoostpolder, Zeewolde, Almere (29%) en Dronten (26%).
- Het aandeel theoretisch opgeleiden ligt in Flevoland (24,5%) lager dan in Nederland (29%). Dronten en Zeewolde kennen het hoogst aantal theoretisch opgeleiden (29%). Gevolgd door Almere (27%), Lelystad en Noordoostpolder (24%). Urk kent het laagste aantal theoretisch opgeleiden (14%).

** De groene bollen geven aan waar MBO of HBO scholen zijn gevestigd.*

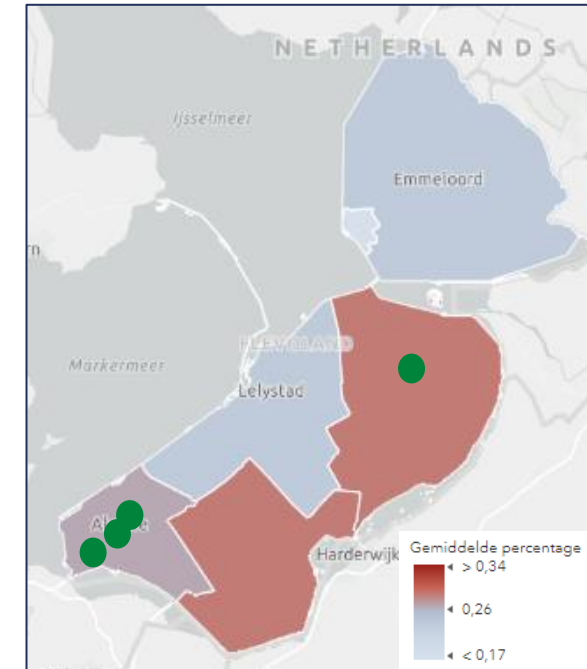
Aandeel praktisch opgeleiden (15-75 jaar) (2020)

Basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).

Aandeel theoretisch opgeleiden (15-75 jaar) (2020)

Hbo of wo.

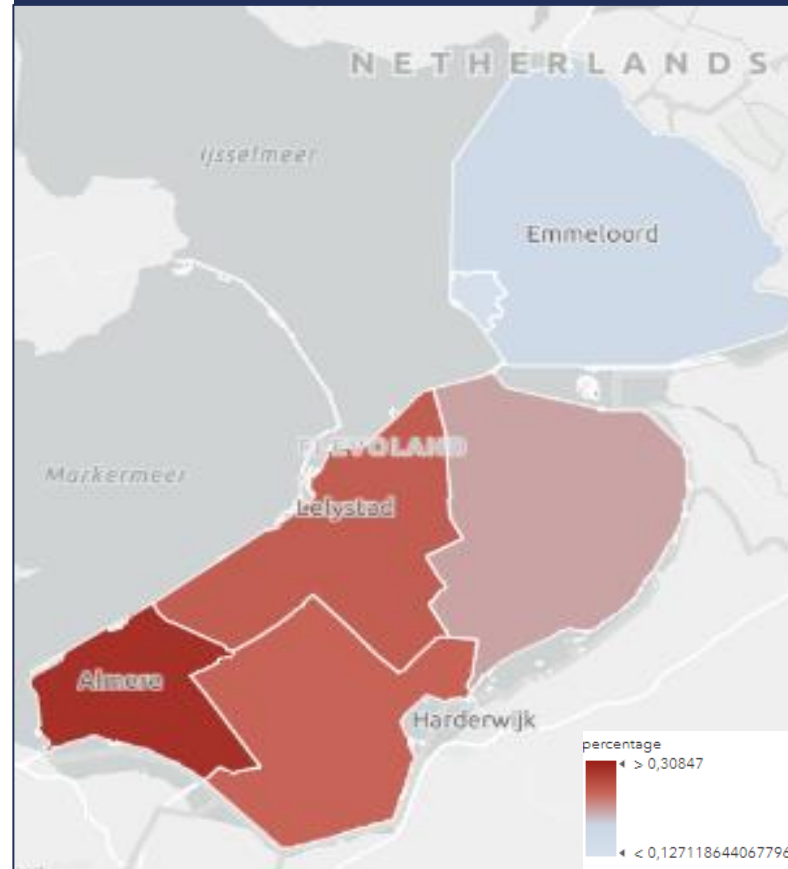

Intermediaire diensten en R&D

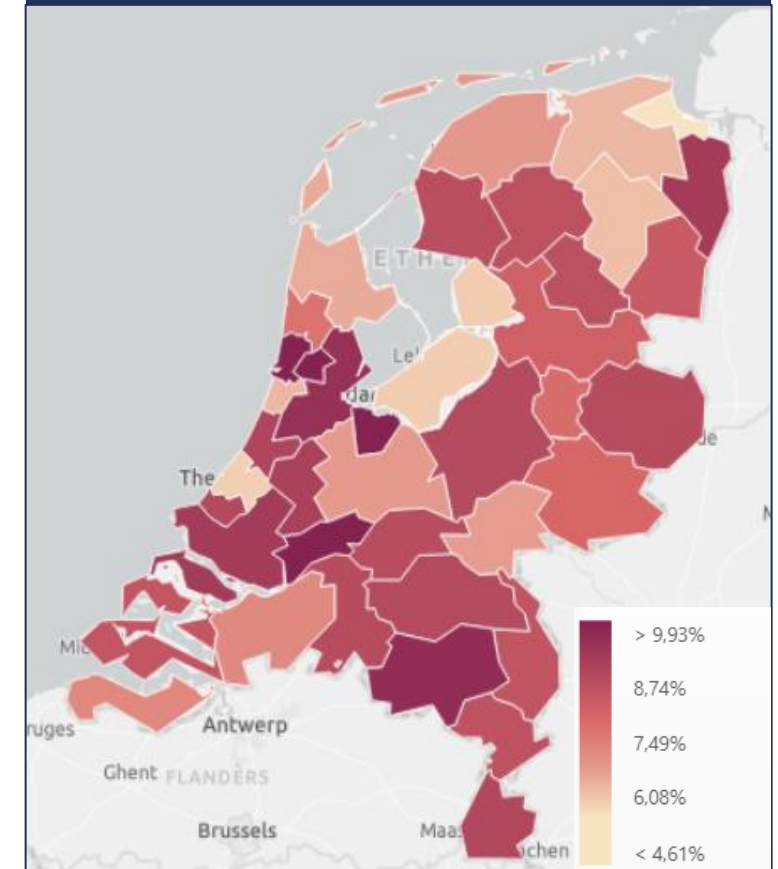
- Het aandeel bedrijven in de zakelijke dienstverlening is het BRE Flevoland (21,6%) relatief laag ten opzichte van het landelijke gemiddelde (24,5%). Almere (29%) en Lelystad (25%) hebben een hoger percentage bedrijven in de zakelijke dienstverlening dan het landelijk gemiddelde. Gevolgd door Zeewolde (24%) en Dronten (21%). In de Noordoostpolder (17%) en Urk (13%) is dit percentage het laagst.
- Ook de investeringen in R&D liggen in Flevoland lager (5,1%) in vergelijking met het landelijk gemiddelde (7,8%).

** Er zijn geen cijfers op gemeentelijk niveau beschikbaar, omdat nieuwe kennis wordt gemeten op COROP-niveau.*

Intermediaire diensten (% bedrijven in zakelijke dienstverlening) (2021)

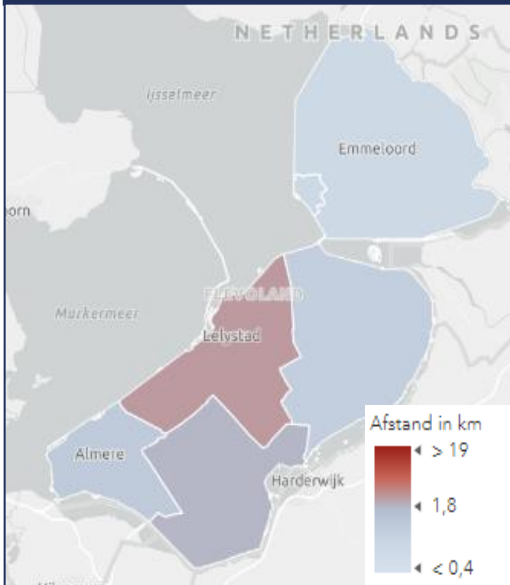
Nieuwe kennis (% investeringen in research & development) (2018)

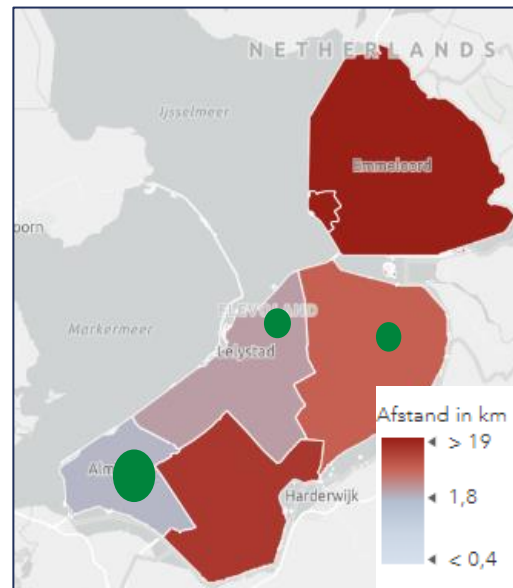
Fysieke infrastructuur

- De gemiddelde afstand tot een hoofdverkeersweg is in Flevoland gelijk aan het landelijk gemiddelde (2 km). Alleen in Lelystad is de afstand tot een hoofdverkeersweg langer dan het landelijk gemiddelde (2,7 km). De afstand tot een treinstation is in Flevoland (12 km) hoger dan het landelijk gemiddelde van 7 km. Met name in de Noordoostpolder (22,7 km) en op Urk (23,4 km) is de afstand relatief flink groter. Met de Lelylijn liggen er overigens wel plannen om het BRE en de gemeenten daarbinnen beter te ontsluiten met andere gebieden in Nederland.
- De gemiddelde woon-werk afstand is in Flevoland hoger (30 km) dan het landelijk gemiddelde (23 km). Met name in Lelystad (35,6 km), Dronten (32,4), Zeewolde (31,6 km), Almere (30,8) en de Noordoostpolder (29,2 km) is de afstand aanzienlijk groter. De woon-werk afstand op Urk (18 km) is lager dan het landelijk gemiddelde.

Gem. afstand tot hoofdverkeersweg in km (2019)

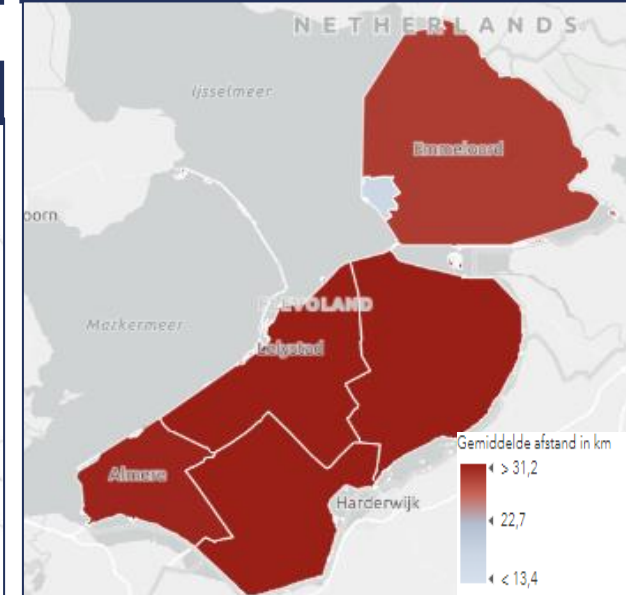
Gem. afstand tot treinstation in km (2019)

Lelylijn

Gem. woon-werk afstand in km (2019)

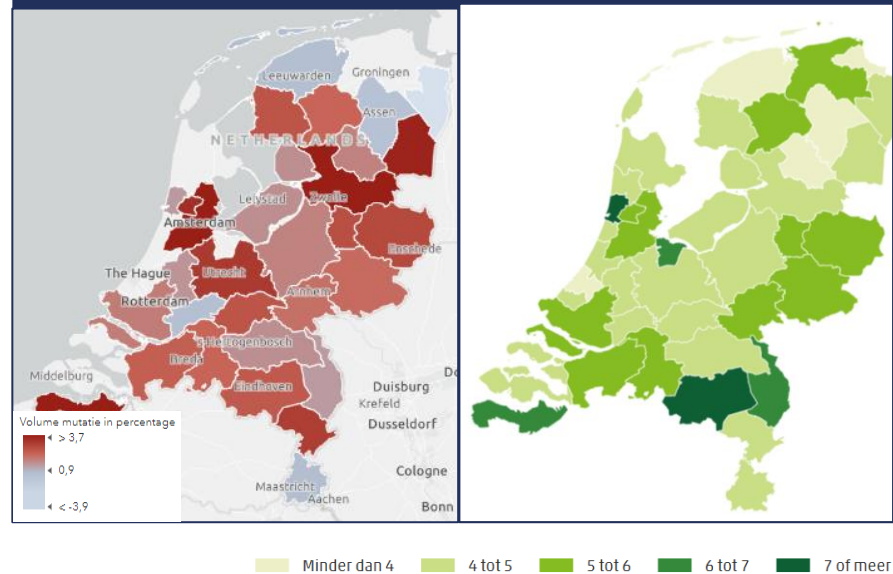

* De groene bollen geven een de treinstations aan.

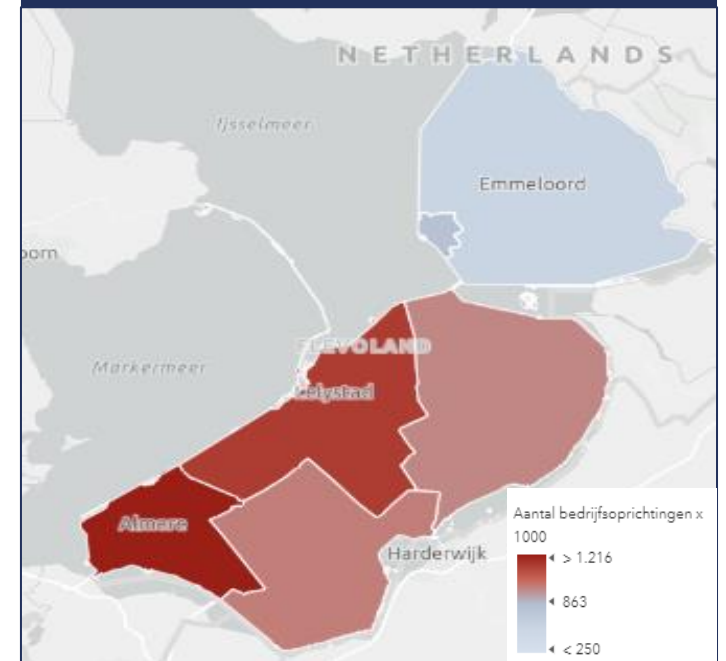
Ondernemerscultuur en vraag

- In het BRE Flevoland worden jaarlijks meer bedrijven opgericht dan gemiddeld in Nederland, namelijk 994 bedrijfsoprichtingen per 1000 vestigingen. In Nederland zijn dit 869 bedrijfsoprichtingen per 1000 vestigingen. Het meeste aantal bedrijven wordt opgericht in Almere (1360) en Lelystad (1124). Ook in de periode 2019-2020 worden in Almere en Lelystad de meeste bedrijven opgericht.
- Het Bruto Regionaal Product is in het BRE Flevoland toegenomen met 1,73%. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Het Bruto Binnenlands Product van de regio is in 2021 toegenomen met 4,4%.

Ontwikkeling Bruto Regionaal Product (2018)

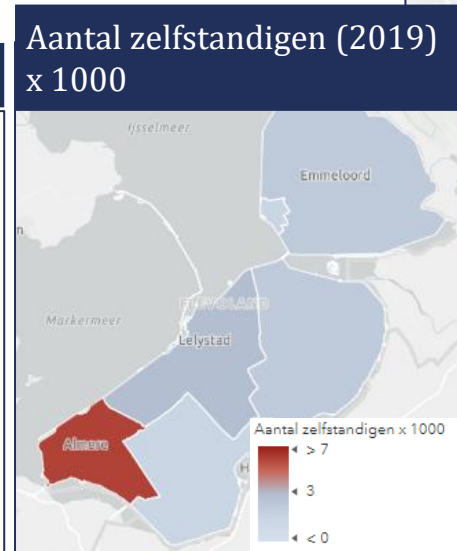
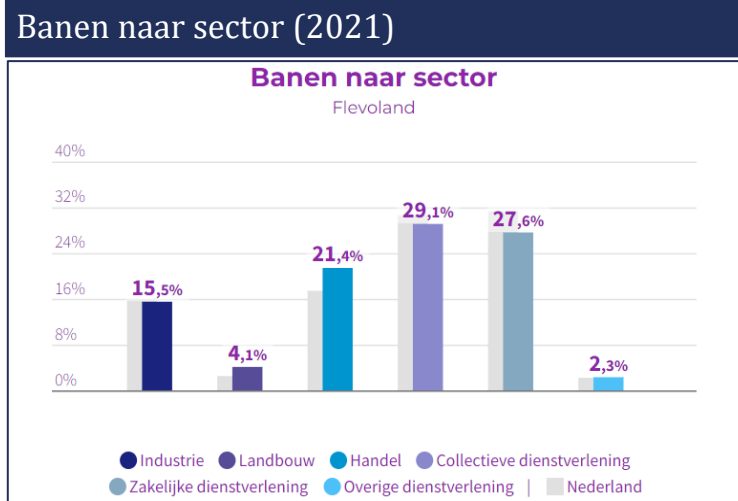
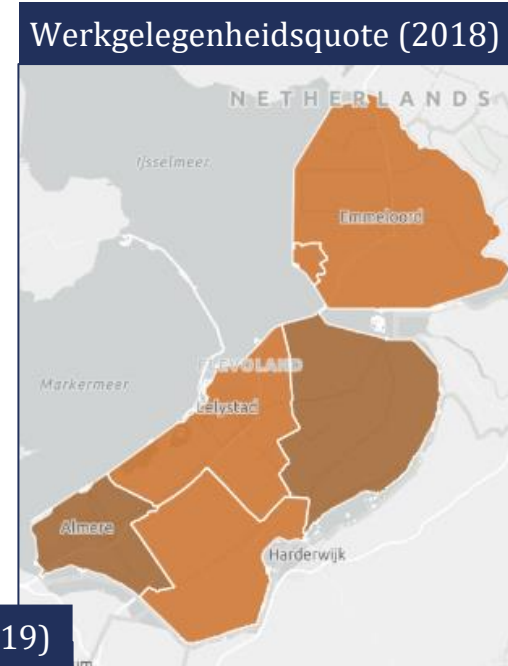
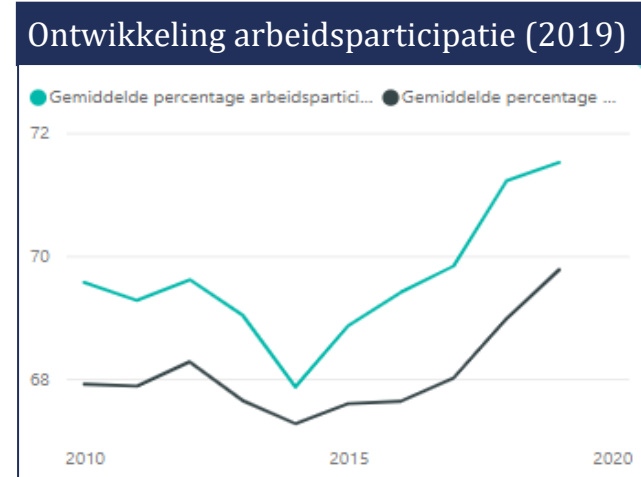
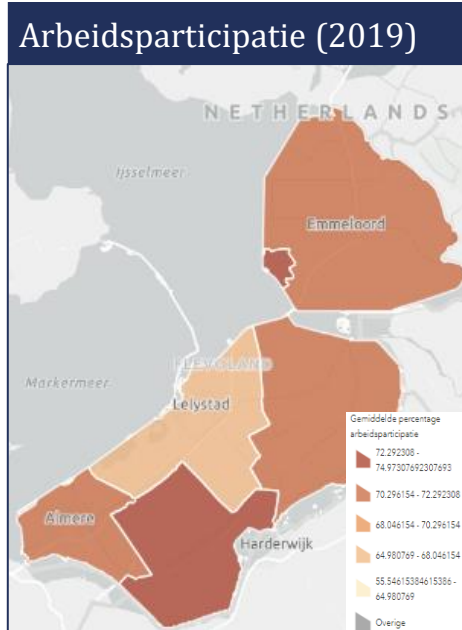

Oprichtingen per duizend vestigingen (2018)

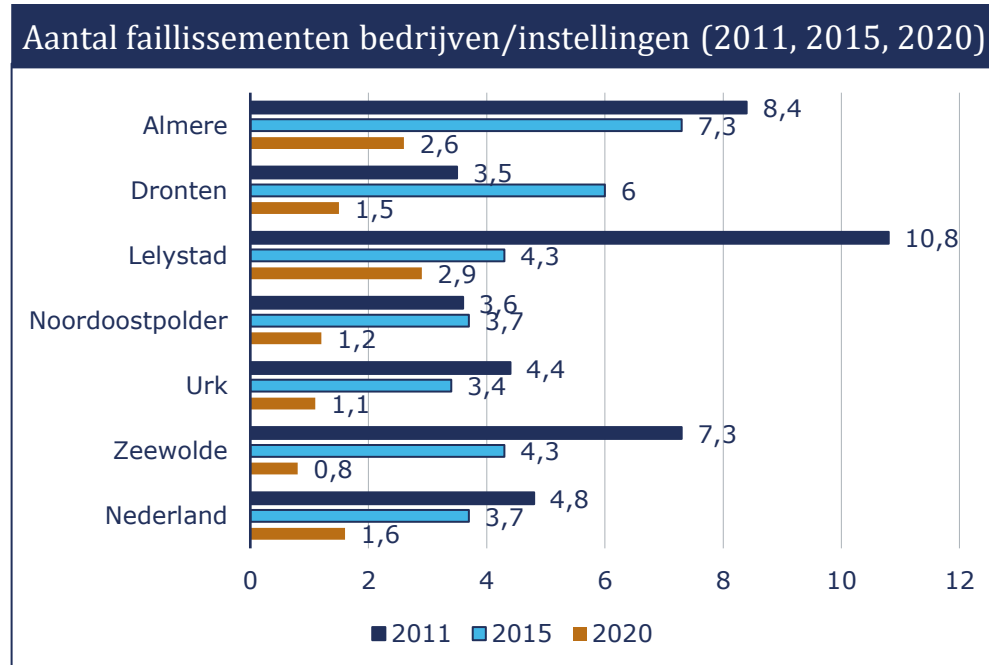
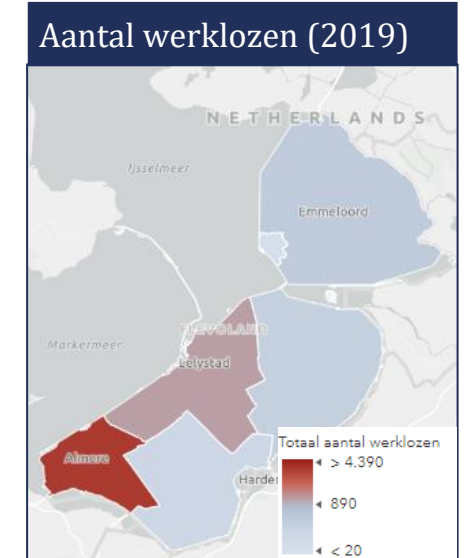
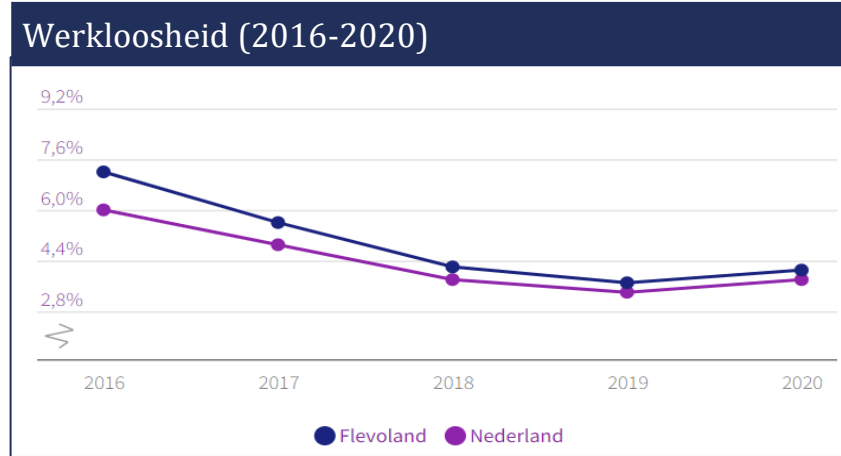
Arbeidsparticipatie

- De arbeidsparticipatie is in Flevoland hoger (71,52%) dan landelijk gemiddeld (69,77%). Enkel in Lelystad (66,53%) ligt dit percentage onder het landelijk gemiddelde. Op Urk is de arbeidsparticipatie het hoogst (74,6%). De groene lijn laat ook een stijging zien van de arbeidsparticipatie.
- Vooral in de collectieve- en zakelijke dienstverlening en in de handel zijn veel banen.
- De werkgelegenheidsquote laat het aantal banen zien ten opzichte van het aantal inwoners. Dit percentage ligt in Flevoland op 41,35% ten opzichte van 40,13% landelijk.
- Het aandeel zelfstandigen is het hoogste in Almere (6000) gevolgd door Lelystad (3000). Het aandeel zelfstandigen is het laagste op Urk en Zeewolde (1000). Flevoland als geheel kent 15.000 zelfstandigen

Werkloosheid en faillissementen

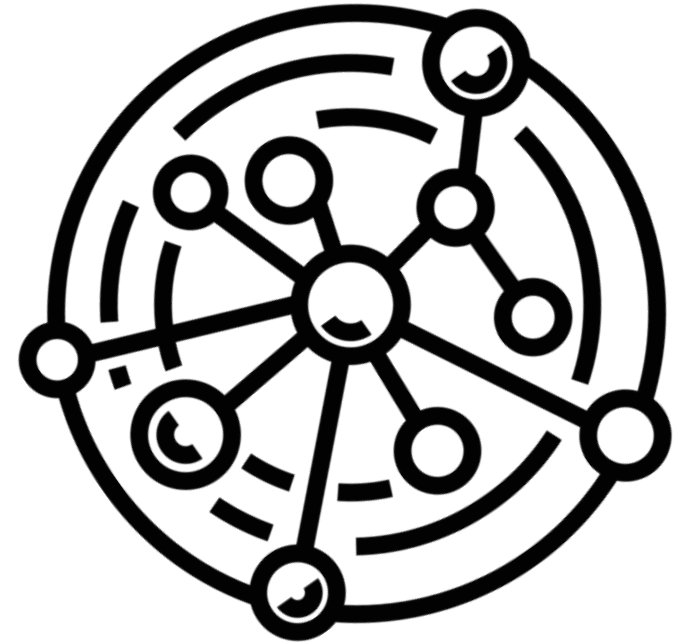
- Het werkloosheidpercentage ligt in Flevoland boven het landelijk gemiddelde. Vanaf 2018 is dit percentage dicht bij het landelijk gemiddelde komen te liggen. Het werkloosheidspercentage is in 2022 (1^e kwartaal) 3,6% wat overeenkomt met het landelijk gemiddelde. In 2021 was dit in dezelfde periode veel hoger in Flevoland (5,7%) en in Nederland 4,8%.
- Het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen kent een daling in alle gemeenten van Flevoland. Enkel in Almere en Lelystad is het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen in 2020 hoger dan het landelijk gemiddelde.
- Het aantal werklozen in Flevoland (6150) bedraagt 3% van het landelijk totaal (218.390). De werkloosheid is het grootst in Almere (3410). Gevolgd door Lelystad (1230) en Noordoostpolder (620). De werkloosheid is het laagst op Urk (50).

3.4 Verbindingen tussen de ecosystemen

Inleiding: verbindingen tussen de ecosystemen

- Publiekewaardecreatie is niet een exclusief domein van de overheid. In een regio werken de bestuurlijke, economische en maatschappelijke actoren individueel en samen aan de aanpak van maatschappelijke opgaven.
- In het onderzoek gaan we op zoek naar het verbindend vermogen van de overheden in het BRE met de maatschappelijke en economische actoren in de regio. Als onderdeel van deze ‘foto’ brengen we de feitelijke verbindingen in kaart:
 1. We belichten de samenwerkingsverbanden waaraan naast overheden ook andere partijen deelnemen.
 2. We onderzoeken de verbindingen tussen overheden en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners.
- Dit laatste hebben we op twee manieren gedaan, namelijk:
 1. door Google search en met input vanuit de ACG;
 2. door middel van een analyse van de websites en Twitter accounts van de 6 gemeenten. De websites zijn gescraped en middels een zogenaamde hyperlink analyse onderzocht op links naar andere websites. De websites waar de gemeenten en waterschappen naar verwijzen zijn gecodeerd naar type organisatie. Ook is er een scrape gedaan op de Twitter accounts van de 6 gemeenten uit het BRE. Hierbij is gekeken wie er door de gemeenten is getagd (d.w.z. vermeld in een bericht via een link).

Verbindingen BRE, MRE en ERE

Deelnemer	Aantal keer deelname	BRE/MRE/ERE	Economie en arbeidsmarkt	Energie en duurzaamheid	Welzijn en sociaal	Onderwijs	Natuur	Bouwen	Mobiliteit
Gemeente Almere	17	BRE	4/5	5/5	6/12	-	2/5	-	-
Provincie Flevoland	16	BRE	4/5	4/5	4/12	-	3/5	-	1/1
Gemeente Lelystad	15	BRE	4/5	4/5	6/12	-	1/5	-	-
Gemeente Noordoostpolder	14	BRE	4/5	3/5	6/12	-	-	-	1/1
Gemeente Urk	14	BRE	4/5	3/5	7/12	-	-	-	-
Gemeente Dronten	13	BRE	4/5	3/5	6/12	-	-	-	-
Gemeente Zeewolde	13	BRE	2/5	4/5	7/12	-	-	-	-
ROC van Flevoland	8	MRE	2/5	-	3/12	3/3	-	-	-
Aeres Hogeschool	7	MRE	2/5	2/5	-	3/3	-	-	-
Hogeschool Windesheim Flevoland	7	MRE	1/5	1/5	4/12	1/3	-	-	-
Coloriet	5	MRE	-	-	4/12	1/3	-	-	-
Zorggroep Oude en Nieuwe Land	5	MRE	-	-	5/12	-	-	-	-
Icare	5	MRE	-	-	5/12	-	-	-	-
Waterschap Zuiderzeeland	5	BRE	-	3/5	-	-	2/5	-	-
Welzijn Lelystad	4	MRE	-	-	4/12	-	-	-	-
Leger des Heils	4	MRE	-	-	4/12	-	-	-	-
Zorggroep Almere	4	MRE	-	-	4/12	-	-	-	-
Talma Urk	4	MRE	-	-	4/12	-	-	-	-
Woonzorg Flevoland	4	MRE	-	-	4/12	-	-	-	-
Flever	4	MRE	-	-	4/12	-	-	-	-
ROC Friese Poort	4	MRE	3/5	-	1/12	-	-	-	-
UWV	4	BRE	3/5	-	1/12	-	-	-	-
VNO-NCW Flevoland	4	ERE	3/5	1/5	-	-	-	-	-

- In de tabel hiernaast geven we de partijen (23 totaal) weer die aan vier of meer van de geïdentificeerde netwerken deelnemen. In totaal hebben we bijna 300 partijen geïdentificeerd.
- We hebben totaal 32 netwerken geïdentificeerd die we naar thema geclusterd hebben. Per deelnemer geven we weer aan hoeveel per thema geïdentificeerde netwerken deelgenomen wordt: 4/5 betekent dat er 5 netwerken geïdentificeerd zijn en betreffende deelnemer aan 4 van de 5 netwerken deelneemt. Een liggend streepje (-) betekent dat aan geen van de netwerken deelgenomen wordt.
- De tabel laat zien dat het BRE en in mindere mate het MRE het meeste vertegenwoordigd zijn. Het ERE is relatief weinig vertegenwoordigd.
- Het BRE is met name vertegenwoordigd in de netwerken die zich richten op economie & arbeidsmarkt, energie & duurzaamheid en welzijn & sociaal. Het MRE is met name vertegenwoordigd in netwerken die zich richten op welzijn en sociaal.

Verbindingen BRE, MRE en ERE

Netwerk	Thema	Aantal deelnemers "top 23"	Aandeel BRE	Aandeel MRE	Aandeel ERE
HCA ZWF	Welzijn en sociaal	20/23	8/20	12/20	-
Zorgtafel Flevoland	Welzijn en sociaal	13/23	7/13	6/13	-
Werkplaats Sociaal Domein	Welzijn en sociaal	12/23	6/12	6/12	-
Netwerk Palliatieve Zorg Noord- en Oost Flevoland	Welzijn en sociaal	11/23	5/11	6/11	-
Netwerk Flevolandse Energieagenda	Energie en duurzaamheid	10/23	8/10	1/10	1/10
Flevoland Werkt!	Economie en arbeidsmarkt	10/23	7/10	2/10	1/10
Leerwerkloket Flevoland	Economie en arbeidsmarkt	10/23	7/10	4/10	1/10
ExpEx Flevoland	Welzijn en sociaal	9/23	6/9	3/9	-
Netwerk Dementie Flevoland	Welzijn en sociaal	9/23	-	9/9	-
Platform Circulair Flevoland	Energie en duurzaamheid	8/23	7/8	1/8	-
Flevofood	Economie en arbeidsmarkt	8/23	7/8	1/8	-
Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF)	Energie en duurzaamheid	7/23	7/7	-	-
Arbeidsmarktregio Flevoland	Economie en arbeidsmarkt	6/23	6/6	-	-
Economic Board Flevoland (EBF)	Economie en arbeidsmarkt	6/23	2/6	3/6	1/6
Jeugdcentraal Flevoland	Welzijn en sociaal	6/23	6/6	-	-
Duurzaam Door	Energie en duurzaamheid	5/23	4/5	1/5	-
Het Learning Cities Netwerk	Welzijn en sociaal	5/23	3/5	2/5	-
Nationaal Park Nieuw Land	Natuur	4/23	4/4	-	-
Stuurgroep Markermeer IJmeer	Natuur	3/23	3/3	-	-
Flevo Campus	Energie en duurzaamheid	3/23	2/3	1/3	-
Regionaal netwerk mbo-hbo Noord-Holland/ Flevoland	Onderwijs	3/23	-	3/3	-
Netwerk cultuureducatie vmbo Flevoland	Onderwijs	3/23	-	3/3	-

Verbindingen BRE, MRE en ERE

Netwerk	Thema	Aantal deelnemers "top 23"	Aandeel BRE	Aandeel MRE	Aandeel ERE
Flevowijs	Onderwijs	2/23	-	2/2	-
WEL in Flevoland	Welzijn en sociaal	2/23	1/2	1/2	-
Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC)	Mobiliteit	2/23	2/2	-	-
Project Marker Wadden	Natuur	1/23	1/1	-	-
Autismenetwerk	Welzijn en sociaal	1/23	-	1/1	-
Provinciaal kennisdelingsnetwerk laaggeletterdheid	Welzijn en sociaal	1/23	1/1	-	-
Netwerk Integrale Kindzorg Noord-Holland & Flevoland	Welzijn en sociaal	-	-	-	-
Flevolands agrarisch collectief	Natuur	-	-	-	-
Stichting Flevo Landschap	Natuur	-	-	-	-
Samenwerkingsovereenkomst circulaire woningcorporaties	Bouwen	-	-	-	-

- We hebben drie netwerken geïdentificeerd waaraan minimaal de helft van het aantal partijen uit de "top 23" deelneemt. Al deze netwerken richten zich op het thema welzijn en sociaal. Aan de Human Capital Agenda Zorg en Welzijn Flevoland (HCA ZWF) nemen zelfs 20 van de 23 partijen deel.
- Op andere thema's, zoals energie & duurzaamheid, is het Netwerk Flevolandse Energieagenda één die opvalt. En op economie en arbeidsmarkt zijn dat Leerwerkloket Flevoland en Flevoland Werkt!
- Er zijn relatief weinig netwerken waaraan vooral organisaties uit het MRE of ERE deelnemen. Voorbeeld van een netwerk waarvoor dit wel geldt is bijvoorbeeld Netwerk Dementie Flevoland.

Netwerk van gemeenten, provincie en waterschappen in Flevoland

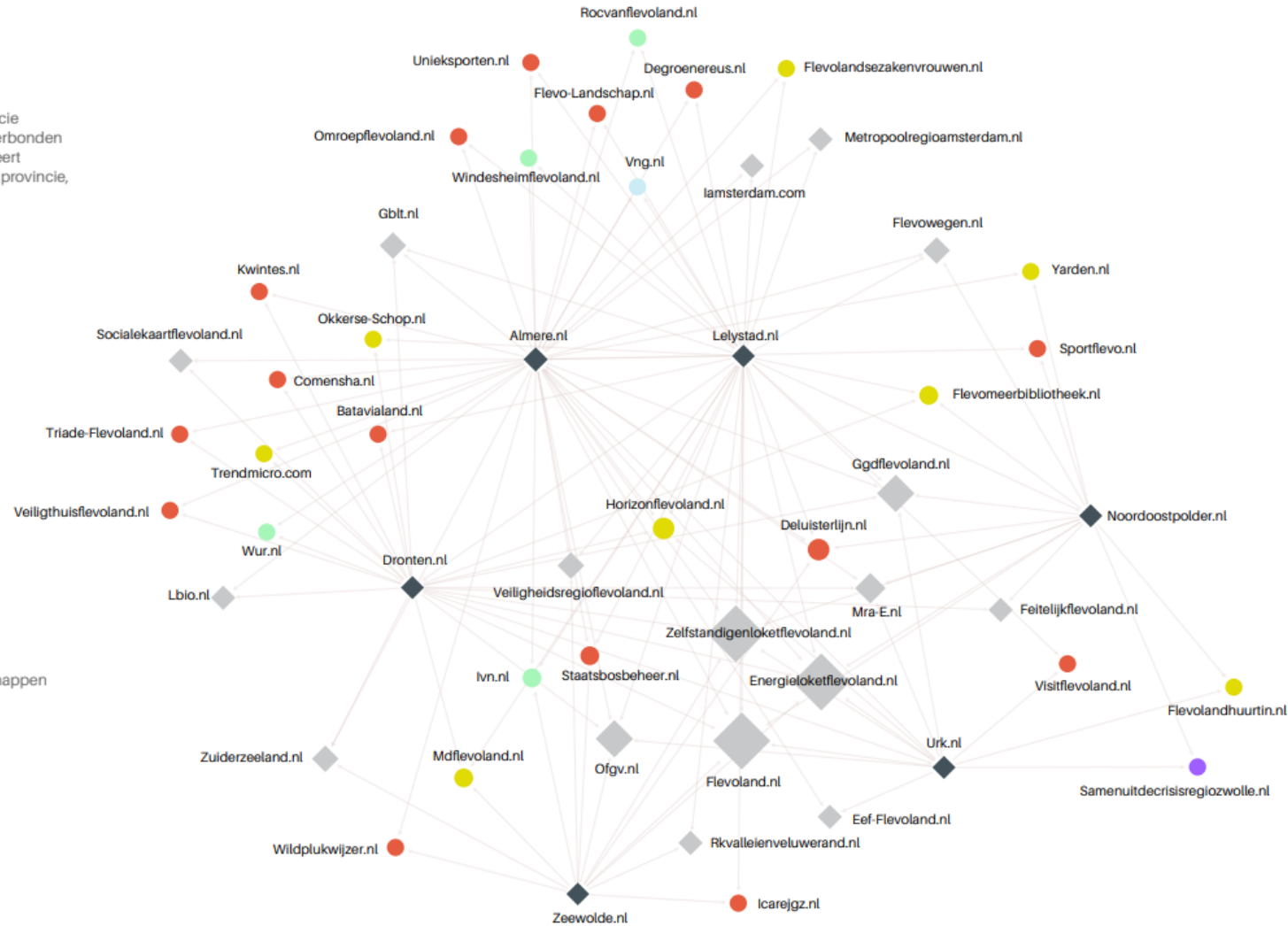
Leeswijzer

Gemeenten, waterschappen, provincie en andere organisaties zijn online verbonden in een netwerk. Deze figuur visualiseert de verwijzingen op websites van de provincie, gemeenten en het waterschap in Flevoland naar websites van andere organisaties.

Type:

- Publiek-private samenwerking
- Kennisinstelling
- Maatschappelijk
- Bedrijfsleven
- Koepelorganisatie
- ◆ Overheid (overig)
- ◆ Gemeenten/provincie/waterschappen

Verbindingen tussen de ecosystemen – hyperlink analyse

Hyperlink netwerk van gemeenten, provincie en waterschappen in BRE Flevoland

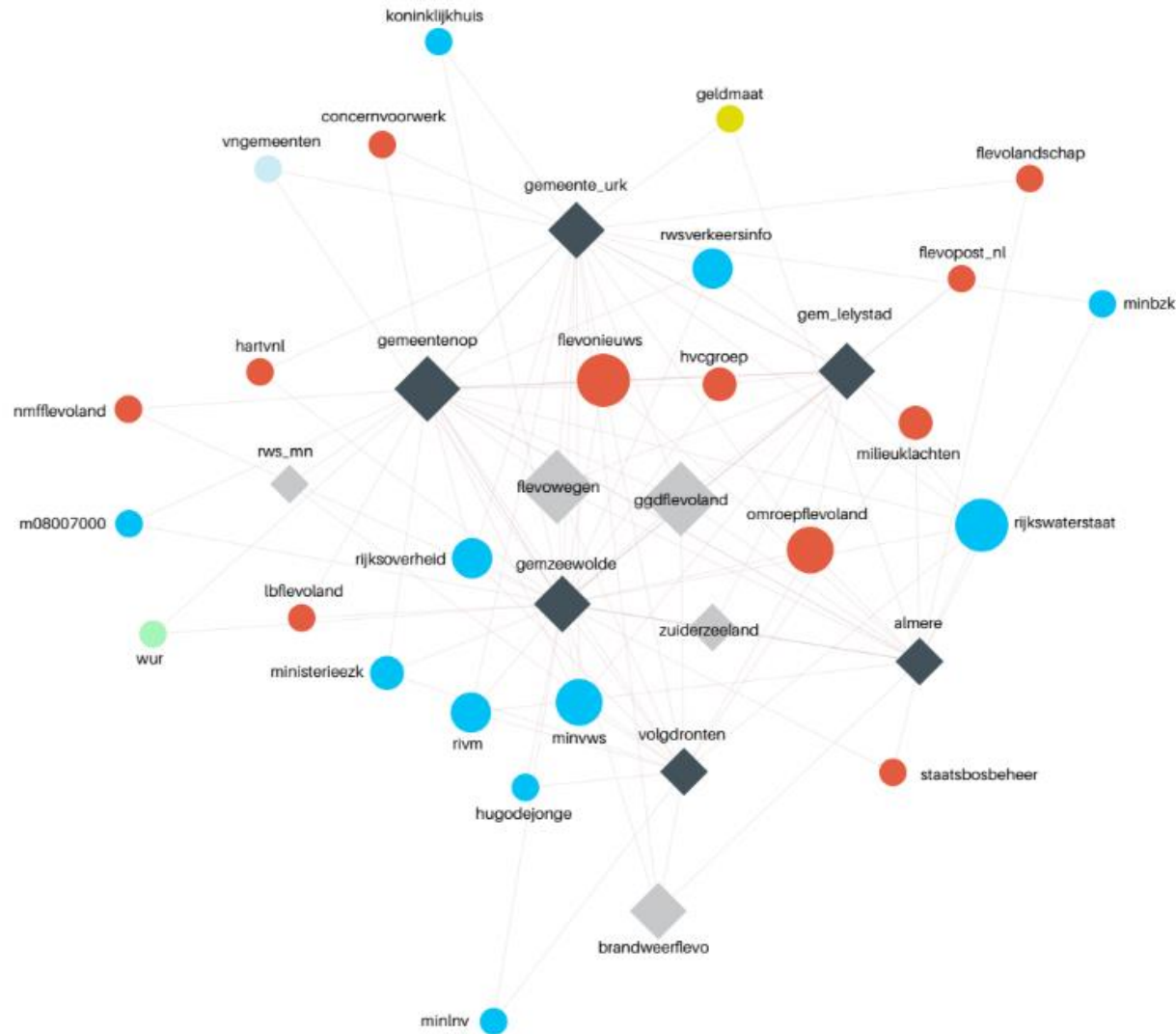
Social Mapping Company, eigen bewerking (2022)

In verband met de leesbaarheid is dit figuur tevens als apart document bijgevoegd.

Verbindingen tussen de ecosystemen – hyperlink analyse

- De kaart geeft het **formele online** netwerk van de gemeenten in regio Flevoland weer. De grootte van de iconen is afhankelijk van het aantal gemeenten, waterschappen of de provincie waardoor deze organisatie is genoemd. Een groot icoon betekent dus dat veel gemeenten/waterschappen/provincie naar deze organisatie verwijzen; bij een klein icoon zijn dit er slechts enkelen. De kaart geeft een eerste, kwantitatieve interpretatie van de **institutionele verbondenheid** tussen gemeenten en partijen uit het maatschappelijk en economisch ecosysteem.
- Er zijn in totaal 52 actoren in het netwerk betrokken. We zien geen ‘eilanden’ in het netwerk die zijn gescheiden van het geheel. Dat betekent dat de partijen in het netwerk sterk gelinkt zijn.
- Clustervorming vindt plaats wanneer netwerkpartijen sterk verbonden zijn met elkaar en hun eigen netwerk van partners, en relatief minder verbonden zijn met de rest van het netwerk. Het centrale cluster vormt zich rondom de provincie Flevoland. Daarnaast vormen zich ook clusters rondom Almere & Lelystad, tussen Zeewolde, Noordoostpolder en Urk en tussen Dronten & Almere.
- Het zijn voornamelijk de overheidsgerelateerde organisaties die het vaakst naar elkaar verwijzen, zoals het zelfstandigenloket, het energieloket en de provincie Flevoland die het meeste verwijzingen betreft.
- Opvallend is het aantal regio overstijgende organisaties die worden genoemd zoals: de MRA, Universiteit Wageningen, I Amsterdam en Samen uit de crisis regio Zwolle.

Netwerk van gemeenten, provincie en waterschappen in Flevoland

Verbindingen tussen de ecosystemen – twitter analyse

Twitter netwerk van gemeenten, provincie en waterschappen in BRE Flevoland

Social Mapping Company, eigen bewerking (2021)

In verband met leesbaarheid zijn individuele burgers die via Twitter met de overheid zijn verbonden uit de visualisatie gelaten.

Verbindingen tussen de ecosystemen – twitter analyse

- Anders dan het hyperlink-netwerk, ziet het Twitter-netwerk van de Flevolandse overheden specifiek op publieke communicatie (klantcontact, aankondigingen, e.d.). Het Twitter-netwerk zegt dus minder over de institutionele verbondenheid van partijen dan het hyperlink netwerk, maar wel iets over de **informele netwerken** van het BRE.
- In totaal zijn er 35 actoren aanwezig in het Twitter-netwerk. Het Twitter netwerk is meer geconcentreerd dan het hyperlink-netwerk: alle partners bevinden zich in een kleinere cirkel. Dat betekent dat de informele verbindingen tussen netwerkpartners sterker zijn.
- De gemeente Zeewolde staat middenin het Twitternetwerk. Ook hier is te zien dat Lelystad en Almere partners delen en ook Almere en Dronten delen partners. Ook hier is weer te zien dat Noordoostpolder, Urk en Zeewolde een soort netwerk vormen.
- Opnieuw vinden we de overheidsinstellingen op het schaalniveau van Flevoland middenin het netwerk: GGD Flevoland en Flevowegen.
- Er zijn relatief veel maatschappelijke partijen vertegenwoordigd in het netwerk. Tot slot valt op dat er maar 1 partij uit het bedrijfsleven vertegenwoordigd is: Geldmaat.

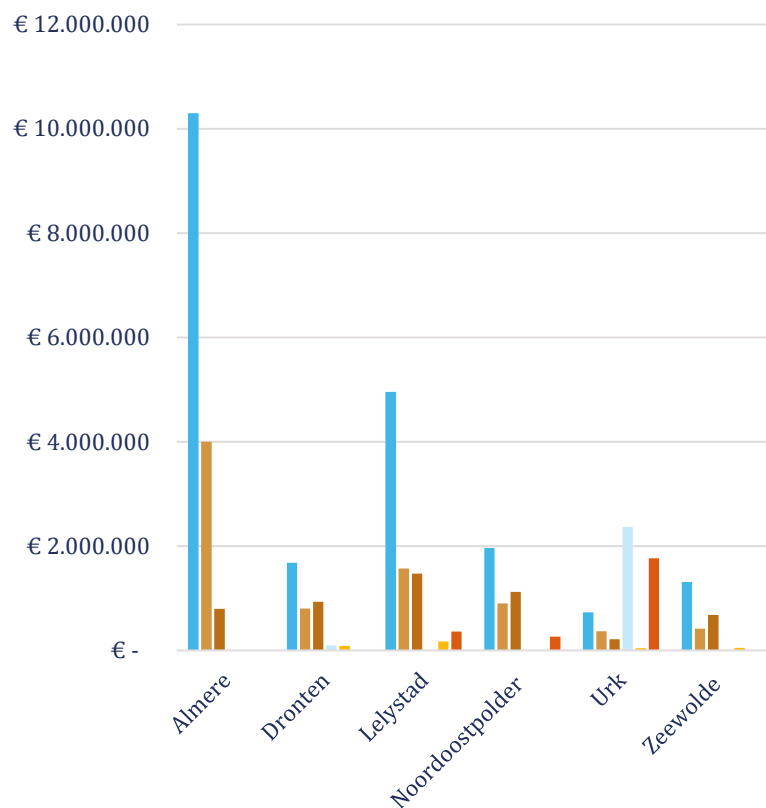
Hoofdstuk 4. Organisatie en draagvlak

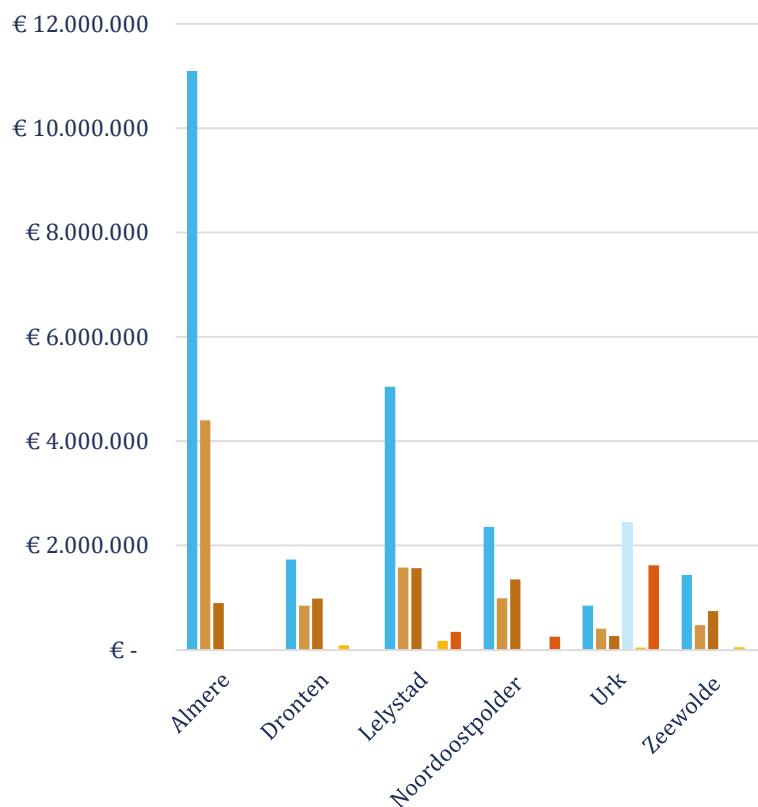
4.1 Organisatie

Jaarlijkse bijdrage aan GR-en

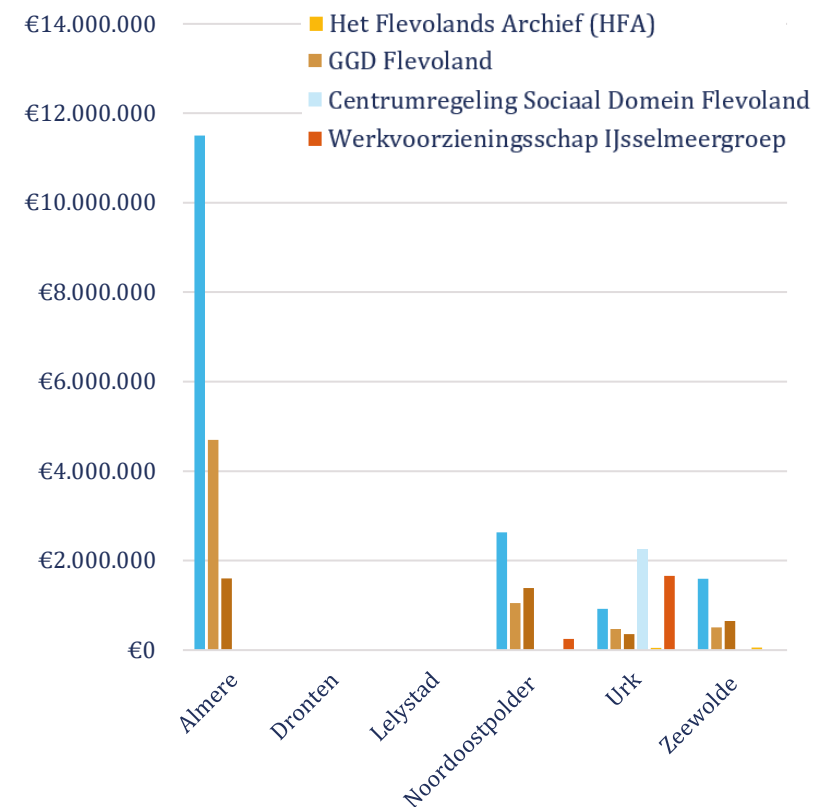
2019

2020

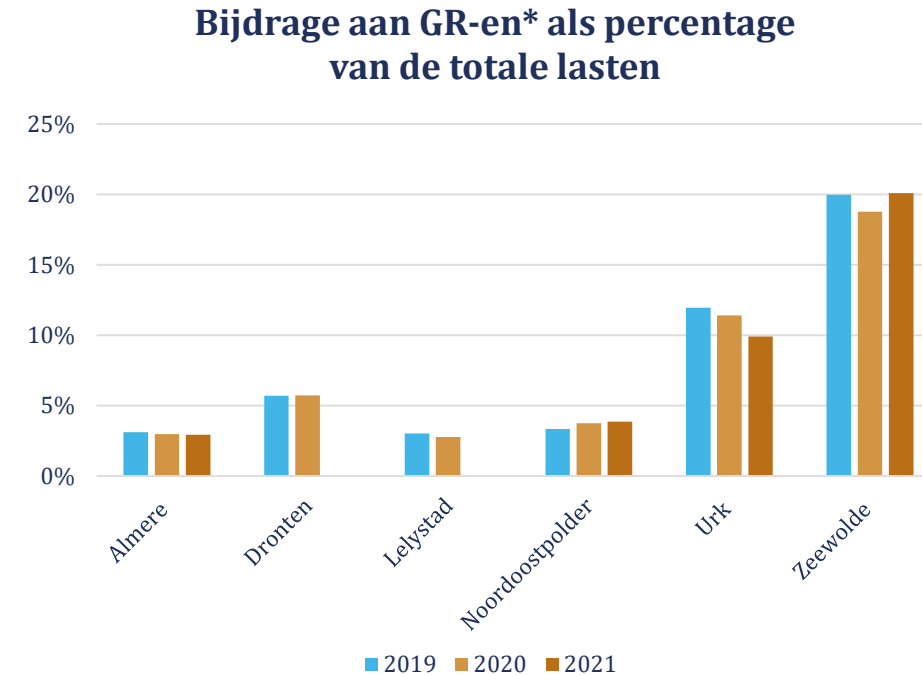
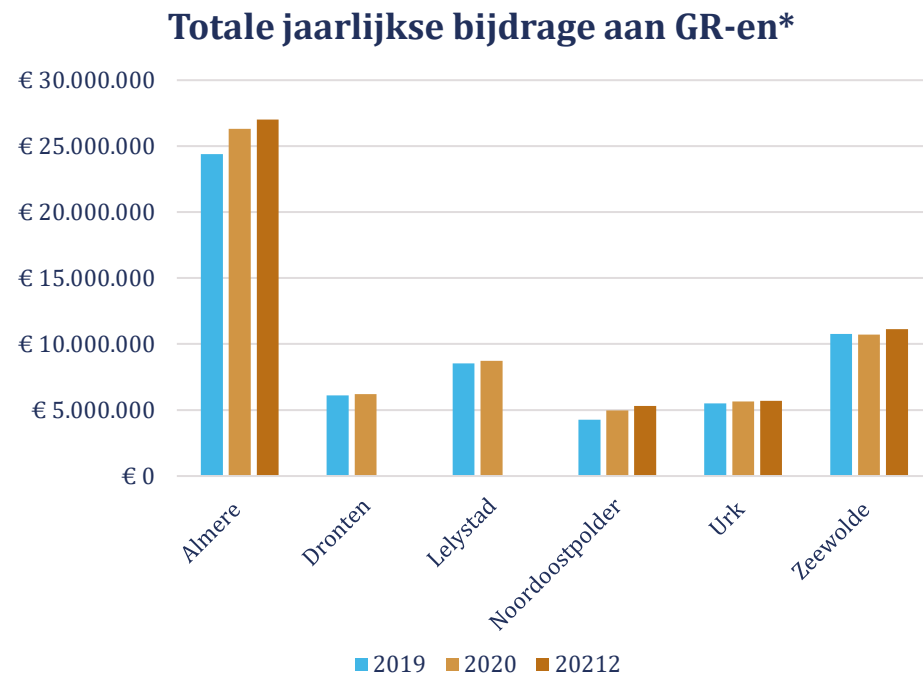
2021

Bovenstaande grafieken maken duidelijk dat Almere verreweg het meeste bijdraagt aan gemeenschappelijke regelingen, wat logisch is voor de grootste gemeente. Vooral naar de Veiligheidsregio Flevoland, de GGD Flevoland de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek gaat relatief veel geld.

Jaarlijkse bijdrage aan GR-en

De afgelopen jaren zijn de **uitgaven aan gemeenschappelijke regelingen** in alle gemeenten **toegenomen**, maar het sterkste in Almere en Noordoostpolder. Als percentage van de totale lasten van de gemeenten in dat betreffende jaar zien we echter dat de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen in Almere, Lelystad en Urk is afgenomen. Verder valt op dat zeker Zeewolde maar ook Urk, in verhouding tot de totale lasten, een relatief groot deel van de uitgaven aan gemeenschappelijke regelingen besteedt. In Almere, Lelystad en Noordoostpolder is dit aandeel aanzienlijk kleiner.

**NB: hierin zijn enkel de GR-en uit de vorige slide meegenomen en niet alle GR-en waar de betreffende gemeente in zit.*

Aantal fte naar samenwerkingen

Overheid	*Aantal fte naar samenwerking
Almere	10 fte naar MRA 1-2 fte naar Flevoland
Lelystad	<i>Geen gegevens ontvangen</i>
Zeewolde	1 fte naar Flevoland 2 fte naar EHZ
Dronten	<i>Geen gegevens ontvangen</i>
Urk	0,1 fte naar regio Zwolle 0,15 fte naar Flevoland 1,2 fte naar DUN-personeelsadministratie
Noordoostpolder	<i>Geen gegevens ontvangen</i>
Provincie	<i>Geen gegevens ontvangen</i>
Waterschap	3-4 fte naar Samen maken we Flevoland, MRA en regio Zwolle 0,5 fte naar Deltaplannen IJsselmeer en Zoetwater 1 fte naar Actieplan Bodem & Water Flevoland

**NB: dit betreft enkel een indicatie van het aantal fte*

De **capaciteit in fte** die gemeenten in regionale samenwerking stoppen blijkt lastig achterhalen te zijn. De cijfers in de tabel links moeten dan ook enkel als indicatief gelezen worden en zijn niet voor alle gemeenten bekend.

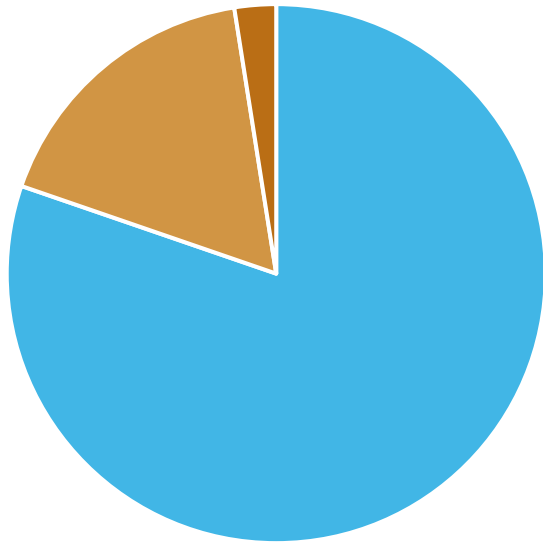
Opvallend is verder het hoge aantal fte dat Almere in de MRA-samenwerking stopt. Ook valt op dat Zeewolde, als relatief kleine gemeente, fte voor de regionale samenwerking vrijspeelt. Tot slot draagt ook het waterschap, met 3-4 fte, aanzienlijk bij aan de regionale samenwerking.

4.2 Draagvlak

Hoe inwoners 'de regio' zien

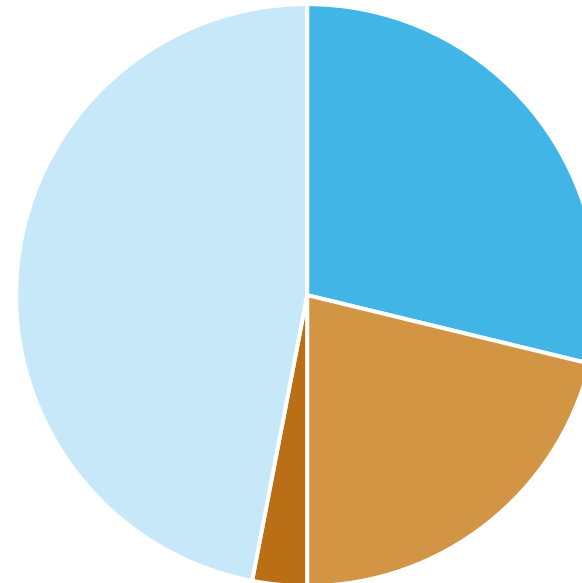
Uit de enquête onder inwoners blijkt dat de meeste inwoners de **provincie als hun regio** beschouwen. Een klein deel beschouwd een deelregio als hun regio, dat betreft dan voornamelijk de MRA.

Welk gebied beschouwt u als de regio waarin u woont?

■ Uw provincie (Flevoland) ■ MRA, EHZ, Zwolle of DUN
 ■ Anders, namelijk

Indien uw antwoord 'MRA, EHZ, Zwolle of DUN' was, welke deelregio dan?

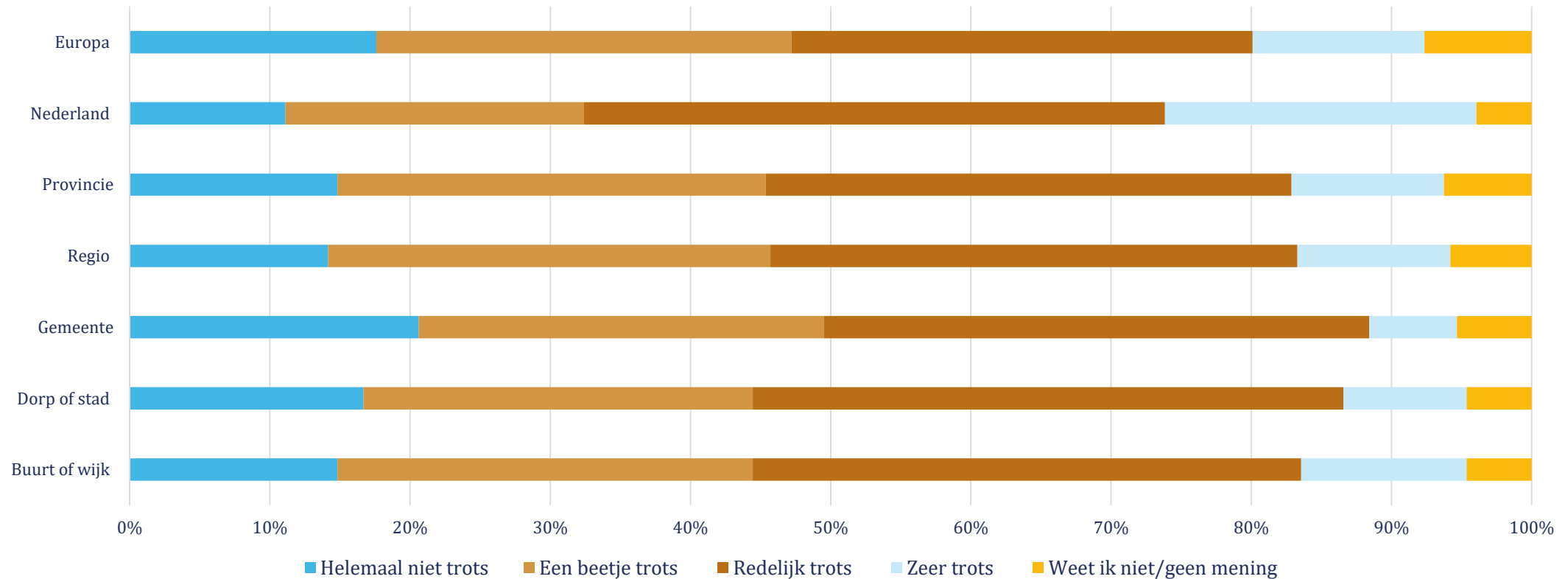

■ MRA ■ EHZ ■ Zwolle ■ DUN

Waarop inwoners trots zijn

Uit de enquête onder inwoners blijkt dat inwoners vooral trots zijn op Nederland. Het minst trots zijn zij op hun gemeente.

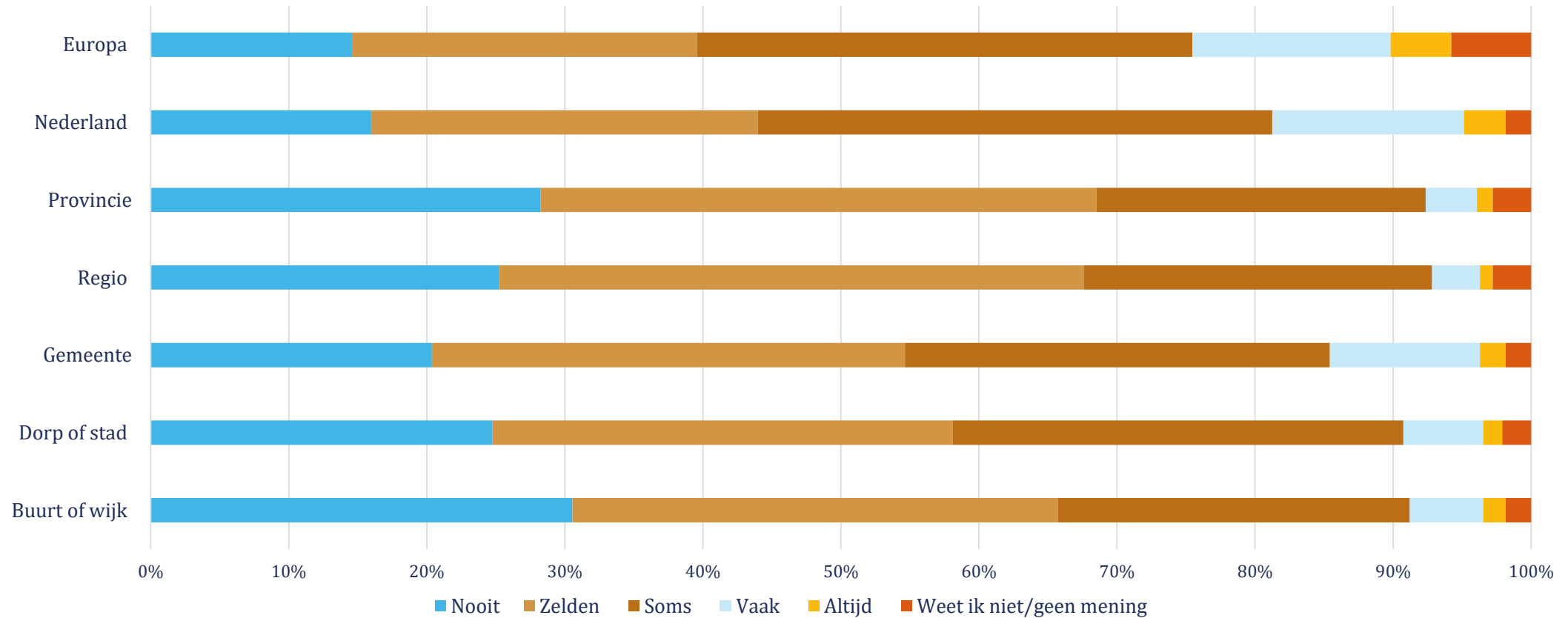
In hoeverre bent u - over het algemeen - trots op:

Waarvoor inwoners zich schamen

Uit de enquête onder inwoners blijkt dat inwoners zich vooral schamen voor hun Europa, gevolgd door Nederland. Zij schamen zich vrijwel nooit voor de provincie of voor hun regio.

Schaamt u zich wel eens voor:

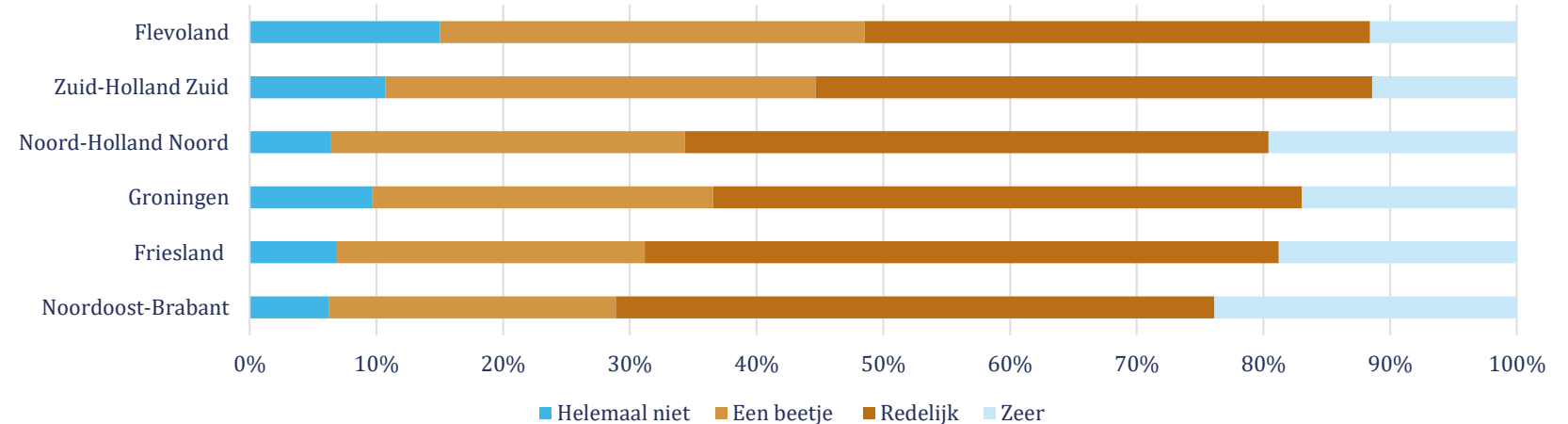

Trots en schaamte van inwoners (vergelijking met andere regio's)

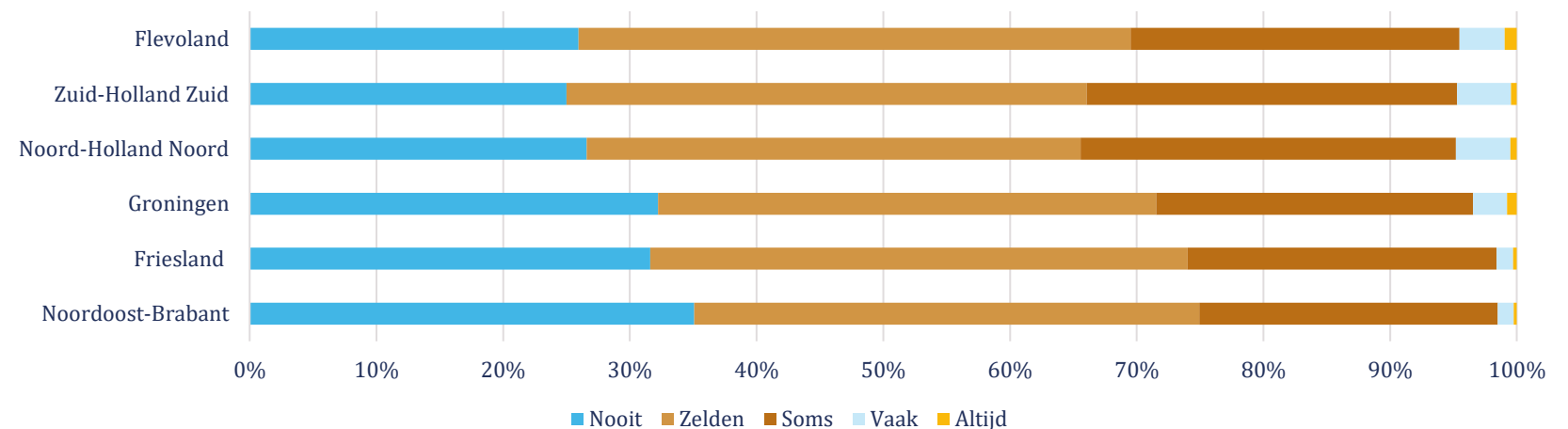
In vergelijking met andere BRE-regio's valt op dat inwoners uit Flevoland het minst **trots** zijn op hun regio.

Ook **schamen** zij zich relatief vaak voor hun regio, hoewel in Zuid-Holland Zuid en Noord-Holland Noord meer inwoners hebben aangegeven zich soms of vaak voor hun regio te schamen.

In hoeverre bent u trots op uw regio?

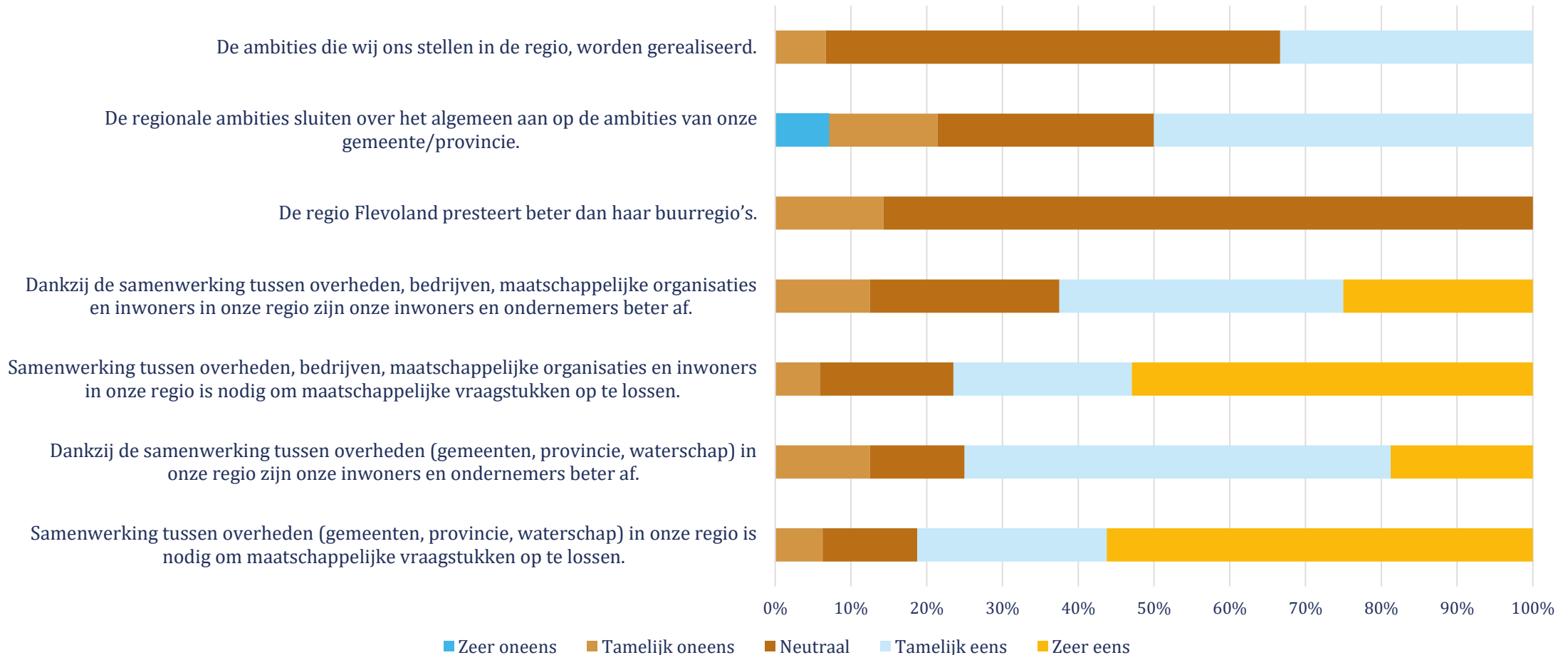
Schaamt u zich wel eens voor uw regio?

Enquête volksvertegenwoordigers

Disclaimer: de response op deze enquête was dusdanig laag dat de resultaten niet significant en hooguit indicatief gelezen moeten worden

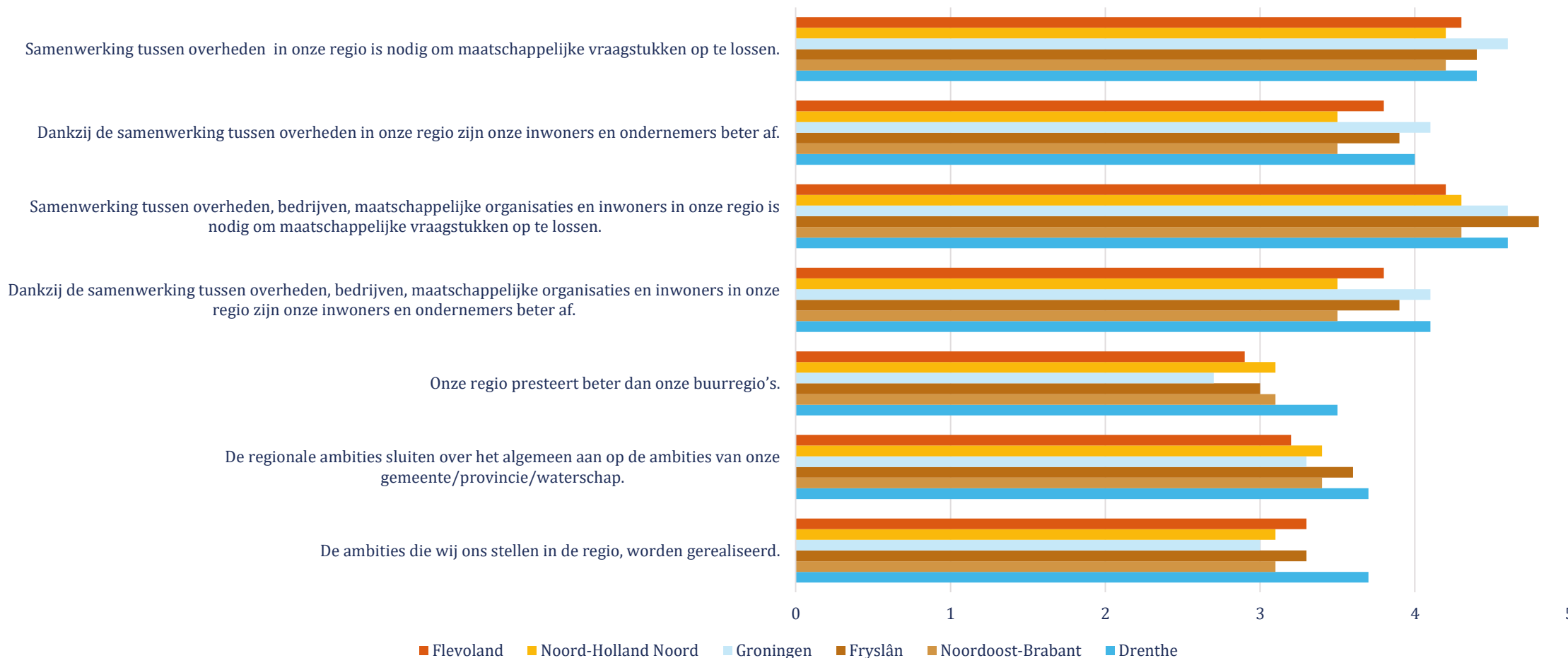
In hoeverre bent u het met deze stelling eens?

Enquête volksvertegenwoordigers (vergelijking met andere regio's)

Disclaimer: de response op deze enquête was dusdanig laag dat de resultaten niet significant en hooguit indicatief gelezen moeten worden

In hoeverre bent u het eens met deze stelling?

Enquête volksvertegenwoordigers

Disclaimer: de response op deze enquête was dusdanig laag dat de resultaten niet significant en hooguit indicatief gelezen moeten worden

Resultaten Flevoland

De enquête onder volksvertegenwoordigers laat zien dat de respondenten niet erg onder de indruk zijn van het realiseren van de regionale ambities in de regio Flevoland en van hoe deze ambities aansluiten op de lokale ambities. Op de vraag of de regio Flevoland beter presteert dan buurregio's antwoorden veel respondenten 'neutraal'.

Veel respondenten zijn het er sterk of tamelijk mee eens dat samenwerking tussen zowel overheden onderling als tussen overheden en bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners nodig is om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Er lijkt daarmee onder deze respondenten aardig draagvlak te zijn voor regionale samenwerking binnen het BRE en tussen het BRE, MRE en ERE. Met de stelling of dankzij deze samenwerkingen de inwoners ook echt beter af zijn, zijn respondenten het iets minder eens, maar ook hiermee is een ruime meerderheid het sterk of tamelijk eens.

Vergelijking met andere regio's

In vergelijking met andere regio's valt op dat Flevoland gemiddeld of laag scoort op de verschillende stellingen. Enkele opvallendheden:

- Respondenten uit Flevoland zijn het er het minste mee eens dat samenwerking tussen BRE, MRE en ERE nodig is om maatschappelijke vraagstukken op te lossen.
- Respondenten uit andere regio's zijn het vaker eens met de stelling dat hun regio beter presteert dan buurregio's.
- De Flevolandse respondenten vinden, vergeleken met andere regio's, dat hun regionale ambities het minst goed aansluiten op de lokale ambities.

Hoofdstuk 5. Publieke waarde

Inleiding

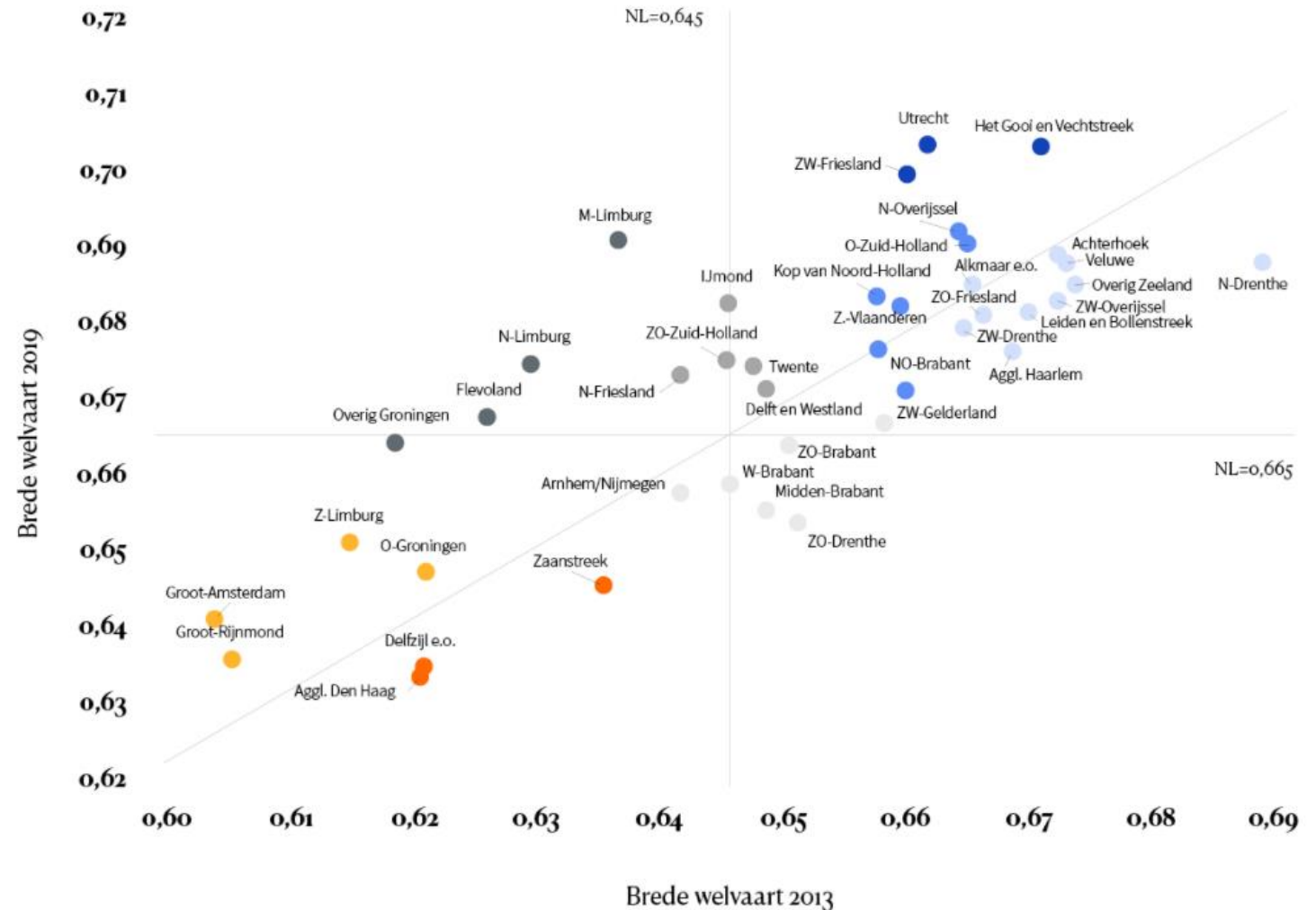
- Publieke waarde gaat over de korte en lange termijneffecten van het handelen door (samenwerkende) overheidsorganisaties. Of die effecten van waarde zijn, bepaalt het publiek: individuele burgers die handelen vanuit hun eigen overtuiging over wat goed en rechtvaardig is en die in maatschappelijke processen collectief besluiten (middels volksvertegenwoordiging, maar ook door zich te verenigen in maatschappelijke organisaties of burgerinitiatieven) welke publieke waarde de overheid moet nastreven – en of ze dat goed doet. Wij beschrijven de publieke waarde aan de hand van brede welvaartsindicatoren.
- Het realiseren van publieke waarden beschrijven we aan de hand van 7 brede welvaartsindicatoren: Welzijn & gezondheid, veiligheid, wonen, materiële welvaart, arbeid, milieu en samenleving. Daarvoor gebruiken we de cijfers vanaf 2015 tot de meest recente cijfers. Hiermee kunnen we de ontwikkelingen in kaart brengen. De welvaartsindicatoren hebben we geordend langs twee thema's, namelijk: sociaal/maatschappelijk en fysiek/ruimtelijk/economisch.

Publieke waarde

We maken in het onderzoek onderscheid tussen directe en indirecte publieke waarde. Directe publieke waarde is dat wat je bereikt voor de samenleving en/of een gebied. In dit onderzoek beschrijven wij directe publieke waarde aan de hand van brede welvaartsindicatoren. Alle handelingen en (beleids)producten die hieraan voorafgaan, zijn randvoorwaardelijk en leveren indirecte publieke waarde op. Denk aan het binnenhalen van middelen, het opzetten van subsidiestromen, ondersteuning van ondernemers en/of maatschappelijke partijen en vertegenwoordiging richting Rijk en Europa.

Geografie van brede welvaart

- Het Coöperatief Convenant van RaboResearch heeft onderzoek gedaan naar geografie van brede welvaart. Ze hebben de scores van alle regio's op de regionale brede welvaart index in een vergelijk over tijd (2013 en 2019) onderzocht. In het kwadrant linksboven staat BRE Flevoland.
- BRE Flevoland scoorde in 2013 tussen de 0,62 en de 0,63. In 2019 is dit bijna 0,67 geworden. Dit is dus een groei van bijna 0,04. Rabo Research geeft daarbij de volgende definitie van dit type regio: "regio met een lage brede welvaart in 2013 die sterk groeiden en in 2019 bovengemiddeld op brede welvaart scoorden."

(bron: <https://www.hetcooperatiefconvenant.nl/convenant#brede-welvaart>)

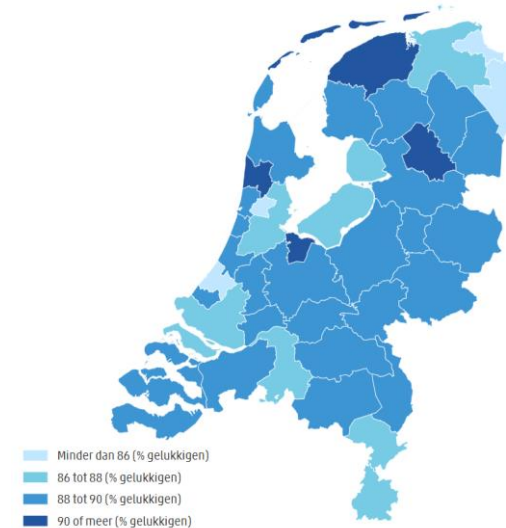

5.1 Indicatoren Brede Welvaart

1. Welzijn – Analyse score brede welvaart

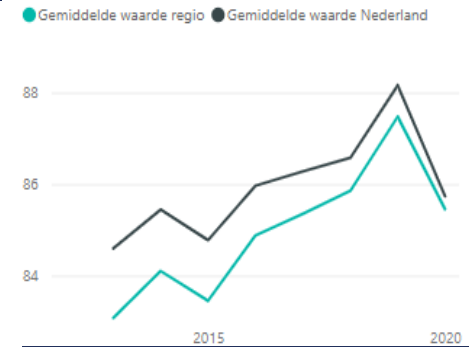
Welzijn				
	Tevredenheid met het leven		Tevredenheid met vrije tijd	
Jaar	2015	2020	2015	2019
Nederland	84,78	85,73	75,03	74,08
Flevoland	83,45	85,45	75,57	75,47
Almere	81,60	83,50	71,80	71,60
Dronten	84,90	86,00	75,70	76,10
Lelystad	82,30	85,20	77,30	74,00
Noordoostpolder	85,00	87,10	75,30	74,60
Urk	/	/	/	/
Zeewolde	/	/	/	/
	2015	2019	2015	2019
Flevoland (uit 40)	36	34	34	13

Geluksbeleving naar COROP-gebied

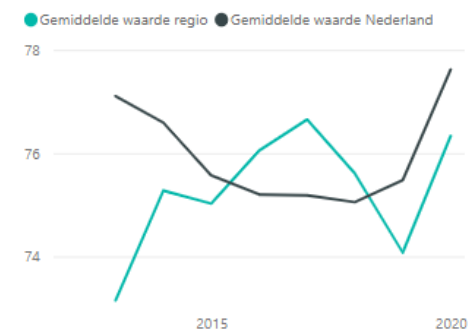

Legenda **toename** – **afname**

Tevredenheid met het leven

Tevredenheid met vrije tijd

In BRE Flevoland is in vijf jaar tijd **de tevredenheid met het leven** toegenomen, terwijl **tevredenheid met vrije tijd** juist is afgenomen. Opvallend is overigens wel dat hoewel de tevredenheid met vrije tijd is afgenomen, Flevoland wel 21 plekken is gestegen in de ranking. In de grafiek is verder te zien dat de tevredenheid met vrije tijd in 2019 flink afnam. Een jaar later nam de tevredenheid met vrije tijd juist weer flink toe. De tevredenheid met het leven houdt in BRE Flevoland dezelfde trend aan als in Nederland, waarbij het Nederlands gemiddelde net iets hoger ligt. In de grafiek is verder te zien dat de tevredenheid met het leven richting 2020 relatief gezien flink is afgenomen. Het is aannemelijk dat de coronapandemie van invloed is geweest op de ontwikkeling in beide grafieken. Wat betreft de **geluksbeleving** behoort BRE Flevoland tot de 86% tot 88% gelukkigen.

2. Samenleving – Analyse score brede welvaart

Samenleving								
Jaar	Contact met familie, vrienden of buren		Vertrouwen in anderen		Vertrouwen in instituties		Vrijwilligerswerk	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Flevoland	72,80	70,35	54,03	57,80	55,78	67,58	44,55	40,08
Nederland	73,83	71,92	59,73	62,80	56,96	68,73	50,25	45,24
Almere	73,10	69,40	49,00	55,50	51,90	65,30	41,00	34,50
Dronten	73,40	69,90	58,50	61,40	57,60	70,20	49,90	45,20
Lelystad	70,50	68,90	52,20	53,00	53,80	63,50	33,60	29,60
Noordoostpolder	74,20	73,20	56,40	61,30	59,80	71,30	53,70	51,00
Urk	/	/	/	/	/	/	/	/
Zeewolde	/	/	/	/	/	/	/	/
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Flevoland (uit 40)	23	34	38	35	32	34	36	37

Legenda toename – afname

Het **contact met familie, vrienden en buren** is in de periode 2015-2020 in BRE Flevoland afgenomen. Ook is BRE Flevoland hierop in de ranking 11 plekken gezakt en scoren de meeste gemeenten onder het landelijk gemiddelde.

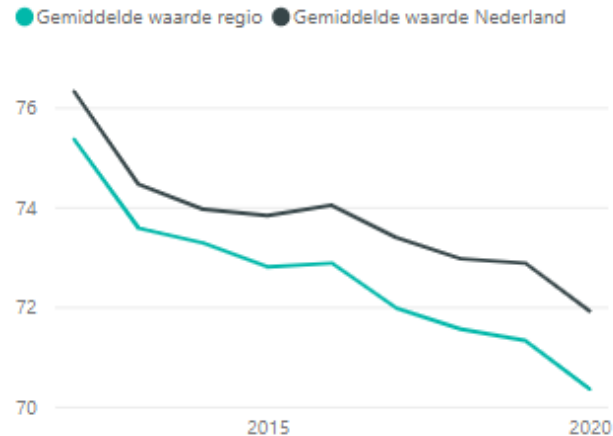
Het **vertrouwen in anderen** en het **vertrouwen in instituties** is de afgelopen jaren toegenomen in BRE Flevoland. BRE Flevoland staat overigens nog wel relatief laag in de ranking. Ook scoren de meeste gemeenten onder het landelijk gemiddelde.

Het aantal mensen dat **vrijwilligerswerk** doet is afgenomen in de periode van 2015-2020. Dit is in lijn met de landelijke trend. De meeste gemeenten scoren overigens wel onder het landelijk gemiddelde en BRE Flevoland staat bovendien ook relatief laag in de ranking.

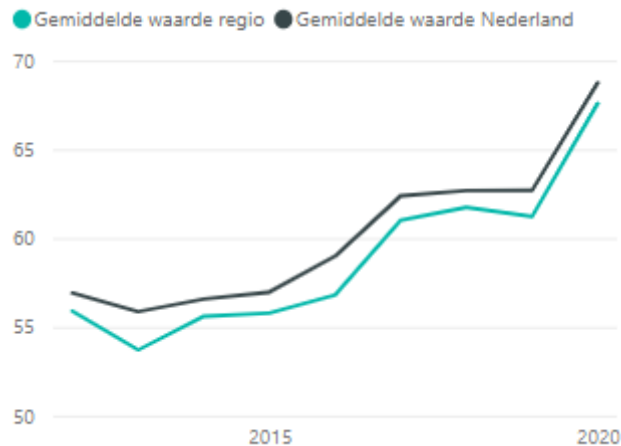
* Van Urk en Noordoostpolder zijn bij deze indicatoren geen gegevens beschikbaar.

2. Samenleving – Analyse score brede welvaart

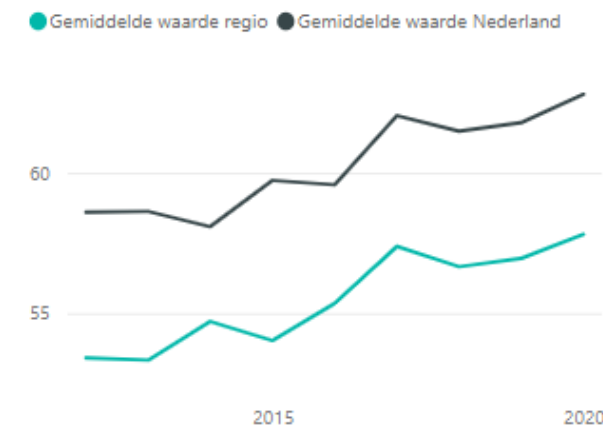
Contact met familie, vrienden of buren

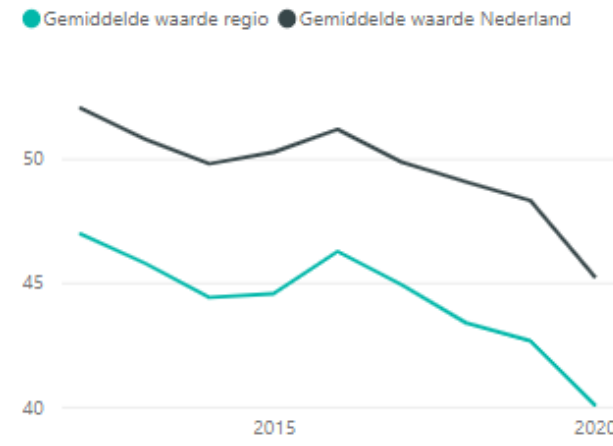
Vertrouwen in instituties

Vertrouwen in anderen

Vrijwilligerswerk

In deze grafieken is te zien dat BRE Flevoland de landelijke trends volgt. Wel ligt het vertrouwen in anderen en het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet flink onder het landelijk gemiddelde.

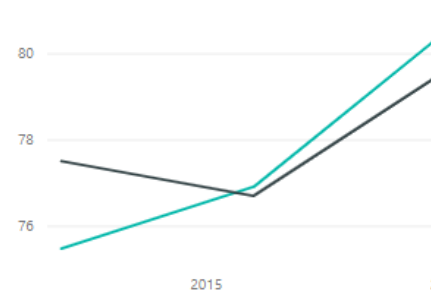
Mate van contact met familie, vrienden of buren en het vertrouwen in instituties volgt daarentegen meer het landelijke gemiddelde.

3. Gezondheid – Analyse score brede welvaart

Gezondheid						
	Ervaren gezondheid		Overgewicht		Personen met een of meer langdurige ziekten of aandoeningen	
Jaar	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Flevoland	76,90	80,50	50,03	50,83	31,53	31,17
Nederland	76,69	79,59	50,25	50,92	33,41	32,45
Almere	73,20	76,40	54,40	54,50	34,10	32,60
Dronten	80,60	82,20	47,10	50,20	28,90	32,10
Lelystad	70,10	74,60	55,10	54,60	43,40	36,50
Noordoostpolder	75,60	82,90	47,50	48,90	31,00	35,40
Urk	83,80	83,70	48,80	45,80	20,10	23,20
Zeewolde	78,10	83,20	47,30	51,00	31,70	27,20
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Flevoland (uit 40)	30	/	33	/	22	/

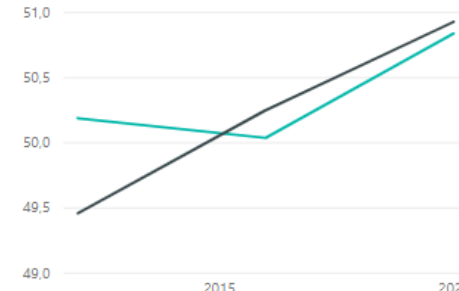
Ervaren gezondheid

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

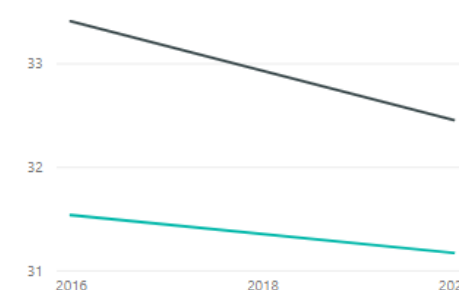
Overgewicht

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

Personen met een of meer langdurige ziekten of aandoeningen

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

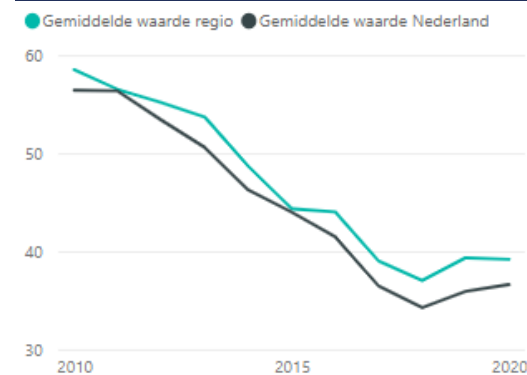
Legenda **toename** – **afname**

De **ervaren gezondheid** is in BRE Flevoland in de periode 2015-2020 toegenomen. Ook scoort BRE Flevoland hoger dan het landelijk gemiddelde, net als de meeste gemeenten (op Almere en Lelystad na). Enkel op Urk is de ervaren gezondheid iets afgenomen. Ook het **overgewicht** is in Flevoland licht toegenomen, al ligt het cijfer wel dichtbij het landelijk gemiddelde. In Lelystad en op Urk vond er juist een afname plaats. Al scoren Lelystad en ook Almere relatief hoog. Voor BRE Flevoland is er een afname wat betreft het aantal **personen met een of meer langdurige ziekten of aandoeningen**. Overigens geldt dat niet voor alle Flevolandse gemeenten. In Dronten, Lelystad, Noordoostpolder en op Urk is er sprake van een toename.

4. Veiligheid- Analyse score brede welvaart

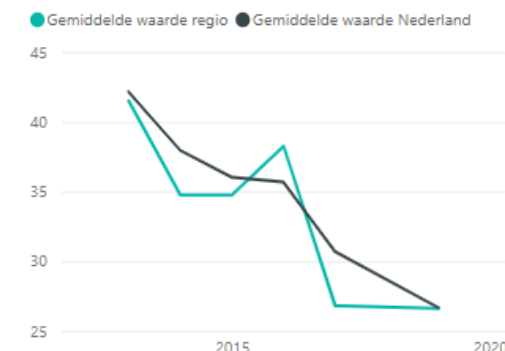
Veiligheid						
Jaar	Geregistreeerde misdrijven		Aantal ondervonden delicten		Vaak onveilig voelen in de buurt	
	2015	2020	2015	2019	2015	2019
Flevoland	44,33	39,17	34,75	26,60	2,60	3,00
Nederland	43,98	36,61	36,02	26,67	2,53	1,99
Almere	61,00	48,00	40,40	24,40	2,6	3,00
Dronten	45,00	33,00	/	/	/	/
Lelystad	67,00	52,00	29,10	28,80	/	/
Noord-oostpolder	32,00	38,00	/	/	/	/
Urk	26,00	28,00	/	/	/	/
Zeewolde	35,00	36,00	/	/	/	/

Geregistreeerde misdrijven

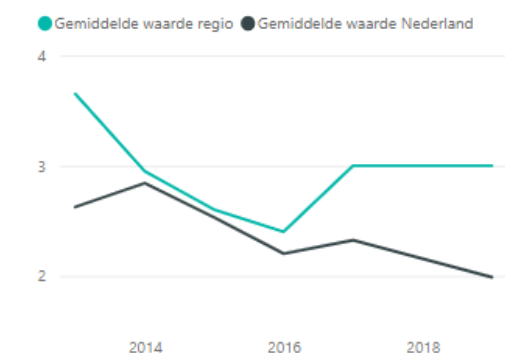

Legenda toename – afname

Aantal ondervonden delicten

Vaak onveilig voelen in de buurt

Het aantal **geregistreeerde misdrijven** is in Flevoland afgenomen. Alleen op Urk en in Zeewolde is er sprake van een stijging. Ook het **aantal ondervonden delicten** in BRE Flevoland laat een daling zien. Echter voelen Flevolandse inwoners zich wel **vaker onveilig in de buurt**.

* Er is geen ranking beschikbaar van de indicatoren rondom veiligheid.

5. Milieu – Analyse score brede welvaart

Milieu										
	Particuliere zonne-energie		Broeikasgas-emissies per inwoner		Kwaliteit van zwemwater binnenwateren		Natuur- en bosgebieden		Natuurgebied per inwoner	
Jaar	2015	2019	2015	2019	2015	2020	2010	2015	2010	2015
Flevoland	200,00	606,67	11,47	12,38	3,83	3,83	19,67	19,43	92,83	88,50
Nederland	166,38	529,18	11,82	11,01	3,74	3,68	13,75	14,03	69,40	72,62
Almere	140,00	430,00	3,40	2,80	4,00	4,00	26,50	25,30	18,00	17,00
Dronten	260,00	820,00	10,30	10,50	4,00	3,00	11,20	11,20	94,00	92,00
Lelystad	180,00	610,00	23,30	30,90	4,00	4,00	33,30	33,50	103,00	101,00
Noordoostpolder	240,00	600,00	14,90	13,00	3,00	4,00	5,50	5,60	55,00	55,00
Urk	140,00	450,00	3,80	3,70	4,00	4,00	18,30	18,40	12,00	11,00
Zeewolde	240,00	730,00	13,10	13,40	4,00	4,00	23,30	22,60	275,00	255,00
							2010	2015	2010	2015
Flevoland (uit 40)	/	/	/	/	/	/	13	14	7	8

Het aandeel **particuliere zonne-energie** is in Flevoland in vier jaar tijd flink toegenomen. Waarbij Dronten en Zeewolde het grootste aandeel particuliere zonne-energie hebben.

De **broeikas emissies per inwoner** liggen in Flevoland hoger dan het landelijk gemiddelde. Men name in Dronten, Lelystad en Zeewolde is er sprake van een toename.

De **kwaliteit van het binnenwater** laat weinig schommelingen zien. In Dronten is dit licht afgenomen en in de Noordoostpolder is dit licht toegenomen.

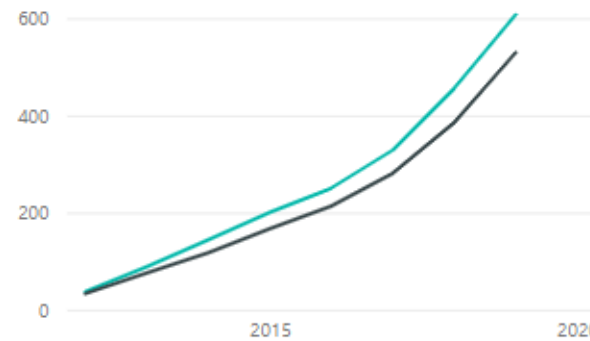
Het aandeel **natuur- en bosgebieden en het natuurgebied per inwoner** is in geheel Flevoland afgenomen. Alleen in de Noordoostpolder en op Urk is er een stijging van het aandeel natuur- en bosgebieden. Ook in de ranking is er een lichte daling waar te nemen ten opzichte van de andere regio's.

Legenda toename – afname

5. Milieu – Analyse score brede welvaart

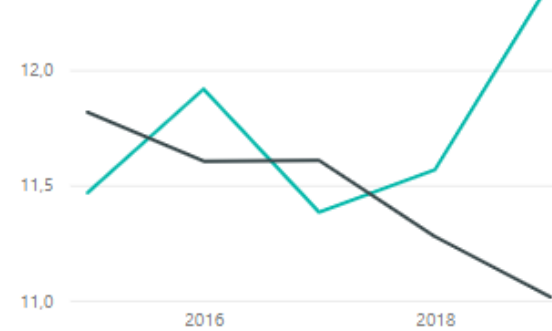
Particuliere zonne-energie

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

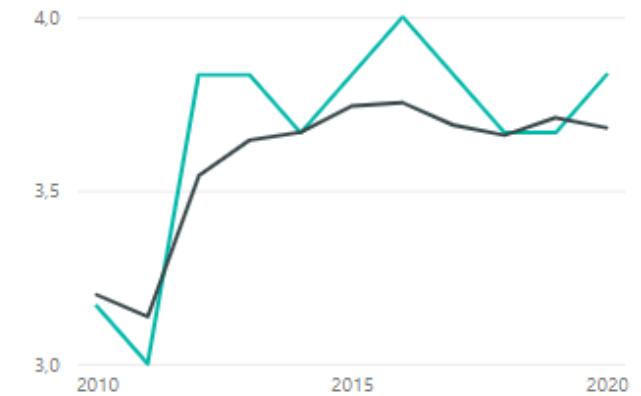
Broeikasgas-emissies per inwoner

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

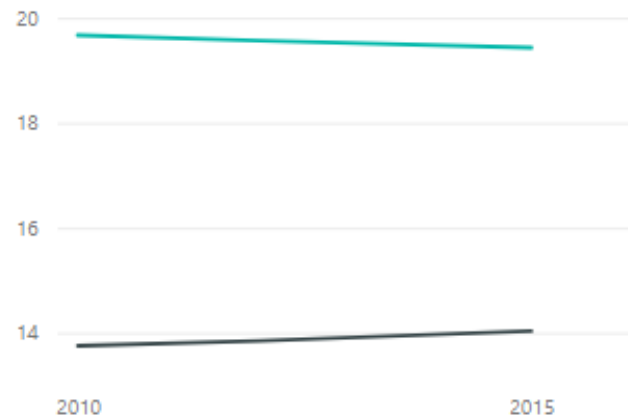
Kwaliteit van zwemwater binnenwateren

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

Natuur- en bosgebieden

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

Natuurgebied per inwoner

● Gemiddelde waarde regio ● Gemiddelde waarde Nederland

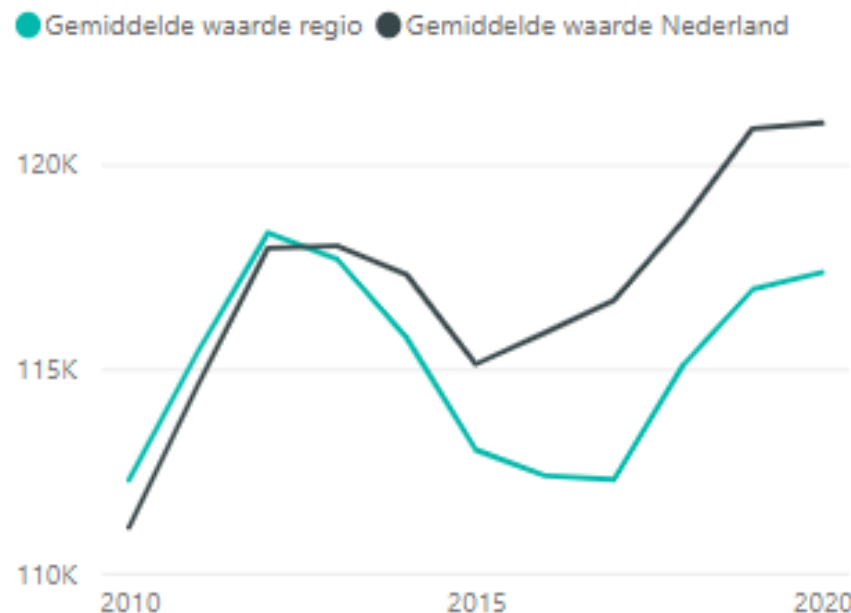

6. Materiële welvaart – Analyse score brede welvaart

Materiele welvaart		
	Gemiddelde schuld per huishouden	
Jaar	2015	2020
Flevoland	113.106	117.350
Nederland	115.102	121.005
Almere	121.500	123.800
Dronten	108.900	116.400
Lelystad	113.100	112.400
Noordoostpolder	97.400	100.200
Urk	107.900	116.200
Zeewolde	129.300	135.100
	2015	2020
Flevoland (uit 40)	33	/

Legenda **toename** – **afname**

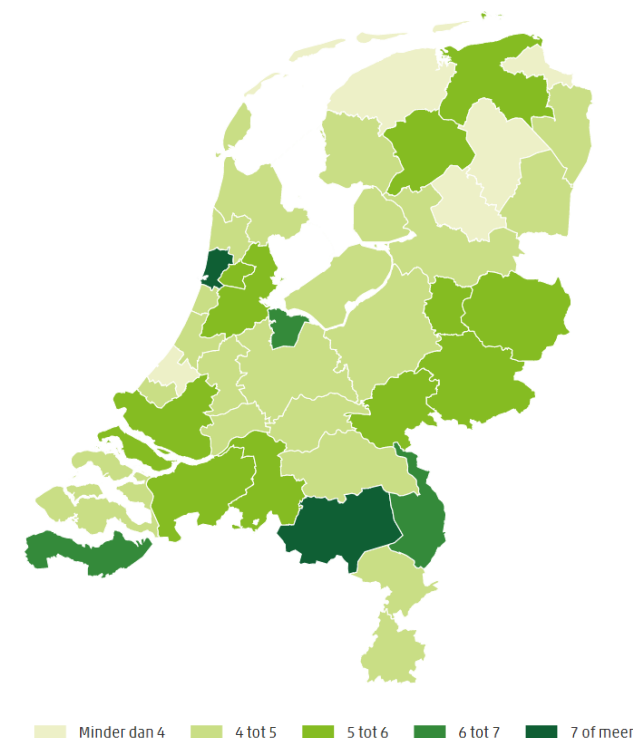
Gemiddelde schuld per huishouden

De **gemiddelde schuld per huishouden** is in Flevoland in de periode van 2015-2020 toegenomen. Dit komt overeen met het landelijke beeld, al ligt het Flevolandse gemiddelde wel onder het landelijke gemiddeld. Lelystad is een uitzondering. Daar vond juist een daling van de gemiddelde schuld per huishouden plaats. Zeewolde en Almere hebben relatief gezien de hoogste schuld per huishouden. Flevoland scoort laag in vergelijking met andere regio's en kent een lichte toename in 2018 (32) t.o.v. 2015 (33).

* Van 2020 is geen ranking beschikbaar.

BBP per COROP-regio (2021)

Het **BBP** in Flevoland is in 2021 met 4,4% gestegen. Het Nederlandse totale BBP is met 5,0% gestegen. Het BBP in Flevoland is in 2021 dus iets achtergebleven.

7. Arbeid en vrije tijd – Analyse score brede welvaart

Arbeid en Vrije tijd										
	Bruto arbeids-participatie		Hoog-opgeleide bevolking		Netto arbeids-participatie		Tevredenheid met reistijd van en naar het werk		Werk-loosheid	
Jaar	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Flevoland	72,02	73,93	24,10	27,95	67,28	71,35	79,55	81,45	6,68	3,53
Nederland	70,26	71,28	26,76	31,07	66,01	68,91	83,41	84,38	6,07	3,34
Almere	72,02	72,80	25,80	30,30	66,00	69,50	77,30	81,30	8,60	4,60
Dronten	71,70	73,50	24,90	28,80	67,40	71,10	/	/	6,10	3,20
Lelystad	68,20	68,60	22,00	29,60	62,90	65,60	81,80	81,60	7,80	4,30
Noordoostpolder	70,90	73,80	25,40	27,10	66,30	71,40	/	/	6,50	3,30
Urk	75,20	78,60	17,70	14,70	71,50	76,60	/	/	5,00	2,60
Zeewolde	74,20	76,30	28,80	37,20	69,60	73,90	/	/	6,10	3,20
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Flevoland (uit 40)	6	13	26	30	17	14	40	30	33	33

Zowel de **bruto** als de **netto arbeidsparticipatie** is in BRE Flevoland in de periode 2015 tot 2020 toegenomen. In vergelijking met andere regio's scoort BRE Flevoland hoger dan gemiddeld op de bruto arbeidsparticipatie. Al is het BRE wel in ranking gedaald. Wat betreft de netto arbeidsparticipatie scoort Flevoland ook relatief hoog in vergelijking met andere regio's. Het BRE is bovendien tevens in ranking gestegen.

Ook het aantal **hoogopgeleiden** laat een stijging zien. Enkel op Urk is er een daling waarneembaar. BRE Flevoland scoort minder goed ten opzichte van andere regio's en is ook qua ranking gedaald.

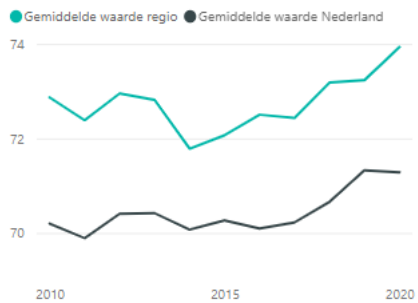
De **tevredenheid met reistijd van en naar het werk** is in Flevoland toegenomen, al ligt de mate van tevredenheid wel onder het landelijk gemiddelde. Alleen in Lelystad is er een lichte daling te zien.

De **werkloosheid** is in BRE Flevoland in vijf jaar tijd gedaald. Al staat het BRE qua ranking nog wel relatief laag.

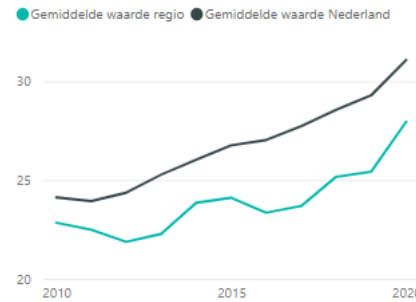
Legenda **toename** – **afname**

7. Arbeid en vrije tijd – Analyse score brede welvaart

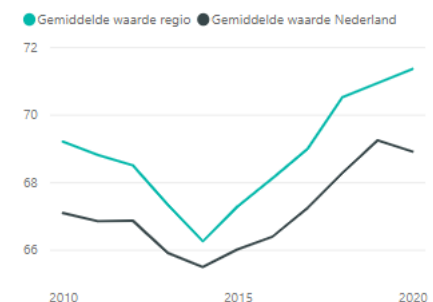
Bruto arbeidsparticipatie

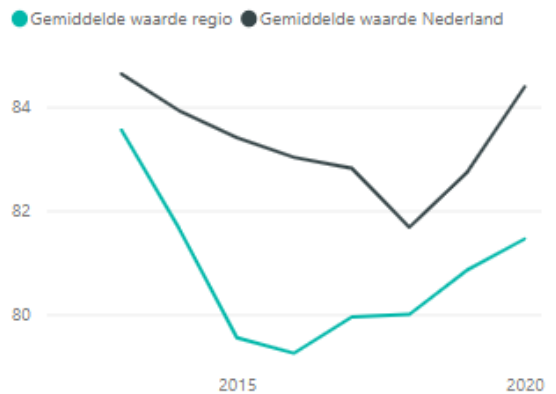
Hoogopgeleide bevolking

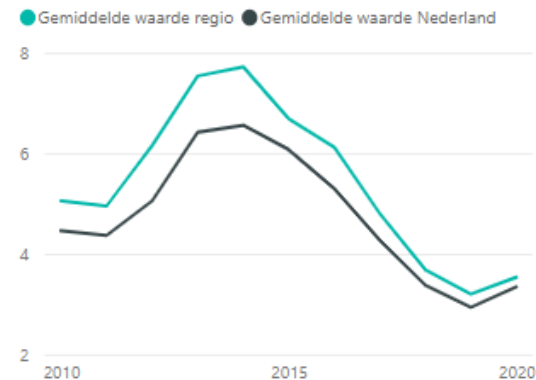
Netto arbeidsparticipatie

Tevredenheid met reistijd van en naar het werk

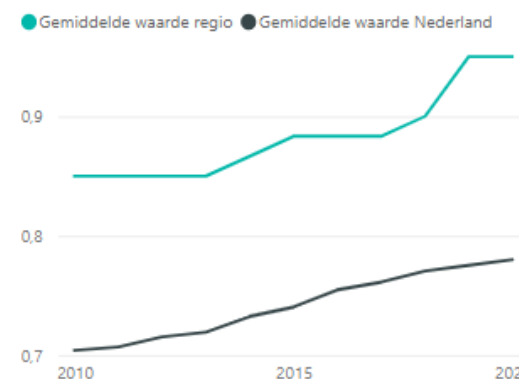
Werkloosheid

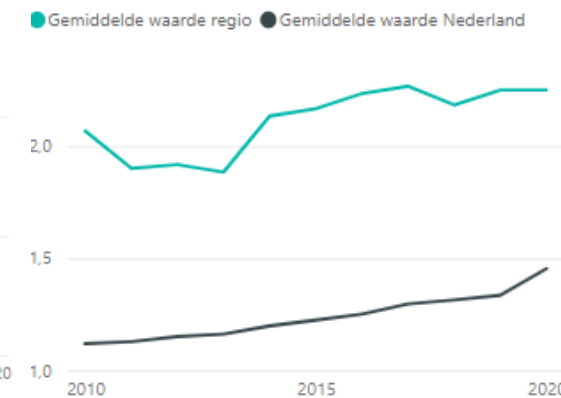
8. Wonen – Analyse score brede welvaart

Wonen				
	Afstand tot basisschool		Afstand tot café ed.	
Jaar	2015	2020	2015	2020
Flevoland	0,88	0,95	2,17	2,25
Nederland	0,75	0,78	1,22	1,45
Almere	0,60	0,60	1,50	1,70
Dronten	1,30	1,30	3,10	3,10
Lelystad	0,80	0,90	1,60	1,90
Noordoostpolder	1,00	1,00	3,30	3,00
Urk	0,40	0,50	1,40	1,50
Zeewolde	1,20	1,40	2,10	2,30
	2015	2019	2015	2019
Flevoland (uit 40)	25	24	35	36

Afstand tot basisschool

Afstand tot café ed.

De **afstand tot een basisschool** is in BRE Flevoland licht toegenomen. In vergelijking met andere regio's scoort het BRE gemiddeld. De **afstand tot café ed.** is in BRE Flevoland ook licht toegenomen. Enkel in de Noordoostpolder is deze afstand afgenomen. BRE Flevoland scoort in vergelijking met andere regio's relatief laag.

De ranking wat betreft **de tevredenheid met een woning** neemt in de periode 2015-2018 af van plek 20 naar plek 28. Hier neemt Flevoland een minder dan gemiddelde positie in. De **tevredenheid met de woonomgeving** stijgt een plek in de periode 2015-2018 van 37 naar 36. Ook hier is er sprake van een lage tevredenheid in vergelijking met andere regio's.

Bijlagenboek

PRESENTATIE

Lijst bestudeerde documenten

Provincie Flevoland

- Besluitvorming en informatievoorziening bij complexe opgaven: toen en nu (2019)
- Flevolandse Woonagenda (2021)
- Contourschets Krachtige Samenleving (2020)
- Beleidsplan Recreatie en Toerisme
- Coalitieakkoord 2019-2023
- Netwerkanalyse Pieter Tordoir (2018)
- Gemeenschappelijke opgaven voor provincie en gemeenten in Flevoland (2018)
- Mobiliteitsvisie 2030
- Verbonden partijen bestuurlijke posities GS Flevoland november 2019, met ambtelijke ondersteuning
- “Flevoland trekt banden met Regio Zwolle steviger aan” (2021)
- Profiel Flevoland in regio Zwolle (2022)
- Praatplaat Flevoland en NOVI
- Provinciale Woonagenda 2020
- Regioplan Windenergie
- Samenwerkingsmodel Flevoland
- Startnotitie Rekenkameronderzoek Omgevingswet Flevoland (2022)
- De definitieve opdrachtformulering voor de rapporteur MRA Raadtafel nieuwe stijl vast te stellen (2022)
- Structuurvisie Zon
- Uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme 2018
- UWV Regio in Beeld 2019
- Veters in Flevoland 2018

Randstedelijke Rekenkamer

- Bouwen aan regie (2019)
- Energie in transitie (2018)
- Feitennota energietransitie (2018)

HCA ZWF

- Zorg en Welzijn Flevoland – Samen op weg naar een gezonde arbeidsmarkt
- Zorg en Welzijn Flevoland – Uitvoeringsplan 2021-2022

Kunstlink

- Beleidsplan 2021-2024

Zorgtafel

- Gezamenlijk regioperspectief – Gezondheid en Zorg in Flevoland
- Samenvatting

Platform 31

- Gemeenschappelijke opgaven voor provincie en gemeenten in Flevoland

Lijst bestudeerde documenten

Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied

- Agenda IJsselmeergebied 2050 – Krachten bundelen in het Groene Hart
- Agenda IJsselmeergebied 2050 – Uitvoerings-, kennis- en innovatieagenda 2021-2026
- Centrumregeling sociaal domein Flevoland
- Samen, dichtbij en leren wat werkt

EHZ en Meerinzicht

- Rekenkameronderzoek naar Meerinzicht (2021)
- Gebiedsagenda Ermelo, Harderwijk en Zeewolde
- Meerinzicht ontwikkelagenda (2018)
- Meerinzicht Courant

Almere

- Agenda toerisme 2016-2022
- Begroting Almere 2022

Dronten

- Programmabegroting 2022

Lelystad

- Kunstvisie Lelystad 2030
- Omgevingsvisie Lelystad 2040
- Ontwerp programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025

Noordoostpolder

- Concept nota regionale samenwerking
- Jaarstukken 2020
- Nota verbonden partijen
- Programmabegroting 2022-2025
- Strategische koers omgevingsvisie raadsbrief

Urk

- Begroting 2022

Zeewolde

- Jaarstukken 2020
- Doorwerking rekenkameronderzoek regionale samenwerking Zeewolde (2015)
- Programmabegroting 2022-2025

GGD

- Brochure Publieke Gezondheid Flevoland

Markermeer-IJmeer

- Panorama Markermeer-IJmeer 2018
- Rapportage belevingsonderzoek 2018
- Toekomstbeeld Markermeer-IJmeer 2009

PRESENTATIE

Lijst bestudeerde documenten

MRA

- Circulaire economie uitvoeringsprogramma
- Programma circulaire economie 2021-2026
- Gebiedsgerichte Pilot regio Flevoland
- Netwerksamenleving MRA 2018
- Perspectief Oostflank MRA
- Uitvoeringsplan 2021-2022 MRA

Regio Zwolle

- Doorbouwen aan sterke Regio Zwolle
- Governance Regio Zwolle 2018
- Governance verstedelijkingsstrategie regio Zwolle
- GS Nota profiel Flevoland in Zwolle
- Notitie klankbordgroep Raden en Staten regio Zwolle
- Rapport Zwolle stapt over eigen grenzen heen

RES

- RES Flevoland 1.0
- Startnotitie RES Flevoland

Veiligheidsregio Flevoland

- Regionaalbeleidsplan Flevoland en Gooi en Vechtstreek

Waterschap Zuiderzeeland

- Plan van Aanpak versterking IJsselmeerdijk 2020

- Manifest Urk, Dronten en Noordoostpolder
- Manifest Wij zijn Flevoland
- Routekaart 100.000 woningen
- Strategische agenda sociaal domein
- Uitwerkingsagenda 2020-2025 Samen maken we Flevoland

Indeling samenwerkingsverbanden in domeinen

Onder **Bedrijfsvoering** valt samenwerking op het gebied van:

ambtelijke fusie

archieff

ondersteunende processen

Onder **Belastingen** valt samenwerking op het gebied van:

belastingen

Onder **Onderwijs, Cultuur & Sport** valt samenwerking op het gebied van:

cultuur / cultureel erfgoed

onderwijs / leerplicht

sport

Onder **Energie & Duurzaamheid** valt samenwerking op het gebied van:

duurzaamheid

circulaire economie en afvalverwerking

energie(transitie)

Onder **Economie** valt samenwerking op het gebied van:

Economie

Onder **Ruimte** valt samenwerking op het gebied van:

fysiek domein

landbouw

recreatie

vervoer en mobiliteit

water

wonen

VTH en bouw- en woningtoezicht

Onder **Sociaal domein** valt samenwerking op het gebied van:

participatiewet

jeugdwet

wmo

Onder **Veiligheid & Volksgezondheid** valt samenwerking op het gebied van:

veiligheid & volksgezondheid

Begrippenlijst

Bodemgebruik: het gebruik van de beschikbare ruimte.

Gemiddeld aantal adressen per km²: het aantal adressen binnen een cirkel met een straal van één kilometer rondom een adres, gedeeld door de oppervlakte van de cirkel.

Gemiddelde afstand tot voorzieningen: de gemiddelde afstand van inwoners van hun woonadres naar de dichtstbijzijnde voorzieningen.

Gemiddelde huizenprijzen / prognose ontwikkeling huizenprijzen: de (ontwikkeling van de) gemiddelde verkoopprijs die in een bepaalde periode is betaald voor bestaande koopwoningen die zijn aangekocht door een particulier.

Grijze druk: de mate waarin de werkenden (20-64) moeten voorzien in het onderhoud van de niet-werkenden ouder dan 64 jaar.

Groene druk: de mate waarin de werkenden (20-64) moeten voorzien in het onderhoud van de niet-werkenden jonger dan 20 jaar.

Integriteitsschending: overtreding van geldende morele waarden, normen en regels. Dit kunnen ook (per partij verschillende) interne regels zijn.

Het gaat hierbij expliciet om affaires en niet in alle gevallen om onomstotelijk vastgestelde schendingen. Wel moet de betrokken politicus zijn afgetreden en/of gesanctioneerd zijn, of de feiten moeten voldoende ernstig en geloofwaardig zijn en in de pers tot vraagtekens over iemands integriteit hebben geleid.

Opkomstpercentage Tweede Kamerverkiezingen (2017): het percentage stemgerechtigde personen dat bij de Tweede Kamerverkiezingen een stem heeft uitgebracht.

Percentage personen dat vrijwilligerswerk doet: het percentage personen van 19 jaar en ouder dat werk dat in georganiseerd verband (bijvoorbeeld sportvereniging, kerkbestuur, school) onbetaald uitvoert.

Prognose bevolkingsgroei: de prognose van de toekomstige omvang van de bevolking binnen een bepaald gebied. Het prognosemodel is gebaseerd op o.a. migratie-, geboorte- en sterftcijfers.

Samenstelling woonvoorraad: het eigendom van de woonvoorraad naar koop- en huurwoningen. Huurwoningen worden onderverdeeld naar corporatiewoningen en overige verhuur.

Begrippenlijst

Stemgedrag gemeenteraadsverkiezingen: weergave van de grootste partij per gemeente bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018.

Stemgedrag Tweede Kamerverkiezingen: weergave van de grootste partij per gemeente bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2021.

Indeling sectorstructuur (CBS)

Het CBS hanteert de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) om bedrijfseenheden in te delen naar hun hoofdactiviteit. De SBI kent vijf niveaus. Wij kijken naar het hoogste niveau, dat onderscheid maakt tussen:

- Landbouw, bosbouw en visserij
 - Nijverheid en energie
 - Winning van delfstoffen
 - Industrie
 - Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stroom en gekoelde lucht
 - Winning en distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering
 - Bouwnijverheid
- Handel en horeca
 - Groot- en detailhandel
 - Logies-, maaltijd- en drankverstrekking
- Vervoer, informatie en communicatie
 - Vervoer en opslag
 - Informatie en communicatie
- Financiële diensten, onroerend goed
 - Financieel instellingen
 - Verhuur van en handel in onroerend goed
- Zakelijke dienstverlening
 - Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening
 - Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening
- Cultuur, recreatie en overige diensten
 - Cultuur, sport en recreatie
 - Overige dienstverlening
 - Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik
 - Extraterritoriale organisaties en lichamen

Entrepreneurial ecosystem: variabelen en indicatoren

Elementen	Beschrijving	Empirische indicator(en)	Bron
Randvoorwaarden			
Formele instituties	De kwaliteit en efficiëntie van governance	Integriteit Effectiviteit Verantwoording	Politieke Integriteitsindex Binnenlands Bestuur <i>Interviews en enquête</i>
Ondernemerscultuur	Waardering van ondernemerschap in de regio	Nieuwe bedrijven opgericht per 1.000 inwoners	CBS
Infrastructuur	Fysieke infrastructuur en positie van de regio	afstand tot hoofdweg, afstand tot treinstation	CBS
Vraag	Potentiële bestedingsruimte en vraag uit de markt	Bruto regionaal product per hoofd van de bevolking	CBS
Systeemkenmerken			
Talent	Het aandeel mensen met veel menselijk kapitaal door opleiding	% WO, HBO en MBO opgeleiden van beroepsbevolking	CBS
Intermediaire diensten	De toevoer en toegankelijkheid van diensten	% bedrijfsvestigingen in de zakelijke dienstverlening	CBS

Begrippen Brede Welvaart

Arbeid en vrije tijd

Bruto arbeidsparticipatie

Het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking 15 t/m 74 jaar in de bevolking van dezelfde leeftijdsgroep (beroeps- en niet-beroepsbevolking).

Hoogopgeleide bevolking

Percentage van de bevolking van 15 t/m 74 jaar dat hoger onderwijs heeft afgerond (op het niveau van HBO of WO)

Netto arbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking 15 t/m 74 jaar in de bevolking van dezelfde leeftijdsgroep (beroeps- en niet-beroepsbevolking).

Werkloosheid

De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. Personen van 15 t/m 74 jaar zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.

Tevredenheid met reistijd van en naar het werk

Deel van de mensen van 18 tot 75 jaar met een betaalde baan van minimaal 12 uur per week dat een score van 7 tot en met 10 geeft als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met de reistijd van en naar uw werk. Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden?'. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

Welzijn

Tevredenheid met het leven

Deel van de mensen van 18 jaar of ouder dat een score van 7 tot en met 10 geeft als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met het leven dat u nu leidt. Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden?'. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

Tevredenheid met vrije tijd

Deel van de mensen van 18 jaar of ouder dat een score van 7 tot en met 10 geeft als antwoord op de vraag 'Kunt u op een schaal van 1 tot en met 10 aangeven in welke mate u tevreden bent met de hoeveelheid vrije tijd die u heeft. Een 1 staat voor volledig ontevreden en 10 voor volledig tevreden?'. Een score van 7 tot en met 10 wordt geclassificeerd als tevreden.

Begrippen Brede Welvaart

Materiele welvaart

Bruto binnenlands product

Bruto binnenlands product (bbp) in constante prijzen van 2015. Het bbp is een maat voor de omvang van de economie.

Mediaan besteedbaar inkomen

Het mediaan gestandaardiseerd besteedbaar inkomen per particulier huishouden, in euro. Bij de berekening wordt gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van huishoudens. De mediaan is het middelste getal wanneer alle inkomens van laag naar hoog worden gesorteerd.

Mediaan vermogen

Het mediaan vermogen per particulier huishouden, in euro. Het vermogen beschrijft het saldo van bezittingen en schulden. Bezittingen worden gevormd door bank- en spaartegoeden, effecten, de eigen woning, overig onroerend goed, ondernemingsvermogen, aanmerkelijk belang en de overige bezittingen. De schulden omvatten onder meer schulden ten behoeve van een eigen woning en consumptief krediet. De mediaan is het middelste getal wanneer alle getalen van laag naar hoog worden gesorteerd.

Milieu

Afstand tot openbaar groen

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het

dichtstbijzijnde openbaar groen, berekend over de weg. Openbaar groen is terrein in gebruik als park of plantsoen, voor dagrecreatie, natuur of als bos. Het terrein kan zowel privaat als publiek toegankelijk zijn. Het terrein heeft een omvang van minimaal één hectare.

Broeikasgasemissies per inwoner

Totale broeikasgasemissies (CO₂, CH₄, N₂O, HFK, PFK en SF₆) in CO₂-equivalenten per inwoner. Eén kg CO₂-equivalent staat gelijk aan het effect dat de uitstoot van 1 kg kooldioxide (CO₂) heeft. Data betreffen de uitstoot op Nederlands grondgebied, ongeacht of deze wordt veroorzaakt door Nederlandse ingezetenen. Dit betekent dat uitstoot door Nederlandse ingezetenen in het buitenland niet en uitstoot door niet-ingezetenen in Nederland wel is inbegrepen. Zie: <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-broeikasgassen/hoofdcategorieen/waar-woorden-broeikasgassen-uitgestoten>

Kwaliteit van zwemwater binnenwateren

Gemiddelde zwemkwaliteit voor de gezondheid van de zwemmer van de locaties in meren en rivieren, volgens de normen van de vigerende EU-zwemwaterrichtlijn. Een score van 4 staat voor uitstekend, een 3 voor goed, een 2 voor voldoende en een 1 voor slecht.

Begrippen Brede Welvaart

Natuurgebied per inwoner

Bos en open natuurlijk terrein in hectare per 1000 inwoners. Bos: terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer, inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.

Natuur- en bosgebieden

Bos en open natuurlijk terrein als percentage van de totale oppervlakte land. Bos: terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer, inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.

Samenleving

Contact met familie, vrienden of buren

Percentage mensen van 15 jaar en ouder dat gemiddeld minstens een maal per week contact heeft met familie, vrienden of buren. Het gaat hierbij om alle vormen van contact.

Vertrouwen in anderen

Aandeel personen van 15 jaar en ouder dat het eens is met stelling dat de meeste mensen over het algemeen te vertrouwen zijn. Ook wel gegeneraliseerd vertrouwen genoemd.

Vertrouwen in instituties

Percentage mensen van 15 jaar en ouder dat vertrouwen heeft in drie instituties (Tweede kamer, politie, en rechters). De indicator betreft het gemiddelde van de drie scores.

Vrijwilligerswerk

Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen 12 maanden vrijwilligerswerk heeft verricht voor organisaties of verenigingen. Het kan daarbij gaan om bestuurlijk werk of andere activiteiten.

Wonen

Afstand tot basisschool

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot de dichtstbijzijnde basisschool, berekend over de weg. Het basisonderwijs omvat alleen de basisscholen zoals bekend bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het speciaal basisonderwijs en de speciale scholen zijn niet meegenomen.

Afstand tot café e.d.

De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde café, koffiehuis, coffeeshop, discotheek, seks/nachtclub en partycentrum, berekend over de weg.

Begrippen Brede Welvaart

Afstand tot sportterrein

De gemiddelde afstand, berekend over de weg, van alle inwoners in een gebied tot een terrein in gebruik voor sportactiviteiten, zoals sportveld, sporthal, zwembad, kunstijsbaan, motorcrossbaan en bos in het sportterrein, inclusief bijbehorende parkeerplaatsen en tribunes. Het terrein heeft een omvang van minimaal 0,5 hectare.

Tevredenheid met woning

Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woning. Particulier huishouden: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. De woonruimte wordt niet gedeeld met andere huishoudens. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (in 2018).

Tevredenheid met woonomgeving

Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woonomgeving. De woonomgeving is de omgeving en de buurt waarin een huishouden woont. Particulier huishouden: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften.

De woonruimte wordt niet gedeeld met andere huishoudens. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (in 2018).

Gezondheid

Overgewicht

Percentage personen van 19 jaar en ouder met een BMI van 25,0 kg/m² en hoger. Cijfers over lichaamsgewicht zijn gebaseerd op zelf gerapporteerde waarden. De Body Mass Index (BMI) is een maat voor overgewicht, berekend als het quotiënt van het gewicht in kilogram en het kwadraat van de lengte in meters (kg/m²).

Ervaren gezondheid

Percentage personen van 19 jaar en ouder met antwoordcategorie 'goed' of 'zeer goed' naar de vraag algemene gezondheidstoestand.

Personen met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen

Percentage personen van 19 jaar en ouder met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen. Langdurig is (naar verwachting) 6 maanden of langer.

Begrippen Brede Welvaart

Veiligheid

Aantal ondervonden delicten

Aantal ondervonden delicten, exclusief ondervonden cybercrime delicten, voor personen van 15 jaar en ouder. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 70.000 inwoners.

Geregistreeerde misdrijven

Geregistreeerde criminaliteit per 1 000 inwoners. Betreft misdrijven door de politie vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal.

Vaak onveilig voelen in de buurt

% van de bevolking van 15 jaar en ouder dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt. Cijfers per gemeente zijn alleen beschikbaar voor gemeenten met meer dan 70.000 inwoners.

Berenschot

www.berenschot.nl

[linkedin.com/berenschot](https://www.linkedin.com/company/berenschot)